

קונטרס

הבינוני

**פרשת
דברים
תשפ"ב**

שנה ד'
חוברת מ"ח
גליון 213

שיעורי

**הרב שמעון
שפיצער שליט"א**

קול הבינוני

בארה"ב: **718.686.8300**

ארץ ישראל: **072.257.7726**

שמעו ותחי נפשכם!

האזינו למאות שיעורים
השווים לכל נפש הנאמרים
מדי יום ביומו בכל מקצועות
התורה והחסידות מסודרים
להפליא ומלאים כל טוב.

להצטרף לקבלת
השיעורים או החוברות
באימייל ולשלוח הערות:

Tel. 718.387.1122 E.Y. 053.315.0588
Email. Info@MachonHavineini.com

מפתח הענינים

מדור אמונה ובטחון שיעור קנ"ו

יום שלישי פרשת מסעי (מטו"מ בחו"ל) כ"ז תמוז תשפ"ב

איזוהי העבודה שיבור לו האדם לפרנסתו חלק ד' - התרת הקשר בין הלבוש והשפע . . . . . ה

וברכך ה' אלוקיך בכל אשר תעשה | סוס מוכן ליום מלחמה | כל הרוצה לטעות יבוא ויטעה | יפה תורה עם דרך ארץ | המחיר עולה עם הביקוש | תן דעתך שלא תקלקל את עולמי | העבודה מעדנת את האדם | העושה כן מרוויח בדרך הטבע | מבחן ההצלחה של המלמד | והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאוד | אין מדלגין | רשום בכתב אמת | אומן עושה מלאכתו | כי אותו אתם מבקשים | כלבוש תחליפם ויחלופו | הפרדת הסיבה הטבעית מהתוצאה | שלושה שישבו

יום ה' דברים - ו' מנחם אב תשפ"א

מחבלי משיח יוצלו לרווחה . . . . . יח

המקיים שלוש סעודות בשבת ניצול משלוש פורענויות | מי שיש לו דעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו | שמחתי באומרים לי בית ה' נלך | משל לתינוק שלא חטא | ערכתי נר למשיחי | שלוש פורענויות כנגד שלושה שורשי החטא | עונג שבת מסיר את שורשי החטא | המקנא אתה לו? | סור מרע על ידי ועשה טוב | עונג ליל שבת דווקא

יום ראשון פרשת דברים ג' מנ"א תשפ"ב

התמודדות עם תוכנית שמשנתבשת - מתורת הגה"צ רבי יצחק טוביה וייס זצ"ל גאב"ד העדה החרדית בעיה"ק ירושת"ו . . . . . כג

וראו כל עמי הארץ | מוצאיהם למסעיהם | כמה גדולים מעשה חייא | לא מחכמה אמרת זאת | מכל מלמדי השכלתי | עבד ה' אנכי | כחומר ביד היוצר | הכנה כללית | השתדלות כללית

יום ראשון פרשת דברים ג' מנ"א תשפ"ב

גם כי אלך בניא צלמות לא אירע רע . . . . . כח

ה' אלוקיך עמך לא חסרת דבר | שבטך ומשענתך המה ינחמוני | החסיד שלא פחד מהגיהנם | לעורר את האהבה הישנה | אהבה שאינה תלויה בדבר

יום שני פרשת דברים ד' מנ"א תשפ"ב

גאולת האדם ע"י בחירתו לחיות חיי שמיטה . . . . . לא

אז תרצה הארץ את שבתותיה | כל הכופר בה אינו מודה במעשה בראשית | כדי שתדעו שהארץ שלי היא | לא תחסר כל בה | ורם לבבך ושכחת | מידה גדושה של אנוכיות | סיכוי מול סיכון | בלי לב נשבר אין תקון לנשמה | זכור אל תשכח | חיי ארץ ישראל | ולא תקיא הארץ אתכם | הארץ ממלאת את תפקידה | כססוכי שכנים | כבד את אביך ואת אמך | בחירה בחיי ארץ ישראל | הזדמנות להיעשות יהודי

מדור עיון תפילה

יום רביעי פרשת מסעי (מטו"מ בחו"ל) כ"ח תמוז תשפ"ב

הקשיים והטרדות מסייעין לעבודת התפילה - במשנת הרה"ק רבי משה

מאוהעל זיע"א - הישמח משה' . . . . . מ

לא תקשו עוד | גלה סודו אל עבדיו | האריך באחד | תורה יבקשו מפיהו | נבל ברשות התורה | מלאכים ינשאוך ויטבילוך | ברוך הבא משה רבינו | עקירת הרגל מכפרת על העבר | איזוהי תשובה גמורה | נותנים לו שכר כאילו עשה מצוה | ולאדם לא מצא עזר כנגדו | הקב"ה מוותר על חלקו בקרבן העני | שוהין שעה אחת קודם התפילה

מדור שבת קודש

יום חמישי פרשת מסעי (מטו"מ בחו"ל) כ"ט תמוז תשפ"ב

השבת בוחנת את האדם ומסייעתו לעבוד עבודה תמה . . . . . מז

מקור מים חיים | מה ה' אלוקיך שואל מעמך | אבן בוחן | משל למה הדבר דומה | קומי נא התעוררי נא | ידיד נפש אב הרחמן | לא תעשה כל מלאכה | קבלה והשפעה זו למעלה מזו | בשבת אין עובדים עבודת ימות החול | לא זה ולא זה בידו | עשה אונן כאפרכסת | משל מחינוך הבנים | יודע ה' דרך צדיקים

מדור אור החיים הק'

יום שישי פרשת דברים ז' אב תשפ"א

נקיון הלב להצלחה בעבודת ה' . . . . . נה

לב טהור ברא לי אלוקים | לא תשנא את אחיך בלבבך | אלמלא הקב"ה בעזרו אין יכול לו | קווה אל ה' חזק ויאמץ לבך | הכלי להצלחה בכל התורה כולה | לב מלכים ושרים

מדור הילולא דצדיקיא

יום שישי פרשת ואתחנן יד אב תשפ"א

הרה"ק רבי צבי הירש (בהרה"ק רבי אהרן) מליסקא זיע"א . . . . . נט

וגם דלה דלה לנו | משיראה את חבריו ויכירנו | איש חסיד היה בלי מזון ומחיה | אצל הרה"ק מרוזין | אחת דיבר שתיים שמעתי | ותגזור אומר ויקם לך | היתר היציאה לרחוב | כסף הוא בלתי טהור | מקור למנהג השיריים

מדור אמונה ובטחון

שיעור קנ"ו

לזכות אליעזר בן פיגא ומשפחתו
פטרון מדור אמונה ובטחון

לע"נ

הרה"ח ר' יעקב שמואל

ב"ר אלטר אהרן ז"ל

לע"נ

הרה"ח ר' אשר זעליג ב"ר ישראל ז"ל

נדבת נכדיו

הר"ר בייניש רוזנבוים הי"ו,

והר"ר ישראל רוזנבוים הי"ו

לע"נ

הרה"ח ר' מנחם אריה בן ר' שמואל ז"ל

נדבת הר"ר שמואל פנחס טננבוים הי"ו

יום שלישי פרשת מסעי (מטו"מ בחו"ל) כ"ז תמוז תשפ"ב

איזוהי העבודה שיבור לו האדם לפרנסתו חלק ד'

התרת הקשר בין הלבוש והשפע

שבהם מבואר לכאורה שהעבודה שבוחר לו האדם צריכה להתאים במשכורתה לגובה הוצאות פרנסתו, ואז נראה בע"ה שאין בכל זה סתירה למה שנתבאר בשיעורים הקודמים.

הראשון הוא בספרי על הפסוק (ראה טו, יח) וברכך ה' אלוקיך בכל אשר תעשה: "וברכך ה' אלוקיך, יכול יהא יושב ובטל^א, תלמוד לומר בכל אשר תעשה". מבואר שעשיית האדם היא כלי לקבלת שפע

וברכך ה' אלוקיך בכל אשר תעשה

בשלושת השיעורים האחרונים עסקנו בענין העבודה שהאדם צריך לבחור לו לפרנסתו, ונתבאר שאין לו להתחשב כלל בגובה המשכורת, אלא יש לו לבחור לעצמו עבודה שעל ידה יעסוק בישובו של עולם כפי תכונות נפשו וכוחות גופו, ויזכור שפרנסתו תגיע מהקב"ה.

אולם כעת נביא כמה מראי מקומות

א. כן הוא הגירסא במדרש 'שוחר טוב' תהלים כג.

ושימסור השאר בידי שמים, כי הנס אינו חל אלא בחסרון הטבע, ועיקר יצירת האדם בנוי על מדת הטבע, ועל כן **יצטרך שיעשה האדם פעולות וענינים שיהיו הכנות להשיג בהן חפצו ולעמוד על משאלות לבו**, כמי שרוצה ללכת למלחמה על אויביו שראוי לו שייכין כלי זיין וסוסים ומרכבות ליום מלחמה, שאם אינו מכין ויסמוך על הנס, יימסר ביד אויביו, או כמי שיש לו חולה, שהוא ראוי לתקן לו מסעדים וסמים למאכלו, ומאכילו המאכלים המועילים ולמנוע ממנו המאכלים המזיקים.

הנה מבואר מדבריו שאם האדם אינו עושה מה שביכלתו בדרך הטבע, הרי הוא סומך על הנס, וכבר אמרו **חז"ל** (ירושלמי יומא א, ד) אין סומכין על הנס. הקב"ה דורש מן האדם שיעשה מהלכים בדרך הטבע כדי שיהיה מקום לשפע הרוחני לחול בו. ואם כן איך יתכן שיבחר האדם עבודה שאין כזו שאין משכורתה עונה על צרכיו, הרי אין סומכין על הנס.

וכן כתב **בכד הקמח** (רשות ב): גם בזמן שישאל זכאין היו ראויין להתנהג בדרך הטבע והמקרה, כי **ראוי לו לאדם להשתדל לעשות מה שהוא בידו והשאר יניח בידי שמים**, שאם לא כן לא היה צריך נח שיעשה התיבה ולא הים שיקרע לפני ישראל, כי היה הקב"ה יכול להפריחם באויר ולהצילם, אבל **היו ראויין שיתנהגו על פי המקרה והטבע במקצת אף כשהם זכאין**.

מבואר שהקב"ה רוצה שיהיה תמיד לבוש בדרך הטבע, ושוב אנו חוזרים לאותה שאלה: המלמד הרי אין לו לבוש בדרך הטבע להשיא את צאצאיו, ואם כן צריך היה לכאורה לעזוב את משרתו ולצאת לחפש עבודה אחרת שאפשר להשיא על ידה את צאצאיו.

פרנסתו, ואילו היינו אומרים שאין שום קשר בין צורך האדם ליתן וליישב את העולם לבין פרנסתו, כי את פרנסתו יקבל על-ידי ירושה וכדו', קשה היה להבין שהעשייה היא כלי לקבלת שפע פרנסתו.

אפשר לשאול זאת בנוסח כזה: כשהאדם עובד בעבודה שיכולה להכניס לכל היותר כמה מאות דולר בחודש, אלא שהיא תואמת להפליא לתכונותיו והוא נעשה על-ידה נותן ומיישב את העולם, הנוכל לומר שהיא נעשית לו כלי לקבלת כל פרנסתו?! הרי אין באפשרותה להחזיק יותר מכמה מאות דולר!

הן **בעלי המוסר** אמרו שההשתדלות היא לבוש לפרנסת האדם, ולכן אם האדם מרבה בהשתדלות יותר מדי, דומה הוא למי שלובש בגד הגדול ממידותיו. ומעתה אף זה דומה לכאורה למי שלובש בגד הקטן ממידותיו, וכאילו הכין כלי שאינו מספיק לשפע הנצרך למשפחתו. ונראה לכאורה לפי זה שהאדם צריך לבחור בעבודה כזו שמשכורתה יכולה להגיע לגובה הוצאות פרנסתו כי אז תוכל עבודתו להיות לבוש מספיק לשפע הנצרך לו.

וכן יש לדייק מלשון רבינו בעל חובת הלבבות **"יִשִּׁים אוֹתָהּ סִפָּה לְהַבְּאֵת מְזוֹנוֹ"**, שמשמע שהעבודה עצמה היא תסבב לו את מזונו, ואם אין פרנסתו יכולה להגיע מהעבודה שהוא עוסק בה, אלא באופן ניסי ממקום אחר, כגון על-ידי ירושה או מציאה, איך נוכל לכנותה סיבה להבאת מזונו.

סוס מוכן ליום מלחמה

ויותר מפורש הוא **ברבינו בחיי** (פרשת שלח): סוס מוכן ליום מלחמה ולה' התשועה (משלי כא, לא). שלמה המלך ע"ה יזהיר כל אדם בכתוב הזה **שיעשה כל דבר שיצטרך לעשות ובדרך הטבע כל מה שבכוחו,**

העולם יוכל להרוויח סך הנצרך לו. ולמשל, אם הוא צריך בערך חמש מאות רובל לפרנסת בני ביתו, יבחר לו עסק שיוכל להרוויח בו חמש מאות רובל, וזהו לבוש טוב שבו יעלים ה' ברכתו ויתננה באמצעות לבוש זה המסתיר את החסד.

עוד ביאר ה'צמח צדק' בטעם שרצה הקב"ה שיבוא השפע על-ידי עשייה דוקא ולא בדרך נס, כי רצונו שיוכל האדם לטעות ולומר כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, ולא יחשוב כן אלא יאמין באמונה שלימה שכל השפע בא ממנו ית' כמו המן והשליו במדבר. נמצא לפי זה שהאדם מצווה להסתיר את השפע, וכן נמצא לפי זה שגדר ההשתדלות המעולה היא כאשר יש לטעות על ידה שהאדם הוא בעל עסק גדול. אך **היהודי מבין שהוא לא עשה כלום. הוא רק העמיד את הכלי והקב"ה הכניס את השפע.**

עכ"פ לכאורה כל זה סותר את מה שלמדנו בשיעורים הקודמים, שהרי שפתיו ברור מללו שעל האדם לבחור עבודה שמשכורתה מכסה את הוצאות פרנסתו.

יפה תורה עם דרך ארץ

וכן יש להביא מדברי ה'אוהב ישראל' (פרשת תרומה) שכתב בזה הלשון: לא יאמר [האדם] אלך ואעסוק בתורה יומם ולילה לבל אשגיח כלל מאין יבוא עזר פרנסת ביתי כדי חיי ואחר כך בבוא זמן האוכל וטפלי תלי ביה תתבלבל אז מחשבתו על ידי זה ח"ו ולא יוכל ללמוד כלל וכלל, ולא עוד אלא שיוכל לבוא לידי שעמום ושיגעון ח"ו, או שילסטם הבריות בעצת היצר אשר יטהו לזה ח"ו. ולכן אין נכון לו לבחור בדרך כזה. **אכן הדרך הטוב והישר שיברור לו האדם הוא שיסדר לו מקודם איזה מקום**

כל הרוצה לטעות יבוא ויטעה

עוד מקור ברור אנו מוצאים בספר "דרך מצותיך"², במצות תגלחת המצורע. הוא מבאר שם שעל-ידי גילוח השער, מסירים את המותרות, ומעניין לענין הוא עובר למותרות והשתדלות לפרנסה. הוא שואל שם כדרך שכולם שואלים: למה הצריך הקב"ה שיעבוד האדם לפרנסתו? הנצרך הוא לעזרה לפרנס את האדם?! ומבאר שרצון ה' שהשפע שמקורו באוצרו הטוב ירד וישתלשל עד לעולם העשייה ויקבל שם צורה גשמית. הרי זוהי תכלית הבריאה, שגוף האדם יהיה כלי לנשמתו שבאה ממקום עליון מאוד, וכך תוכל נשמתו להמשיך אלוקות לעולם העשייה על-ידי עשיית מצוות בכלי המעשה. וזהו הפירוש נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, שעם כל החשכות וההסתר יזכור האדם שהקב"ה שהוא נעלם ולא ישיגוהו משיגי הגוף, הביא לו לחם זה שאכל. הרי משה רבינו תיקן ברכת הזון כשירד המן מן השמים, ועד היום כשאנו אוכלים לחם שיש לו צורה גשמית, אנו אומרים שהקב"ה מביא אותו ממקור נעלם - הוא נותן לחם לכל בשר. הן על-פי קבלה 'הוא' זה מידת הכתר, שהוא המקום הגבוה ביותר שאי-אפשר להראות עליו באצבע ואפשר לדבר עליו רק בלשון נסתר. ממקום זה הקב"ה מביא לנו לחם. וזהו גם 'פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון', מידיו של הקב"ה. **כי כך רצה הקב"ה שכשהאדם אוכל את לחמו, יזכור שהוא מגיע ממקום עליון מאוד.**

מבאר ה'צמח צדק' בלשונו: מטעם זה רוצה הקב"ה שיכין האדם לבוש גשמי שיהיה כלי לשפע הרוחני, ולכן צריך האדם לעשות לעצמו עסק נכון, עסק שלפי טבע

ב. ספר 'טעמי המצוות' על פי סוד, להרה"ק ה'צמח צדק' מליובאוויטש זיע"א.

וזה יועיל לנו להבין את הנושא לאשורו בס"ד. הנה כשמביטים סביב על סדרי משאם ומתנם של בני אדם, רואים שמחיר כל דבר עולה לפי גובה הביקוש שלו, וככל שהביקוש שלו גבוה יותר, כך יכול האדם להרוויח ממנו יותר. ניקח לדוגמא קרקעות. למה כולם רוצים לישא וליתן בהן? הרבה יאמרו: מפני ששם מתגלגלים מיליונים. אך למה באמת מתגלגלים שם מיליונים? התשובה היא: משום שכולם צריכים להם. כולם צריכים דירות למגורים. זוהי המציאות. קרקעות הן צורך בסיסי לבני האדם.

וכן הוא הדבר לענין מיני אוכל וכל מה שנלווה להם, כלי אריזה והגשה והובלה ממקום למקום, וכן הלאה. צורך בסיסי הם לבני האדם וכל העוסק בהם, משתכר היטב. אמנם יש בזה גם קליפה שממנה צומחות כל החנויות שמוכרות מאכלים שהם בגדר מותרות, אבל בעיקר הדבר, העוסק במכירת מזון וכיו"ב, עוסק בדבר שהוא צורך בסיסי לעולם.

וכן הוא לענין צרכי רפואה אשר ידוע שאנשים רבים התעשרו עושר רב על-ידי ההתעסקות בהם, כגון על-ידי הקמת בתי אבות, או על-ידי סיפוק צרכי רפואה לבתי חולים. אמנם לפעמים הרשויות מתערבות ומערימות קשיים, או להיפך, מסייעות על-ידי השתתפות בהוצאות, והדברים ידועים. אך כשמסתכלים על הדבר במהותו, אילו היה האדם מגיע עם שכל ישר של חכמת חיים בלי שום התערבות חיצונית ושואל את עצמו: "הרי אני צריך לעבוד בשביל פרנסתי, ולשם כך אני צריך להציע משהו לעולם, במה כדאי לי לעסוק?". היה מגיע לבדו אל המסקנא: "הבה ואראה מה העולם צריך ואותו אעמיד לו".

זה לא חייב להיות קרקעות או מזון או צרכי רפואה. זה יכול להיות כל דבר שבני

פרנסה למזון וטרף לביתו ושיסתפק בדרך המיעוט היותר הכרחי כדי להחיות נפשו ונפש אנשי ביתו בצמצום. על דרך (משלי יג, כה) צדיק אוכל לשובע נפשו. ולא ירדוף כרדוף הקורא בהערים אחר משא ומתן, רק **יאמין בהש"ת שיוכל להזמין לו במקומו די הצורך לפרנסת אנשי ביתו באיזה עסק מלאכה שיעסוק**, כהבטחת התורה הקדושה (דברים טו, יח) וברכתך בכל אשר תעשה, ואחר כך יטה שכמו לסבול עול תורה ומצוות ומעשים טובים. וזהו טוב תורה עם דרך ארץ (אבות ב, ב), היינו **כאשר כבר הכין לעצמו איזה עסק לפרנסה ויש מקום לחול עליו ברכת ה', יכין אז עצמו ללמוד התורה ולעסוק במצותיו בכל השגתו וכוחו, ואז לא תתבלבל מחשבתו ודעתו רק תהיה צלולה זכה וברורה בלימוד תורתו** באמת וילך מעלה מעלה.

הנה אף מדבריו מוכח לכאורה שעל האדם לעסוק בעבודה כזו שיכולה עכ"פ להביא לו כדי פרנסתו, כי אילו היה האדם מצווה רק לעסוק בנתינה, ובענין פרנסתו יאמין שהיא תבוא לו מן השמים על-ידי עסק התורה והתפילה, מדוע לא יותר לו לעסוק בתורה כל היום ורק בסוף היום לעסוק שעה מועטת בנתינה? ולמה יצטרך לעבוד כדי להחיות נפשו ונפש בני ביתו בצמצום (כלשון 'האוהב ישראל') מאחר שבלאו הכי הנתינה אינה צריכה להיות מהלך טבעי להבאת פרנסתו.

מעתה מה נעשה עם כל מה שלמדנו בשיעורים הקודמים, מדברי רבינו המחבר ומשאר ספרים, בהם נתבאר שמי שבוחר את עסק עבודתו לפי גובה משכורתו, בוטח בסיבה ויש בזה משום כפירה ר"ל?

המחיר עולה עם הביקוש

ובכן, הבה נתרחק קצת מהנושא עצמו ונתבונן על הבריאה לראות איך היא פועלת

על הטופס בלי לשים לב אליו, וכך אגרוף הון על חשבונם", הוא מקלקל את כל הבריאה. דומה הוא לעושה חור בחדרו בספינה. חבל! הבריאה נאה כל-כך, התוכנית נפלאה כל-כך, והוא מתחיל לקלקל אותה. סוף דבר, הוא מקלקל את ישוב העולם.

האמת שיש עוד דרך לקלקל ישובו של עולם, והוא כשהאדם מציע דברים שאינם טובים לבני האדם אך הגופים נמשכים אליהם, כגון תאוות וכל כיו"ב. אילו היה חושב על טובת העולם, היה אומר: "למה לי להציע למכירה דברים שמזיקים לבני האדם ומחריבים את שלום ביתו, והרי אני יכול להציע להם באותה מידה דברים שמועילים להם ומטיבים עמהם". אכן הקב"ה הכניס אותנו בעולם שיש בו בחירה. האדם יכול לקחת אותו דפוס שיצר הבורא ולהשתמש בו באופן מעוות, וכל פעם שהוא בוחר לעשות כן, הוא מזיק לכל סביבתו. דברים פשוטים הם שכל אחד מבין אותם. כל שאין האדם מושפע מנגיעות אישיות, מבין שכאשר הוא עוסק במסחרו באופן הנכון, דהיינו להציע לבני אדם את צרכיהם האמיתיים, טוב לו וטוב לעולם, וכל זה בלי מילה אחת של אמונה ובטחון.

העבודה מעדנת את האדם

וכשמתקדמים בצעד אחד, מגיעים לשאלת רבינו המחבר: הכל טוב ויפה, אך זה גופא תמוה מדוע עשה הקב"ה שצרכי בני האדם יהיו רחוקים מהם ויצטרך כל אחד להביא ממרחקים איזה דבר הנצרך ולספקו לכל בני סביבתו, עד שבסוף יקבלו כולם את כל צרכיהם? למה לא נתן לכתחילה לכולם את כל צרכיהם באופן שלא יצטרכו בני האדם לטרוח?

והתשובה על זה היא שהקב"ה עשה כן כדי לעדן את בני האדם, כי בעצם זה

אדם צריכים, כגון נעליים. ואם יראה שבמקומו אין צורך להציע נעליים כי כבר יש כאן חנות למכירת נעליים, יחשוב על דבר אחר שצריכים בני מקומו וימכרו ויקבל תמורתו כסף לפרנסת בני ביתו. אולי יתחיל לעסוק במכירת תפילין, אולי במכירת שטריימלעך ואולי בכתיבת סת"ם, כי כל אלה הם דברים שרבים צריכים להם. ואם הוא יראה באחד מאלה שהוא מתאים לתכונת נפשו ויש לו את האומנות בידו, יאמצנו ויפרנס את ביתו.

תן דעתך שלא תקלקל את עולמי

כך הוא לפי סדר הבריאה עוד לפני שמתחילים ללמוד חובת הלבבות. סדר הוא שיכולים להסבירו לכל אחד, גם לילד קטן וגם לגוי. סדר שעשה הקב"ה כדי שכולם יקבלו את צרכיהם. אנשים יבקשו למכור צרכי בני אדם, כי יידעו שרק כך יגיעו אליהם לקנות, מה שאין כן אם ימכרו מותרות שאז יבואו לקנות אצלם אולי פעם בשבועיים, וכך יהיה לכל אחד כל מה שהם צריכים. האדם הבריא בנפשו יחשוב: "אם אני גר כאן, מוכרח להיות שיש משהו שחסר כאן לתושבי המקום, כי הקב"ה נתן לכל אחד דבר שיוכל להציע לאחרים ולהתפרנס על ידו", ואז יחפש מהו הדבר החסר כאן, וימצא ויתחיל להציע אותו לתושבי המקום, וכך תתנהל הבריאה באופן נפלא.

אמנם יש אנשים שאינם מתבוננים בצרכי בני אדם, אלא היכן אפשר לעשות יותר כסף. אנשים אלה הולכים בדרך מעוקל. אבל מי שהולך ישר, אע"פ שלא ראה מעודו את הספר חובת הלבבות, מתבונן בצרכי בני אדם. הוי אומר: כשהאדם אומר: "מה אכפת לי מה בני אדם צריכים? אני רוצה לראות רק איך אפשר להרויח יותר כסף. לכן אכתוב איזה סעיף באותיות קטנות ואדאג שהלקוחות יחתמו

להתרחש ניסים, וכבר אמרו חז"ל (קידושין פב, א) "לא עניות מן האומנות ולא עשירות מן האומנות", אך כשמסתכלים על סדר הבריאה, רואים שכך היא פועלת. ולמשל, אם האדם רואה שאין מי שיספק במקום מגוריו לחם וחלב ושאר צרכי מזון, והוא הולך ופותח חנות למכירת מצרכים אלה, כל שאינו עושה מעשי שטות ואינו משקיע מיליוני דולרים כדי לפתוח חנות ענקית מתוך דמיון שעוד מעט יבואו כל תושבי המדינה לעשות את קניותיהם אצלו ואז יעלה את המחירים ויתעשר, אלא פותח חנות כפי הצורך לשרת את בני סביבתו, מדרך הטבע יהיה לו כדי צורך פרנסתו.

ברם יותר מכל אלה צריך העולם לפי סדר הטבע לאנשים מוכשרים בעלי ידיעות, כגון רופאים או חכמים בשאר מיני חכמות. הן כל דבר, אפילו שולחן או כסא, עומד מאחוריו אדם בעל חכמה שקבע כיצד לבנותו בצורתו הטובה ביותר. ובוודאי שכך הוא ברפואה. הקב"ה נותן יכולת לבני אדם שיהיו שלוחים כדי להציל בני אדם מן המיתה ולהגן עליהם מן הנזק. וכמו כן צריך העולם לאנשים טובים שיודעים לעזור כל אימת שהם נקראים, אם במילה טובה, אם בגמילות חסד, והרי האנשים האלה מוכרים בכל קהילה וקהילה.

וכפי שהסוחר בלחם וחלב או בקרקעות מרוויח כסף כי הם דברים שהעולם צריך להם, כך מי שמעמיד את מומחיותו לעולם (באופן הנכון דייקא. לאפוקי מי שכל כוונתו להעצים את כוחו ולגדל את שמו ולהרבות את הונו, כפי שמצוי מאוד בקרב המומחים למיניהם, שמעורב אצלם הרבה טוב ורע) בתחום מסוים שהעולם צריך לו, אם זה בעניני רפואה, אם זה בעניני בריאות הנפש ואם זה בעניני חינוך, מבקשים אחריו כדי להיעזר במומחיותו, וככל שהביקוש אחריו עולה, כך אנשים מסכימים לשלם לו יותר. ואין

שהאדם מתלבט מה למכור - "האם אמכור דבר שיש בו צורך לבני אדם או שמא אמכור דבר שמזיק להם", ואם יודע נגן הוא - "האם אשיר שירים המקרבים בני אדם לרוחניות או להיפך" - **כאשר יקבל את ההחלטה הנכונה, תתעדן נפשו ויהיה ראוי להקראות אדם.**

רבינו המחבר מסביר לנו שעל-ידי דפוס התנהלות העולם כפי שהטביע הבורא, **חוץ ממה שסופק לכל אחד כל צרכיו, ריוויח כל אחד שיתעדן נפשו**, כי האדם עומד תמיד בפני פרשת דרכים, שהרי הוא יכול להכנס לעולם כזה שבו כל מה שרוצים אינו אלא להרבות הון - "שפלוני ילך לכל הרוחות! אני תפסתי אותו, יש לי את חתימתו, ויש לי עורך דין לצדי, מה אכפת לי ממנו", וכשהוא בוחר בצד הנכון, הוא עולה על-ידי עסק פרנסתו למדרגת האדם.

עלינו להבין שסדר הטבע מושלם מאוד, שהרי הקב"ה ברא אותו. סדר הטבע כולל מה שחסרים דברים נצרכים לבני אדם, ומגיעים אחרים ומוכרים אותם ומרוויחים אחוזים, וכך יש להם לפרנסת בני ביתם. זה ישר, זה נחמד, זה נעים. וכל אחד רואה שיש חכמה נפלאה בסדר המשא ומתן שהקב"ה הטביע בעולמו. ולא רק משא ומתן, אלא גם עובדים שתורמים מכישוריהם, כגון בעלי אומנות ואף מנקי בנינים וחדרי מדרגות וכו'. וכן הוא לגבי חינוך. אנשים אינם יכולים לחנך את בניהם לבדם, שהרי הם צריכים לצאת למלאכתם, על כן הם שוכרים מלמד שמאסף לחדר אחד חבורה של ילדים בני גיל אחד ומחנכם ומלמדם תורה בשליחות אבותיהם.

העושה כן מרוויח בדרך הטבע

אומר מעתה: כשהאדם מציע איזה צורך גדול שבונה את העולם, יהיה לו כל צרכיו מצד סדר הטבע. אמנם כן, תמיד יכולים

התורה כולה. אלא מפני כך הביא הקב"ה את הילדים לעולם כשאינם יודעים כלום? כדי שהמלמד יצטרך למלא את חסרונם ועל-ידי-כך להתעדן, וכפי שכתב רבינו המחבר. אכן כשהמלמד יבין זאת, יבין שמבחן ההצלחה שלו אינו אם הילדים מרוצים ממנו או אם הילדים יודעים לקרוא היטב, אלא המבחן הוא האם הוא נהפך להיות יותר טוב על-ידי עבודתו. ואין זה קשור כלל לסך הכסף שהוא מקבל. נניח שיש לו למלמד זה כסף די והותר. יש לו איזו ירושה, והוא עוסק במלמדות רק כדי למלא את יומו. **אם נבוא לדון לאחר שלושים שנה אם היה מלמד מוצלח או לא, נצטרך להסתכל על המלמד עצמו האם נהפך לאיש אחר.** אם נראה שנשאר כפי שהיה, יתברר שחבל היה על כל עבודתו, ויכולים היו הילדים להיוולד עם ידיעת האותיות. ואם נראה שהתעלה על-ידי מלאכתו, אז יתברר שכדאי היה הדבר שייוולדו ברי חסרון, הכל כדי שהוא ימלא להם את חסרונם וייהפך לאיש אחר.

הנה זהו שאמר **רבי עקיבא** (ב"ב י, א) **שמפני כך ברא הקב"ה עניים, כדי לזכותנו ולהרגילנו להיות נותנים ועל ידי כן נזכה לחיי העוה"ב.** ונכלל בזה גם יסוד רבינו המחבר שמפני כך עשה הקב"ה שלא יהיו לבני האדם צרכיהם, **כדי לנסותנו ולהעמידנו בפני בחירה בין רע לטוב ושנשתפר ונתעדן על ידי כך.** כך הוא בכל מלאכה, ואנו משתמשים במלמד רק כדוגמא. האדם נכנס, לדוגמא, לעסק של משא ומתן. היות שהתכלית היא שהעסק יקרבו אל ה', נמצא שמבחן הצלחתו הוא לא כמה כסף אגר, כי זה רק אחיות עינים, שהרי מזונותיו של אדם קצובין לו מראש

אנו מדברים על חלק הקליפה מה שהאדם סוחט בני אדם כי הוא יודע שהם בעת מצוקה, אלא מדברים על האופן הרגיל לפי סדר העולם, שכאשר האדם מבוקש יותר, הוא יכול לבקש תשלום יותר גבוה על טרחתו, ובני אדם מסכימים לשלם לו בחפץ לב^ג. הם רצים אחריו ושופכים עליו ממון, וכל זה מפני שאין הרבה כמותו, וכולם חפצים בו.

כל זה מסדר הטבע הוא ואינו קשור כלל לנס. ונבחר שוב כדי שלא נטעה. אין מדברים כאן על מי שמבקש מחירים מופקעים כי הוא יודע שהוא יכול לסחוט. לא על זה אנו מדברים, אלא על המושג הקיים בסדר העולם שכל דבר שיש לו ביקוש גדול, מחירו עולה, והרי הוא כקרקעות שהיות שכולם צריכים להן ויש להן ביקוש גדול, מחירן עולה, וכיהלום שדמיו מרובים מפני שהוא יקר המציאות.

מבחן ההצלחה של המלמד

ובהביננו כל זה, נבוא לנקודה שחסרה להרבה בני אדם. כשהאדם הולך לעבוד בעבודה חדשה, נניח שהוא הולך לשמש כמלמד כי ראה שיש לו את התכונות והכישרונות לכך, והוא שואל: "הרי לא אוכל להשיא כך את צאצאיי!", עליו לדעת שבאמת יתכן שעל-פי דרך הטבע יוכל להשיא את צאצאיו בהרחבה, וכפי שנבאר.

הנה בדרך כלל כשישאלו את המלמד למה שלח אותו הקב"ה לשמש כמלמד, יענה: "כדי לעזור לילדים". אך טעות מוחלטת היא, כי אי משום הא, יכול היה הקב"ה להביאם לעולם כשהם יודעים לקרוא כבקיאים ורגילים ואף יודעים את כל

ג. יש לציין לזה מה שכתב האוה"ח הק' בענין מכירת הבכורה ליעקב, שעשו היה דחוק אז כמו שאמר "הנה אני הולך למות", ולפי שעתו היה כדאי לו למכור את הבכורה, וקנין שנעשה במוצב כזה, נעשה במלוא גמירות הדעת, וכיון שיעקב הבין שהבכורה אינה שייכת לעשו ולא יהיה לו כלום ממנה, הוציאה ממנו.

בבניית בית כנסת גדול ומרווח ועוד מעט יושלם ויעמוד לשנים רבות.

ה'באר מים חיים' מדבר כעין זה בפרשת בשלח בענין הנוטע עץ, שבתחילה אינו רואה כלום, ואינו יכול לזרז את התהליך. הוא חורש ונוטע ואז הוא שב לביתו להתפלל שהקב"ה יצמיח אילן נאה העושה פרי. עכשיו אין רואים כלום, אך בסוף יוצאת תועלת גדולה לבריאה. אף באומנות הוא כך. למשל, רפואה. לוקח שנים ללמוד רפואה, ללמוד ולהבחין ולעשות שימוש (סטאז' - פראקטיק)³. ורק אז לאחר שהאדם עבר את כל השלבים בהצלחה, הוא מקבל רשיון לעסוק ברפואה.

אין מדלגין

אולם הרבה בני אדם אין לוקחים זאת בחשבון. האדם קם ביום בהיר אחד ואומר: "כלו כל הקיצין, חייבים למצוא איזו פרנסה". אומר ועושה. הוא יוצא לחפש פרנסה ואומר לבני ביתו: "ממחר יש לנו כסף לקנות אוכל". ובכן, אם הוא מסכים לקטוף עגבניות ולמוכרן בשוק ולהכניס כמה פרוטות, זה באמת אפשרי, אבל זה לא יעזור לו הרבה. מחפש הוא דבר אחר, והנה מציעים לו אומנות קלה ונקיה העומדת בכל גרדי ההלכה וההשקפה היהודית, אך אומרים לו שכדי שיוכל להתחיל לעבוד בה, יצטרך ללמוד תחילה במשך שלוש שנים פעמיים בשבוע מחמש עד עשר, ולעשות מבחנים, ובכל תקופה זו יצטרך לשלם עבור הלימודים מכיסו, ואז לאחר שלוש שנים יקבל תעודה שהוא רשאי לעבוד באומנות

השנה לראש השנה, אלא **המבחן הוא האם התעלה תוך כדי עבודתו, האם נהפך לנותן, האם נתקרב לה'**, האם יהדותו התחזקה.

והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאוד

עוד צריך האדם להבין: מי שפותח עסק חדש, בדרך כלל השנים הראשונות קשות עליו ביותר, כי בתחילה על פי רוב אינו רואה הכנסות, ולפעמים גם נקלע לחובות, שהרי הוא ממשיך לשלם שכר לימוד וכל שאר הוצאות ביתו והכנסות אין, ויש שהוא גם לוקח אז הלוואה לייצב את העסק⁴, וכשנתבונן נראה שכל הבריאה פועלת באופן כזה. ולמשל, עצי הפרי, בשנים הראשונות הפירות עדיין קטנים ומרים ואסורים משום ערלה, ולוקח זמן רב עד שרואים רווחים. וכן כשזורעים חיטים, צריך לטרוח הרבה כדי להפריד את הגרגירים מהקש, ועובר זמן רב עד שרואים רווחים.

אך האדם מבין כבר אז שאין זה השתדלות עקומה ואף לא ריבוי השתדלות, **כי הוא יודע שהוא עובד כדי לתת לעולם דבר שצריכים לו, וכך היא הדרך - עובדים ורואים תוצאות רק בהמשך.** הן גם כשסוללים כבישים חדשים זה לא נעים. אך כולם יודעים שבתחילה מתמודדים עם הקושי ואח"כ יוצאים לרווחה גדולה. וכן כשבונים בית כנסת. בינתיים המתפללים גולים ממקום למקום ואין להם מנוחה, אך כולם שמחים כי יודעים שעוסקים עכשיו

ד. אמנם כן, צריך להזהר מאוד מתי לווים וממי לווים ואיך לווים, כי פעמים זה עצמו שטות גדולה. הוא חושב שהוא יכול ללוות שני מיליון דולר כי הוא הולך להרוויח הון רב. אם אין לו מספיק ממון לזה, סימן הוא שאין עסק זה בשבילו, כפי שאמר רבינו המחבר שאם אין לו לאדם רגליים ארוכות, סימן הוא שאינו צריך לרגליים ארוכות. אך אנו מדברים במי שלוקח הלוואה קטנה של חמשת אלפים דולר, שהוא דבר מקובל והאדם יכול לפרועו. ואף אפשר שהוא לוקח אותו מאביו שאומר לו: תחזיר לי כשירווח לך.

אלו עם מציאות זו ומקום זה, כי על כן אלמד אומנות זו ואעזור ליהודים". אכן כן, הנטיעה היא חלק מההשתדלות שמעדת את האדם. אי אפשר ללכת מיד לקטוף פירות. צריך לנטוע תחילה, ולאט לאט יתחילו הפירות לצאת, ואז יוכל להעמיד את אומנותו לעולם.

רשום בכתב אמת

וחשוב לציין שיש הרבה מאוד שרוצים בחמש עשרה שנים הראשונות לאחר נישואיהם ללמוד בכלל, וכשמגיעים לגיל שלושים וחמש והם רוצים לעבוד במלאכה, הם אומרים: "איני יכול ללכת ללמוד עכשיו אומנות בלילות, שהרי טפלי תלויי בי ואני צריך להיות בבית ולהושיט יד". אכן קושי גדול הוא, אבל אין זה משנה את ההבנה. האדם זועק: "הרי אני הולך לחתן כבר את ילדיי ואין לי מהיכן לקחת..." אני שומע את הקושי שלך. דבר אל הרבוננו של עולם! אבל אם אתה רוצה לדעת מהי ההשקפה הישרה, הסתכל ב'אוהב ישראל' ותראה שהאדם צריך לעשות כלי לקבלת מזונו על-ידי מהלך טבעי. אתה שואל באיזה גיל? - כל אדם שונה, כל מציאות שונה, כל חשק התורה שונה, כל סייעתא דשמיא שונה. אבל נקודת הדבר היא שאין הלימודים נחשבים כריבוי השתדלות אע"פ שיצטרך בעבורם להחסיר בלילות מהבית ולא להיות עם הילדים. זה אמנם בדיעבד, אך לא מצד ההשתדלות עצמה, אלא מצד הזמן, מאחר שדחה אותה עד עכשיו. וכיון שמצד ההשתדלות עצמה אינה בדיעבד, אין שום חסרון מצד השקפת התורה לעשותה עכשיו כדי שייצא עם אומנות ביד.

אומן עושה מלאכתו

ובכן דיברנו עד כה על פתיחת עסק שבשנים הראשונות אין האדם רואה

זו, ומקווים שימצא בע"ה עבודה. אומר האדם: "זה לא בשבילי. הרי אני צריך כסף כבר היום. איך אוכל להמתין שלוש שנים?". טעות היא בידו! אין לו את הסבלנות, וכל זה משום שאינו מסתכל על התכלית.

האדם צריך ליתן לעולם אומנות, כי העולם צריך לא רק ללחם, אלא גם לחכמה, הוא צריך לידיעות שילמד האדם ולחכמה שתצטרך לאותן ידיעות. אם האדם רוצה להיות רופא, הוא צריך להתלמד היטב. כך הוא מצד ההשקפה היהודית, מצד הסתכלותו של החובת הלבבות. הקב"ה אינו רוצה שהאדם יתלמד בעת עבודתו. הוא רוצה שהוא יתלמד אצל מומחה ויעשה אצלו שימוש ואח"כ יתחיל לעבוד. הן אף בעבודות קודש הוא כך. בשביל להיות שוחט צריך לעשות שימוש, בשביל להיות סופר סת"ם צריך לעשות שימוש. זהו המהלך כפי שקבע הבורא, שיעבוד האדם בלי לראות שום הכנסה, ולאחר זמן יתחיל לראות הכנסות. אולם האדם מאחר שהוא מסתכל רק על הכסף ולא על האומנות שמיועדת להשלים אותו ואת הבריאה, אין לו סבלנות, כי הוא אומר: "עכשיו אני צריך לכסף ועכשיו אני רוצה לראות את הכסף מגיע".

הלא תראה שאמרו **חז"ל** (קידושין פב, א) שהאב חייב ללמד את בנו אומנות. אמנם לענין הבן מדובר בנושא עדין, כי כשהבן צעיר לימים רוצים שיעסוק אך ורק בתורה, ואפילו לאחר הקמת הבית צריך האבריך להתייעץ בדעת תורה לדעת מתי לעשותו ואיך לעשותו ושיהיה על טהרת הקודש. אך עכ"פ הרעיון הוא שלימוד האומנות הוא חלק מהתכלית. הלימוד בדומה לעסק המלאכה עצמה מעדן את האדם. זה מכריח אותו ללמוד הרבה ולעשות מבחנים, ולהיות רציני לדבר, ולשמוח על כך, מפני שהוא אומר: "לא על הכסף בלבד אני חושב, אלא אני חושב על כך שהקב"ה נתן לי כשרונות

מפני שהוא הולך לשחק משחקים ולעבור מת"ת לת"ת, אלא הענין יהיה כך: יום אחד יבוא אליו יהודי בר יכולת, ויבקשנו ללמוד עם בנו תמורת סכום הגון. אח"כ יבוא אליו איש אחר ויבקשנו ללמוד עמו בחברותא. הוא יראה את יופי אישיותו ויאמר: "אני חייב שילמד עמי, כי בוודאי יעשה ממני מה שאף אחד לא הצליח לעשות ממני עד כה" (הלא מעשים שבכל יום הוא ויש כהנה מאות חברותות), ובבוא העת, הללו יתמכו בו ויוכל להשיא את בנו ברווח גדול. יומם ולילה ירוצו אחריו, כי מי כאנשים כאלה מבוקשים יותר מלחם ומים.

הגאון **רבי יעקב קמינצקי** זצ"ל אמר שאחת מהעצות הטובות ביותר שהקב"ה נתן לו היא להוציא את יבדלחט"א הגה"צ רבי משה וואלפסאן מהמלמודות ולמנותו כמשגיח לישיבה. משם התגלגלו הדברים וראו להיכן הגיע...

הוא הבין שיש כאן כח גדול, הוא הבין שמדובר במי שיכול לבנות עולמות. איך הבין זאת? הוא הבין זאת כשראה איזה מלמד הוא. זה לא עובד אף פעם באופן שהאדם מתמרמר שהוא מלמד בכיתה ב' כדי שיעלוהו לכיתה ד'. אף פעם זה לא עובד באופן זה. זה עובד הפוך. כשהאדם משקיע את כל כולו במקום שבו הוא נמצא, רק אז הוא מתקדם, כל אחד לפי מקומו ושעתו. זהו הסדר על-פי השקפת התורה וזהו הסדר גם לפי חכמת החיים. הרבה מהעשירים נכנסו לעבודתם כעובדים זוטרים, אלא שראו שהם אמינים ומסורים ומביני ענין ואט אט קידמו אותם עד שנעשו שותפים מלאים.

כשהאדם לא רק ממלא את המוטל עליו, אלא גם רואה את מלאכתו כעבודת ה' ואינו צריך למצוא חן בעיני אף אחד, מדרך הטבע ירוויח היטב. מלמד שיהיה

הכנסות אלא הוצאות, דיברנו על כניסה לאומנות שבשנים הראשונות האדם לומד ומשתלם ואינו עושה כסף, וכעת נגיע אל הסוג השלישי, העיקר לענייננו, והוא מי שעושה מעשה אומנות ומשלמים לו מיד. המלמד הוא דוגמא מעולה לכך. הלה מציע את מועמדותו, בוחרים בו ומיד הוא מתחיל ללמד את התלמידים ומקבל את משכורתו. הנה דבר זה מציב אותו בפני נסיון גדול לחשוב שכבר עבר את שלב לימוד האומנות. ולמען האמת, הוא עדיין בשנותיו הראשונים, באותן שנים שעדיין אין מרוויחים. יהיה לו מעכשיו ללמוד סבלנות, יהיה לו ללמוד איך מתפללים מעומק הלב על ילד יהודי שמתקשה, יהיה לו ללמוד את אומנות הדקדוק, יהיה לו ללמוד איך להבחין בקשיים נפשיים אצל הילדים. יהיה עליו לעצב את נפשם, להחזיר בהם אמונה פשוטה, ליתן להם חום ואהבה.

הלא תראה שמדובר באומנות נפלאה עד מאוד שבכוחה להפך את האיש לאיש אחר, כל שיעשה אותה במלוא הרצינות, מתוך הבנה שהוא משמש כרופא העושה ניתוחי לב. והאמת שאחריותו גדולה משל רופא הלב. אין שום ספק בדבר. הילדים הרי יגדלו ויקימו בתים, ואם יעמיד עכשיו את אדניהם נכונה, יהיו בתיהם מבצרים חזקים של תורה, ואם לאו - בתיהם יהיו רעועים ויטו ליפול. הדברים ידועים.

כי אותו אתם מבקשים

כשהבא לשמש כמלמד יבין שאינו צריך שהמנהל שלו יהיה מרוצה ואינו בא להעביר את הכרטיס, אלא אדם רציני הוא, אדם שאמון על השקפת החובת הלבבות וכעת הוא הולך להיכנס לאומנות, על-פי סדר הטבע, ישתכר היטב, כי המציאות תהיה שכולם ירוצו אחריו. לא ירוצו אחריו

אך בהיות שהקב"ה רוצה שסדר הטבע וסדר הנס יעבדו באופן שיהיה מקום לאדם לטעות ולחשוב שכוחו ועוצם ידו עושה לו את חילו, לכן כל אדם רציני שיעבוד בנאמנות ובסדר הגון, סדר הטבע מעיד עליו שיצליח. קחו לדוגמא אנשים שמסיעים אנשים ממקום למקום, כמה הם כבר יכולים להרוויח? אפילו יעבדו ארבע עשרה שעות ביום, כמה הם ירוויחו? ועם כל זה אפשר לראות אנשים כאלה שמרוויחים הרבה מאוד. יש ששואלים מאדם כזה אם הוא יכול לעשות איזו נסיעה, והוא משיב: "אני לא עושה סתם נסיעות של חמש עשרה שקל. יש לי את הלקוחות שלי תושבי חו"ל שמגיעים לכאן ומזמינים אותנו לשלושה ימים להסיע אותם למקומות הקדושים, ואני חי מזה ברווח גדול". תשאל אותו איך הוא הגיע לזה, האם מפני שיש לו מכונית יפה? לא. דבר אתו ותראה שמעולם לא התווכח עם לקוחות על המחיר. הוא תמיד היה טוב ונחמד. הוא לא שיחק, אלא היה כך באמת. ומה שקרה הוא, שאנשים רוצים אותו. אנשים אומרים לו: "אשלם לך כמה שתרצה. שכור מכונית יפה ותסיע אותי ואשלם לך ככל שצריך".

הפרדת הסיבה הטבעית מהתוצאה

מסדר הבריאה הוא שבכל עסק שיעסוק האדם, אם יעשנו כראוי, כולם ירצוהו ויסיכמו לשלם עליו הרבה, כי הקב"ה רצה שיהיה כך גם על-פי סדר הטבע. ומבחן האדם הוא שבשום אופן לא יאמר שזה היה הסיבה. אמנם יש סדר של טבע, יש סדר של טבע למלמדים, יש סדר של טבע למוכשרים, יש סדר של טבע לכל אחד מה עליו לעשות כדי שירצוהו וירוצו אחריו. אבל עכשיו הוא צריך להזהר שלא להאמין ח"ו שזוהי הסיבה. אתה רוצה לדעת אם זה לבוש? כן, זה לבוש. צאו

רציני, ולא סתם רציני, אלא ילך משלב לשלב מתוך הבנה שאינו שונה ממי שפוחח עסק או ממי שלומד רפואה, שבמשך כמה שנים הוא צריך להזיע ולהתמסר לגמרי, ותפילותיו ישתנו לגמרי, מתוך הכרה שהוא צריך להחזיר יראת שמים בלבבות התלמידים, ושבעת לימוד פסוקי החומש הוא צריך לשתף אותם בקרבת האלוקים שהיתה לו בתפילתו, אזי לא זו בלבד שתלמידיו יצליחו והבריאה תצליח, אלא אף הוא עצמו ייהפך ליהודי טוב, וכשייהפך ליהודי טוב, זה יתאים מכל האופנים.

כלבוש תחליפם ויחלופו

וכאן אנו באים אל התשובה: סדר הטבע וסדרו של החובת הלבבות תואמים להפליא, האחד לבוש על השני. הלא תראה שהגוף לבוש על הנשמה, כאשר בכל חלק מהגוף יש נשמה, ומפליא לעשות, הקב"ה קושר את הגוף והנשמה. אף כאן, סדר הטבע וסדרו של חובת הלבבות שהוא כולו ניסים, ניסים גלויים ונסתרים, לבושים האחד על השני בדיוק רב. הווי אומר: הסיבה האמיתית שמלמד שישקיע כל כולו ויתמסר לגמרי לעשות מלאכתו נאמנה כנותן מבלי לחשוב על הכסף יצליח, היא רק משום שאין אצלו שום שייכות בין הקבלה והנתינה, ולכן הקב"ה ישלח לו פרנסתו מן השמים. וכן הוא במי שמנהל עסק כמו שצריך, וכן הוא בכל עבודה אחרת, וכפי שנתבאר בשיעור הקודם, אז נתבאר האמת שאין שום שייכות בין הקבלה והנתינה. ודייקא משום זה נוכל לראות פעמים הרבה שדרך הגעת פרנסתו של המלמד בסוף, לא היה על-ידי לימוד עם אברך כאותה דוגמא שהובאה לעיל, אלא מפני שהגיע לו כסף ממקום אחר לגמרי, כגון מירושה או מציאה, כי באמת אין הפרנסה מגיעה באופן ניסי.

הפוך בה והפוך בה דכולה בה, אך בעיקר יש לזכור נקודה זו, שהסדר שהקב"ה מביא את השפע לאחר שהאדם עשה את הלבוש, אין לו שום שייכות אל פעולת האדם. פעם הוא מביאו לו באופן זה ופעם באופן אחר. **והכל תלוי עד כמה האדם מאמין שאין סדר הטבע קשור לקבלת השפע.**

שלושה שיטבו

זה עתה שמעתי משנים שהיו צריכים לקנות כרטיס טיסה כדי לנסוע ממדינה למדינה, ושניהם זכו לראות את ה' עין בעין. האחד היה צריך לנסוע לחתונה של בן משפחתו וברור היה לו שרצון ה' שייסע, אך לא ידע מה לעשות היות שהמחירים מופקעים עכשיו. התייעץ עם אחד מבני משפחתו והלה ניסה להניאו בגלל המחיר. אבל הוא לא השתכנע ממנו, אלא ענה לו: "היות שרצון ה' שאסע, בוודאי יקרה אחד מהשנים, או שהקב"ה יוריד פתאום את המחירים או שיתן לי את הכסף לשלם עבור הכרטיס". הלה התרעם עליו: "מה אתה מדבר בצורה כזאת? צריך להיות מציאותיים"¹. ומה עשה הקב"ה? הוא שלח לאדם זה מיודענו, שהוא אברך כולל, סכום עצום דרך צינור שלא חשב עליו מעודו אשר סכום זה יספיק לו לנסוע כל ימות חייו הלך ושוב.

המקרה עם השני היה שאף הוא היה צריך לנסוע ממדינה למדינה, אך לא ידע אם זה באמת רצון ה'. עשה כל מה שצריך כדי לברר האם זה רצון ה'. הוא התפלל אל ה' שיאיר את עיניו, התייעץ עם ירא ה', ורק לאחר שהגיע למסקנה שזה אכן רצון ה', הלך לברר את המחירים. סוכן הנסיעות אמר לו, כמובן, שהמחירים יקרים מאוד. אך כשהוא עצמו הלך לבדוק, מצא איזה כרטיס

והתחקו אחר הדבר ותראו שאותם בני אדם שעושים מלאכתם ברצינות על-פי החובת הלבבות, מסודרים על-פי הטבע, רוצים אותם ועוזרים להם מכל צד. ולעומת כן, אותם בני אדם שאף פעם אינם רוצים לעשות טובות לאחרים והם תמיד ממורמרים, אין פרנסתם מצויה, כי הם לא מתאימים עצמם לא לסדר הטבע ולא לסדרו של החובת הלבבות.

אכן עבודת חיי האדם היא לזכור תמיד שאין חילוק מהיכן הקב"ה מביא לו את פרנסתו. ועל זה דיברנו בשיעור הקודם, שהקב"ה תמיד יבחן את האדם, וכשיראה שהוא מתחיל לבטוח בדרך הטבע, העניינים יתחילו להסתבך.

וכן דיבר ה'מאור עינים' (פרשת ואתחנן) שאין לו לאדם לצמצם. **אין לו לחשוב שהצלחתו קשורה למה שאמר או התקשר קודם, כי כל זה שקר.** פעם נשאלתי האם הטבע הוא שקר או שהוא מהלך אמיתי, והתשובה היא שהטבע הוא בוודאי מהלך אמיתי, אבל החיבור בין הפעולות והתוצאות, זהו דמיון. זה שהאדם אומר שהרוויח את הכסף בגלל פעולה זו שעשה, אינו אמת. **הקב"ה רצה ליתן לאדם את הכסף, לכן הכסף הגיע אליו, אך העמיד לו את הסיבה כי רצה שהכסף לא יגיע אליו בדרך נס, אלא על-ידי לבוש כדי שיהיה לאדם מקום לטעות ולחשוב שכוחו ועוצם ידו עשה לו את חילו. כל מלאכה שיעבוד בה האדם ברצינות גדולה, תהיה בשבילו לבוש להביא לו את השפע המוכן לו מן השמים.** אכן לא יהיה לו די בשתי שעות עבודה ביום, כי זה לא נקרא לבוש, שהרי רצון הקב"ה שהעבודה תעסיק את האדם ותנצל את כוחותיו כסדר יישוב העולם.

שבעים ותשעה דולר, ועכשיו הוא מרגיש מאושר ושמח כי הצליח בחכמתו ופקחותו להרוויח שבעים ותשעה דולר...

זהו סדר הבריאה. **אם רוצה אתה להכניס עצמך לסדר הטבע, תיקבע שם ושם תחיה. אם רוצה אתה לצאת ולחיות עם האמת, תזכה לשפע שאינו מוגבל בסדרי הטבע.** ככל שהאדם מוסיף להפריד את הקבלה מהנתינה, הקב"ה מראה לו יותר שאינן מחוברות. מתנה היא למי שמפריד ביניהן במוחו, לעומת מי שאינו מפריד, שהוא עצמו מכניס עצמו לתוך הבור. וכאמור, **עבודתנו היא להאמין תמיד שהקב"ה הוא מביא לנו את השפע והסיבות הטבעיות הן רק לבושים.**

שעולה חצי מהמחיר שהסוכן אמר לו. התקשר אל הסוכן ואמר לו: "הנה אני רואה בעיני כרטיס בחצי מהסכום שאתה מציע לי". אמר לו הסוכן: "אתה חולם! נסה לקנות את הכרטיס ותראה שאי אפשר". הלה ניסה לקנות את הכרטיס והצליח. כך בצבץ לו כרטיס מאיזה מקום אך ורק בשביל יהודי מאמין זה, כרטיס שלא היה כמותו לא דקה לפני ולא דקה אחרי. רק אחד בשבילו.

ובכן אומר לכם עתה: שני אנשים אלו נסעו בטיסות שונות, אך אפשר לדמיין אותם יושבים במטוס אחד זה לצד זה, ולידם ישב עוד אחד שקודם לכן בדק כל רבע שעה אם יש איזה כרטיס זול, ואחרי הרבה הערמות שעשה, הצליח לחסוך

לע"נ

הרה"ח ר' יעקב שמואל

ב"ר אלטר אהרן ז"ל

נדבת משפחת פרייליך הי"ו

יום ה' דברים - ו' מנחם אב תשפ"א

מחבלי משיח יוצלו לרווחה

ובכתבי האריז"ל (פע"ח שער השבת, יז) מבואר שהוא לפי הסדר, המענג לילו של שבת ניצול מחבלו של משיח, המענג את יומו ניצול מדינה של גיהנום, והמענג באת השבת בזמן סעודה שלישית ניצול ממלחמת גוג ומגוג. ואכן מהאי טעמא מנגנים הזמר "מה ידידות" שבו אומרים "כל המתענגים בה וכו' מחבלי משיח יוצלו לרווחה" ליל שבת דווקא.

מי שיש לו דעה כאילו נבנה בית
המקדש בימיו

ובספר "פרי צדיק" (פרשת שמיני, ט) כתב לתמוה איך יתכן לומר לבני ישראל לדורותיהם שעל ידי שיענגו את השבת ינצלו מחבלי משיח, הרי חבלי משיח יהיו רק באותו דור של קודם ביאת המשיח בלבד. ויותר פלא, שבעל המימרא הוא בר קפרא שהיה בימי רבי, ובסנהדרין (צו, ב) אמרו ז"ל שקודם לשמונים וחמישה יובלות לא יבוא משיח, ולפי חשבון הזה היה דורם כמאתיים שנה קודם זמן ביאת המשיח, ואיך אמרו על דורם ניצול מחבלו של משיח.

וכתב ליישב: אך הענין הוא על דרך שאמרו ז"ל (שם צב, א) כל מי שיש בו דעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו, דהיינו שכל נפש מישראל יש בכוחו לבנות המקדש

המקיים שלוש סעודות בשבת ניצול
משלוש פורעניות

חז"ל גילו לנו שקודם ביאת המשיח יבואו פורעניות קשות לעולם, ודימו אותן לחבלי לידה^ז, כי כל פעם לפני שבא אור חדש לעולם, יש קודם לכן צער ומכאוב, וזאת מפני חטאו של אדם הראשון. והובא במסכת סנהדרין (צח, ב) מכמה אמוראים שהיו אומרים "ייתי ולא אחמיניה" [הלוואי שיבוא המשיח, אך לא אראנו, כלומר שלא יבוא בזמני], כל זה מפני שראו מגודל הצרות שיהיו בעולם קודם ביאתו.

אמנם ידוע מה שאמר הרבי ר' אלימלך מליזענסק זיע"א שכבר לקח על עצמו את כל חבלי המשיח, וכן מה שאמר הגה"ק מבוטשאטש זיע"א שהצרות יהיו בעיקר ברוחניות. ברם, בכל אופן, חבלי משיח הוא דבר שחז"ל נבאו עליו, ועל זה אנו אומרים, שהמענג את השבת יינצל מאותם חבלי משיח, כי הגם שיהיו צרות לכלל, יתכן שהאדם הפרטי יינצל מהן. ודבר זה מיוסד על מאמר הש"ס (שבת קיח, א): אמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא: כל המקיים שלוש סעודות בשבת ניצול משלוש פורעניות: מחבלו של משיח, ומדינה של גיהנם, וממלחמת גוג ומגוג.

ז. ראה חידושי אגדות מהרש"א סנהדרין שם, ב"ח או"ח רצ"א.

ואיך אביא תודה? אמר ה"ט: **בלובלין יש בית המקדש מעט** - סע לשם וספר את הנס שהתרחש לך וייחשב לך כקרבן תודה. שאל את ה"ט: וכי דרכו של הבעש"ט כבר היתה בימיך עד שאתה אומר לנסוע לובלינה אל ה'חזוה'!? אמר לו ה"ט: היו יחידי סגולה שנהגו בדרך הבעש"ט ואחד מהם אני הייתי, ורמותי זאת **באבן העזר** סימן כ"ה (ס"ק א) על הפסוק שוא לכם משכימי קום.

הא לך ממעשה זה שאצל הצדיק בית המקדש בנוי, וכשנוסעים אל הצדיק, נחשב הדבר כעליה לרגל אל בית המקדש. וכבר מבואר כן בזוה"ק, דאיתא **בזוה"ק** (פרשת בא לח, א) על הפסוק "יראה כל זכורך את פני האדון ה'", מאן פני האדון ה'! דא רשב"י. היינו כי אצל הצדיק אפשר להרגיש קירבת אלוקים כמו בבית המקדש, אצלו אפשר להשיג כפרת עוונות כמו בבית המקדש, ואצלו אפשר לבוא להודות כמו בבית המקדש. והיינו כאמור, כי **אדם פרטי זה שזיכך את עצמו עד הסוף, אינו שרוי יותר בגלות**, והגם שכל העולם עדיין בגלות, הוא כבר זכה לגאולה ולאורו של משיח.

משל לתינוק שלא חטא

משל לדבר: יתכן מצב קשה בבית שמוציא את כולם משלוותם, זה אומר מזמורי תהלים, זה מתרוצץ מצד לצד, זה צועק מגודל הלחץ וכן הלאה. ובאותה עת יושב לו התינוק הקטן על הארץ עליו ושמח, משחק במשחקיו ומשורר לעצמו. וכל-כך למה? משום שאין לו דעת ואינו מבין את גודל הצרה שפקד את הבית. הוא אמנם נמצא באותו בית, אבל כל הצער אינו נוגע אליו כלל.

והאמת שאין זה רק מפני שאין לו דעת, אלא גם מפני שהתינוק עדיין חי עם האמת (כידוע שהרבה אמיתות אפשר ללמוד מהתנהגות

בפנימיות עם מדת ימיו הגם שבפועל הוא המניעה מהכלל, עם כל זה **ברוחניות יש מציאות בנין בית המקדש בכל נפשות ישראל בפרט**, וממילא גם התיקונים **מחבלו של משיח ומלחמת גוג ומגוג ישנם גם כן ברוחניות בכל פרט נפש**.

וכן כתב במקום אחר (פרשת וישב, ה): הגם שמשיח בן דוד יש זמן וקץ אימתי יבוא, אבל בחינת אורו של משיח ישנו בכל דור כדאיתא (שם צח, ב) מה שמו [של משיח]? דבי ר' שילא אמרי שילה שמו, דבי ר' ינאי אמרו ינון שמו, דבי ר' חנינא אמרו חנינה שמו. ובדאי אמרו על רבם, ובכל הכנסיות של תלמידי חכמים נמצא התגלות אורו של משיח ואמרו כל אחד על רבו.

וביארנו הצדיקים¹ שמי שמוזכר עצמו כראוי, זוכה לאותו אור שיעטוף את כל העולם כולו כשיבוא המלך המשיח. וסיבת הדבר, כי כל אדם הוא עולם קטן, ועולם קטן זה שרוי בגלות, שהרי נפשו נמצאת במאבקים תמידיים ונמשכת לקנאה תאוה וכבוד, לעצלות ועצבות וכו', וכשהאדם מוזכר את עצמו בתכלית הזיכוך ונעשה דבוק בבוראו עד שהגוף אינו מפסיק יותר בינו לבין אביו שבשמים וכל המאבקים התמידיים פוסקים, הרי הוא זוכה לאורו של משיח. הצדיקים שהגיעו למדרגה זו זכו לכך, הם נמצאו בכל עת בבית המקדש ונתקיים בהם עוז וחדוה במקומו, ואף חידשו חידושים נפלאים, כי היתה להם לשכת הגזית.

שמחתי באומרים לי בית ה' נלך

בספר "נפלאות הרבי" (אות ר"ן) כתב: דודי זקני הרב אוהב ישראל נחלה בייאוש ל"ע ונתרפא. אחר זה ראה זקיני ה"ט בחלומו, ושאל אותו ה"ט: למה לא הבאת קרבן תודה? אמר לו: הבית המקדש חרב

ת. ראה 'בית אהרן' לכ"ב תמוז.

לפי מדרגה. יידע האדם שיתכן שתשתולל מלחמת עולם בעולם ולא תהיה נוגעת אליו. לזה קוראים "אורו של משיח". **בוזץ שורר חושך, ובפנים בתוך נפשו פנימה - יש מצב של גאולה.**^ט

ערכתי נר למשיחי

ובחזרה לשאלתו של רבי צדוק הכהן, מה זה שאמרו חז"ל שכל המענג את השבת ניצול מחבלי משיח, הרי חבלי משיח לא יהיו בכל דור כי אם בדור האחרון קודם ביאת המשיח. התשובה היא שאורו של משיח יכול להאיר בכל דור אצל האדם הפרטי הראוי לכך (ואף האדם הפשוט שאינו במדרגת צדיק, יכול לטעום ממנו ברגעים של התעלות), ועבודת האדם היא להזדכך באופן שנשמתו אכן תאיר מאורו של משיח, וכדאיתא ב'בית אהרן' בפרשת בלק וכ"ב תמוז, שעל האדם לתקן חלקו עד שייחשב מבחינתו כאילו הגיע המלך המשיח, ואז ירגיש בנפשו שמחת הגאולה.

הן כל אחד שהצליח להשתחרר על ידי יגיעה ותפילה מאיזו התנהגות בלתי ראויה ולצאת לחופשי מכבלי גופו, מרגיש גאולה באותו תחום ונקרא שהמשיך לאותו חלק בנשמתו אורו של משיח. כל אחד יכול לראות זאת ולהרגיש זאת, כי זו מציאות.

התינוק שעדיין לא חטא ולא עיוות את מחשבותיו, **ההאמת היא שאין מה לדאוג ולהיות בצער, כי הכל מאת ה' והוא טוב ומטיב לכל ורחמינו על כל מעשיו**, ואמנם הצדיק מגיע למדרגה ששום צער אינו נוגע אליו על ידי עבודה והזדככות בשונה מהתינוק שהוא ללא בחירה כלל.

ביאור הדבר על-פי המבואר באוה"ח הק' שיש חילוק בין נשמת הצדיק קודם שבא לעולם לבין נשמת הצדיק לאחר שבא לעולם וחזר לכור מחצבתו. התינוק נשמתו עדיין נמצאת במקום הטבעי שלה, ולאחר מכן כשהוא נעשה בר חיובא, פוקדים אותו נסיונות החיים, וכשהוא מתגבר על כל נסיונותיו, אז הוא נעשה מזוכך כל-כך עד שחוזר להיות כתינוק בן שנה, וכפי שכתוב אצל שאול המלך שהיה נקי בלא חטא כתינוק בן שנה. זוהי עבודת כל נשמה, לחזור למקומה הטבעי לאחר כל תהפוכות החיים.

עכ"פ זהו היסוד, **הגם שיש גלות בעולם, יתכן שיהיה האדם הפרטי במצב של גאולה.** כך מספרים על הרבה מהעובדים יראי ה' ששהו בתוך המיצר בגיטו ווארשא או בארץ ישראל כשהפורעים הערבים הפציצו ללא רחם והמשיכו לעסוק בעבודתם כאילו שום דבר אינו נוגע אליהם. **מציאות זו קיימת בכל דור ואצל כל אדם**

ט. אכן כאן המקום להעיר שאין הכוונה לאותם אנשים שקשה להם להתמודד עם מצבים קשים ומחליטים בעקבות כך לחיות בהכחשה, והרי כאלה ישנם הרבה מאוד, וכגון מי שנפל לבור של חובות, שלאחר שמנסה כמה פעמים לצאת ממנו ואינו מצליח, הוא מחליט לסגור פינה זו במוחו ולהסיח את דעתו מכל הענין, וכשאחד המלווים מתקשר אליו וצועק בחמת זעם: "התחייבת לפרוע לי בזמן! אתה לוחש רשע ולא ישלם!" הוא מרחיק את השפופרת מאזנו וממשיך ללמוד. וכן ישנם הרבה שמכחישים את הקשיים שלהם או את המצבים הקשים הפוקדים את העולם, וד"ל.

אנשים אלו לא זכו לאורו של משיח, אלא להיפך, נפלו ליאוש. כיון שלא היה להם כח להתמודד עם מצבם, החליטו להסיח את דעתם. החילוק בין אלו לאלו הוא, שאלו עושים את הדבר שמוטל עליהם ואלו אינם עושים. זה ששקוע בחובות יש משהו שמוטל עליו לעשות, והוא מסיח את דעתו כדי להשתמש מזה ולהמשיך לעשות מה שהוא רוצה. כזאת לא מצאנו אצל הצדיקים יראי ה'. הללו ביטלו רצונם מפני רצון קונם, ולגודל ביטולם ודביקותם, יכלו להמשיך בסדר יומם מבלי להרגיש שום צער ומכאוב.

בשבת קודש כשהיהודי נוטל איזה דבר עונג ואומר לכבוד שבת קודש, הרי הוא כאומר: עונג מקבלים מן השבת ולא משום דבר אחר. וכל העושה כן, ניצול ממיאל מחבלי משיח, מדינה של גיהנום וממלחמת גוג ומגוג. כל כמה שיוסיף לענג את השבת, דהיינו שיזכיר לעצמו שהעונג בא מן השבת, תתחזק האמונה בלבו ויחסו ממנו הקנאה והתאוה והכבוד, כי יזכור שכולם שקר וכזב אשר מקורם ביצר שאורבו לו ומבקש להמיתו.

המקנא אתה לו?

נזכר אני במעשה בשני בחורים בישיבה שלמדו בחברותא כאשר האחד חזק מהשני בהרבה, בתפיסתו, בהבנתו ובשאר כשרונותיו. אך השני היה חזק ממנו ביכולתו לשמור על הזמנים ועל הסדר ולשמור על קרירות הרוח. הרגיש אז המשגיח בישיבה שהראשון לחוץ מאוד מזה שהשני חזק ממנו בשמירת הזמנים והסדר ומתקנא בו. קרא לו המשגיח ואמר לו: רואה אנכי שאתה מקנא בחברך בלבך. הרגע נא! אינך ברמה שלו בכלל, מה יש לך לקנאות בו?

מה פשרו של מעשה זה? המשגיח אינו נמצא בעולמם של הבחורים, הוא רואה את הדברים מלמעלה. לכן הוא אומר לאותו בחור: איני מבקש ממך שתתחזק באמונה, איני מבקש ממך שתעבוד על עצמך לוותר, אך אינני יכול לוותר למה אתה חי בשקר כזה?

זה מה שמתרחש אצלנו בשבת קודש, אנו מקבלים אז הסתכלות נכונה יותר על התנהגותנו בימות החול. הנה האדם כועס על חבריו כי עד כה היה הוא היחיד בקהילתו שהתפרנס ממלאכה מסוימת ועכשיו נכנס חברו גם כן לתחום זה. "חוצפה היא! הוא הביט אחרי, לקח את הרעיונות שלי ופתח עסק משלו - היתכן?! הלא הלכה מפורשת היא בשולחן ערוך שאסור להשיג גבול!".

שלוש פורעניות כנגד שלושה שורשי החטא

מבאר רבי צדוק: יש שלושה שורשים שגורמים לאדם לחיות בגלות, והם: הקנאה והתאוה והכבוד, אשר מביאים את האדם לכל מיני עבירות, וככל שיצליח האדם להשתחרר משלושה אלה, כך ירגיש הרגשת גאולה. ובכן, אלו דברים יכבסו את הנפש משלושה אלה? חבלי משיח, דינה של גיהנום ומלחמת גוג ומגוג. שלושה כנגד שלושה. ונמצא שכלל שיוסיף האדם להסיר מלבו קנאה ותאוה וכבוד, כך יחסוך מעצמו חבלי משיח, דינה של גיהנום ומלחמת גוג ומגוג, שהרי לא יבואו אלא לכבס את הנפש משלושה אלה.

עונג שבת מסיר את שורשי החטא

והנה מי ששומר את השבת כהלכתה ומענגה, הלא נעשה דבוק על ידי זה בהקב"ה, ונוכר שהקב"ה מנהיג את העולם, ושאינו האדם יכול ליטול שום דבר לבד, ושאינו יכול להושיע את עצמו, ושאינו יכול לקחת תענוגים לבדו, לא תענוגים של תאוות ולא תענוגים של כבוד. האדם מחפש כבוד מפני שנפשו רעבה, אילו היתה שבעה, לא היה זקוק לכך ולא היה צריך אפילו שיידעו שהוא קיים בעולם. וכמו שהתבטא פעם ה'חזון איש' על שני גדולי עולם שהעניקו חמה בקומתם, ה'פרי מגדים' ועוד גדול בן דורו, שהשני ידע שהאנשים מכבדים אותו ולעג על כך, ואילו ה'פרי מגדים' לא העלה אפילו בדעתו שיש מי שמכירו ומכבדו. הנה כי כן, אדם כזה חי בעולם מלא תענוג, וכשאחד קורא לו ואומר בוא ותקח תענוג משם, אין הוא מבין על מה הוא מדבר, הלא משוגע אני צריך להיות בשביל לעזוב את התענוג שיש לי בשביל ספק תענוג שאתה מציע לי.

והתאוה והכבוד, או יסבול חבלי משיח בימות החול.

עונג ליל שבת דווקא

מוסיף רבי צדוק: הסיבה שמחבלי משיח ניצולים על ידי שמענגים לילו של שבת דוקא, כי הנה כתוב **בפרי עץ חיים** (שם) שליל שבת הוא כנגד יצחק אבינו שמידתו מידת היראה, והנה לכל מידה יש גם פסולת, ולמשל פסולת האהבה שהיא מידתו של אברהם היא התאוות, ולכן יצא ממנו ישמעאל שהיה שטוף בזימה. וכמו כן פסולת היראה שהיא מידתו של יצחק, היא רציחה, ולכן יצא ממנו עשו.

מבאר רבי צדוק בזה הלשון: **סעודת הלילה נגד קדושת יצחק אבינו ע"ה**, ומדתו ראשית חכמה יראת ה', ועל ידי זה ניצול מחבלו של משיח שהוא נגד הפגם של קנאה שהוא הפסולת ממדת יצחק בחינת עשו, כעס ורציחה שבא מצד קנאה ושנאת חיים. וזהו ענין חבלו של משיח.

ומוסיף עוד כי **דווקא היגיעה להסיר קנאה ושנאה נחשבת לחבלי משיח** כדאמרין **בכתובות** (ק"ב, ב): "דור שבן דוד בא בו, קטיגוריא בתלמידי חכמים", ופירש רש"י: קטיגוריא - הרבה מסטינים ומלמדים חובה יעמדו עליהם, והיינו מפני שמקנאים זה לזה.

נמצא שכאשר היהודי אוכל סעודת ליל שבת, הוא מקבל כוחו של יצחק שהוא תיקון מידת היראה, וכשהוא מתקן ענין הקנאה ושנאה, הוא גורם לכך שלא יצטרך לסבול את כל היסורים שנובעים מפסולת היראה.

אמור מעתה לענין מה שאמרו הצדיקים שחבלי משיח יהיו ברוחניות, שהרוחניות והגשמיות תלויות זו בזו, כי אם יסיר האדם מלבו קנאה ושנאה, ממילא לא יודק לחבלי משיח הגשמיים.

למה אתה מקנא כל-כך בחברך? למה אתה שונא אותו? הרי אינך בעולמו בכלל! אתה רחוק כל-כך ממנו! הירא אתה מחברך?! מה הקשר?

השבת נותנת כח לאדם לראות שאין שום סיבה לקנא באחרים, כי כל אחד נמצא בעולם אחר ואין אחד נוגע במה שמוכן לחבירו. כשהאדם שומר את השבת ומענגה, הוא מקבל שכר בזה העולם, ומה הוא אותו שכר? שלא יאבד את עשתונותיו כשיראה את חבירו מצליח. אמנם כן, ברגע הראשון תערער עליו שלוותו שהרי בשר ודם הוא, אך מיד יהיו לו המילים הנכונות לאמרן לעצמו ולהרגע. השבת מצילה את האדם מחבלי משיח.

סור מרע על ידי ועשה טוב

יתירה מזו: הן האדם חי בזה העולם בעל כרחו, מדוע צריך לסבול? למה הוא צריך להפגע על כל צעד ושעל מכל מה שאומרים לו? הלא יוכל להסיר מלבו קנאה ותאוה וכבוד ויחיה חיים מאושרים ושלווים! התשובה היא שלהסיר קנאה ותאוה וכבוד הוא דבר קשה מנשוא, והוא בבחינת חבלי משיח, ולכן האדם מעדיף לוותר על אורו של משיח ובלבד שלא יצטרך להתייטר כל-כך.

אומר הקב"ה לכל אחד מישראל: במקום להלחם בימות החול עם מחשבותיך ולסבול חבלי משיח, **תשקיע ביום השבת, תענג את השבת**, תקרא סיפורים של אמונה והשגחה פרטית, תשיר שירות ותשבחות וכן הלאה, **ממילא יסור ממך הרע**. זהו כל המענג את השבת ניצול מחבלי משיח, היינו שלא יצטרך לסבול את חבלי המשיח שלו עצמו כדי להגיע לאורו של משיח. אין לו לאדם להפסיד את השבת, כי אם יעשה כן, יהיה אחד מהשנים: או יישאר בגלות עם הקנאה

יום ראשון פרשת דברים ג' מנ"א תשפ"ב

התמודדות עם תוכנית שמשבת

מתורת הגה"צ רבי יצחק טוביה וייס זצ"ל
גאב"ד העדה החרדית בעיה"ק ירושת"ו

בו הכתוב וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך.

מוצאיהם למסעיהם

לפנינו מדברי תורתו: קראנו בפרשת מסעי "ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה' ואלה מסעיהם למוצאיהם", ושאלו כל המפרשים למה הקדים בתחילה מוצאיהם למסעיהם ובסוף מסעיהם למוצאיהם, ואמרו בזה פירושים כל אחד לפי דרכו. ונראה לומר שהכתוב בא להודיענו שכל פעם שיצאו ממקומם והתחילו במסע לעבר המקום החדש, כבר היה זה על פי ה', היינו שכבר התבוננו אז מה תהיה עבורתם כשיגיעו למקום החדש.

וכפי שרואים שעוד לפני שהגיעו לארץ ישראל צוה אותם ה' שכאשר יגיעו יאבדו את כל הצלמים והבמות ויורישו את יושבי הארץ, ואף התרה בהם שאם יותירו מהם, יהיו לשיכים בעיניהם ולצנינים בצדיהם. וכן רואים בספר יהושע שהקב"ה הודיע להם בעודם בנסיעתם ועדיין לא נכנסו לארץ, שהם נכנסים לארץ בתנאי שיורישו את עמי הארץ.

וכן אנו רואים מהפסוק "ויסעו מרפידיים ויבואו מדבר סיני", שפירש רש"י: למה הוצרך לחזור ולפרש מהיכן נסעו, והלא כבר כתב שברפידיים היו חונים, בידוע שמשם נסעו, אלא להקיש נסיעתן מרפידיים לביאתן למדבר סיני, מה ביאתן למדבר סיני

וראו כל עמי הארץ

נגדע ארז בלבנון, נפל גדול בישראל. יתום היה מאב ואם אשר נרצחו על-ידי האשמדאי הנאצי, ועל אף היותו בודד בעולמו, העפיל לפסגות רמות כאשר תורתו מכרזת עליו.

סיפר לנו אחד משומעי השיעור: לפני ח"י שנים היה לאבי ילד במצב מסוכן מאוד. הילד שהה אז מחובר למכשירים בבית החולים הדסה עין כרם, ומשראו הרופאים את סבלו, מה גם שהיו בדעה אחת שלא יוכל לשרוד בחיים, ביקשו לנתק ממנו את המכשירים ולהחיש את מיתתו ר"ל. התקשר אבי אל הגאב"ד לשאול בעצתו. משמשו של הגאב"ד ענה ואמר שהגאב"ד נמצא באמצע שמו"ע ואינו יכול לענות. אך כשאבי אמר לו שמדובר בשאלה של פיקוח נפש, הפסיק המשמש את הגאב"ד באמצע שמו"ע ומסר לו את הטלפון.

הגאב"ד שמע ומיד התקשר למנהל בית החולים הדסה ואמר לו: שמע נא! אתה המנהל כאן... אם במשמרתך ייעשה כדבר הזה בבית החולים, אתה לוחם בי באופן אישי וארעיד את העולם על זה... שלא תעז לעשות כדבר הזה... מנהל בית החולים נבהל ומיד נתן הוראה שלא לנתק את המכשירים והגאב"ד חזר לתפלתו...

אכן כן, כולם רעדו וחלו מפניו, אף גם אלה שהיו רחוקים משמירת הדת. נתקיים

וללמד את הילדים, אך גדלותו של רבי חייא היתה במה שהבין שכאשר באים ללמד את הילדים צריכים להכניס בהם קדושה, וששביל זה צריך לעשות כל ההכנות, כבר מהשלב הראשון, בכוונת מצוה.

ידוע כעין זה שכאשר הדיפסו את הש"ס בסלאוויטא, הטבילו קודם לכן את האותיות. הם הבינו שאינם עומדים להדפיס סתם איזה ספר נחמד, אלא הם עומדים להביא קדושה לעולם, והסטרא אחרא בוודאי תבוא להלחם, ואם כן צריך כבר מההתחלה לעשות הכל בקדושה ובטהרה.

הגאב"ד הוסיף שכל זה לימוד גדול הוא **שכל פעם שהאדם נוסע לאיזה מקום, עליו לחשב מראש, כשהוא רק יוצא לדרך: באיזה אופן אני עומד להרבות שם כבוד שמים?** וכך הוא מקיים בעצמו מוצאיהם למסעיהם על פי ה', וכיון שהוא עושה כן, ממילא נעשה מסעיהם למוצאיהם, היינו שהנסיעה עצמה נעשית דוגמת החנייה.

לא מחכמה אמרת זאת

והנה יש מי שיבין שכל זה הוא מצד חכמת חיים, כי מי שאינו מתכנן את הצעד הבא שלו, סופו להכשל. וכפי שאומרים העולם: "אם אתה נכשל בתכנון הצעד הבא, אתה מתכנן את כישלונך". אך האמת שאין זה מצד חכמת חיים בלבד, אלא כך הוא על-פי התורה (וחכמת חיים ממנה יונקת). על האדם להבין שיסוד הוא בתורה, יסוד שנקרא מוצאיהם למסעיהם על פי ה'. **לכל**

בתשובה, אף נסיעתן מרפידים בתשובה. הא לנו שכל פעם שנסעו ממקום למקום, **עוד לפני שהגיעו למקום החדש, התבוננו לראות לאן הם הולכים וכבר אז התחילו להתעלות אל המדרגה החדשה**, ועל ידי כן הפכו את הנסיעה מאמצעי למטרה.

אכן כך ידעו מאז ומתמיד אצל **החסידים** שכאשר נוסעים אל הצדיק, הנסיעה עצמה מכבסת כבר את הנשמה. ובשם **הצדיקים** אמרו שבבית דין של מעלה כשישקלו מצוות כנגד עבירות במאזניים, יניחו על כף המצוות את כל היערות שעבר האדם בנסיעתו אל הצדיק, ובאיזו נסיעה דיברו? בנסיעה כזו שמתקיים בה מוצאיהם למסעיהם על פי ה', היינו שבמשך כל הנסיעה הוא מתלהב ומתלהט במטרת נסיעתו, כי על ידי כן הנסיעה עצמה נהפכת למטרה קדושה.

כמה גדולים מעשה חייא

והביא בענין זה מהגאון הנצי"ב זצ"ל בספרו "**העמק דבר**" על אגדת חז"ל הידועה (כתובות קג, ב) ברבי חייא שהיה זורע גרעיני פשתן, ומהפשתן היה מגדל רשתות ציד, וצד בהן צבאים, את בשרם היה מאכיל ליתומים ומהעורות עושה מגילות, וכותב על המגילות חמשה חומשי תורה, והולך לעיר שאין בה מלמד תינוקות ומלמד אותם עיי"ש. ואמר על כך רבינו הקדוש: "כמה גדולים מעשה חייא". מבאר הנצי"ב שרבי חייא פעל לעשות כל ההכנות בקדושה. הן כל אחד יכול לקחת חומש או משניות

י. בענין זה ראיתי מעוררים: עכשיו שהמלמדים נמצאים עם הילדים בימי הלימוד האחרונים, ובדרך כלל הלימוד נחלש מאוד ומדרך הטבע האווירה נעשה עכורה, והדבר יכול להגיע לידי כך שהימים האחרונים יהיו חלשים כל-כך עד שישירו את הרושם הטוב והאהבה שהיתה בין המלמד והתלמידים כל השנה. וחבל הוא. חבל שלאחר כל ההשקעה שהשקיע המלמד במשך כל השנה לבנות את הקשר, ירד עכשיו הכל לטמיון רק מפני שכולם כבר איבדו את הסבלנות וכבר דוחפים את הימים לעבור. ובכן, הרבה פעמים הדבר נובע מכך שהמלמד לא תכנן מראש – "הן הולך להיות קשה, מה הולכים לעשות לאור המצב? איך אוכל להכניס חיות בתלמידים גם במצב כזה?". זוהי המציאות, כשלא מתכננים, מתכננים את הכישלון.

האדם מראש, יתכן שימצא את עצמו עומד מול נסיון חדש שלא צפה אותו מראש, ואז יצטרך לעבוד באופן אחר ממה שתכנן מראש כדי שיוכל לצאת וידו על העליונה. זה עתה אמר לי אחד שתוכנת ה'וויז' היא מלמד גדול בשבילו. והסביר: תוכנה זו דרכה לתכנן לאדם את מסלול הנסיעה הקצר ביותר מהמקום שבו הוא עומד, ואם לאחר שתכננה בשבילו מסלול, לא יציית להוראותיה, ולמשל אם במקום לנסוע ישר, ייסע ימינה, תיכף ומיד היא תתכנן בשבילו מסלול חדש, וכן תעשה אפילו אלף פעמים, לעולם לא תיגע ולא תתעייף, ואף פעם לא תאמר לאדם: "אתה מחוצף! אתה לא שומע להוראותיי, לך-לך מעתה כרצונך, אני יותר לו מורה לך הדרך".

עבד ה' אנכי

והלימוד נפלא לענין עבודת ה'. למשל, האדם תכנן ללמוד כמה שעות לפנות בוקר וקיים בעצמו מוצאיהם למסעיהם על פי ה'. הוא הכין שעון מעורר, חשב מתי ישתה את הקפה שלו ומתי יטבול ומה ילמד ועם מי ילמד, ואף לא שכח להתפלל להצלחת הדבר. ויהי בחצי הלילה, הגיעה לו שיחת טלפון שהוא צריך להיות עם קרוב משפחה בבית החולים. כל התוכנית השתבשה באחת. הנה מי ששומע ומציית ליצר הרע, נעשה ברוגז ואינו יכול לעבוד את ה', וכה יאמר: "רציית ללמוד כמה שעות כשהאוויר עדיין צח, ובסוף, תראה מה נפל עלי". והאמת שלא צריך לדבר על מקרה קיצוני כזה, די בכך שהאדם מגיע לבית הכנסת לאחר כל ההכנות שעשה ומגלה שהמוזגן כבוי וחם לו, כדי שיסגור את הגמרא וילך.

אך מי שעובד את ה', לעולם לא יאמר: "אם כך הוא הדבר, אני סוגר את הגמרא ומפסיק לעבוד את השם". אלא **כל פעם**

מקום שאתה הולך תדע שיש שם איזו עבודת ה'. אתה הולך למלאכתך? יש שם סוג מסוים של עבודת ה'. הרי העבודה כרוכה בכמה וכמה נסיונות ועל האדם **לקחת בחשבון מיד בצאתו מביתו שבהגיעו למלאכתו יצטרך לעבוד עבודת ה' כדי לעמוד איתן באותם נסיונות.**

תארו לכם שהיו אומרים לאדם: אתה הולך עכשיו למקום פלוני? עליך לדעת שיש שם שלושה נסיונות. הראשונה, נסיון של שמירת עינים. השניה, יש שם אנשים בעלי לשון הרע ורכילות, תצטרך להזהר שלא להכנס אתם בשיחות מיותרות. והשלישית, יש שם אנשים שילעגו עליך ועל תהלוכותיך ותצטרך לקיים בעצמך ואל יבוש מפני המלעיגים עליו. התכונן לשלושה נסיונות אלה, אמור כמה מזמורי תהלים ולך עם כל החוזק והנחישות לעמוד איתך בניסיונותיך. הלא אז היו ניסיונותיו נחלשים עד מאוד, שהרי האדם רוצה להיות טוב. אך כשאין לו לאדם כל ההכנה הזאת ופתאום הוא מוצא את עצמו במצבי נסיון, ניסיונותיו קשים עליו ביותר, והגם שהוא מנסה להלחם, הוא יוצא בשן ועין.

ובכן התוכנית של הקב"ה היא שכל פעם שהאדם הולך לעשות משהו, כגון לדבר עם מאן דהו אשר יתכן שיגיע אתו למצבים בלתי נעימים והללו יגררוהו לדיבורים הגובלים באונאת דברים או בהתכבדות בקלון חבירו, יתכנן מראש שיהיה הכל על פי ה', וזה בוודאי יתן לו סייעתא דשמיא להצליח, כי לא דבר של חכמת חיים בלבד הוא, אלא דבר הוא שנובע מזה שהאדם מבין שיש כאן מלחמה של קדושה כנגד טומאה, ושהוא צריך שהקב"ה יבוא לעזרתו להלחם עם הטומאה.

מכל מלמדי השכלתי

אמנם כן, עלינו לדעת שהגם שיתכונן

את הכל וילך לו. הוא הכין שיעור במסכת מגילה כי חשב שלומדים בישיבה מסכת מגילה, וכשהגיע למסור את השיעור, נתברר לו שלומדים מסכת כתובות. מה יעשה? יסתובב וילך לו. הוא יצא בנסיעה להוריו כדי לקיים מצות כיבוד הורים, ובסוף נקלע לפקק תנועה ולא הצליח להגיע להוריו. מה יעשה? יישבר ברוחו, כי יאמר: "רצייתי לקיים מצות כיבוד הורים ולא עלתה ביד".

אבל אם עשה את התוכנית בבחינת מוצאייהם למסעיהם על פי ה', הלא הוא מבין שלא לעשייה החיצונית הכין את עצמו, אלא הכין את עצמו לעבודת ה', ועבודת ה' יכול הוא לעשות, מחויב הוא לעשות, מוכרח הוא לעשות, בכל מצב שהוא נקלע אליו. החידוש הוא שאפילו הכין האדם את עצמו בלימוד ספרי חסידות למצוה מסוימת ובלמוד פרטי הלכותיה ובסוף לא עלתה בידו אותה מצוה, יכולה הכנתו להועיל לו גם בשביל עבודת ה' החדשה שהוטלה עליו לאור המצב שנשתנה.

השתדלות כללית

יש צדיק ות"ח אחד בדורנו, שפעם ראה אותו אחד ממכריו מגיע למבחני דרשו לעשות מבחן, אך ראה שבעוד כולם יושבים ומאמצים את מוחם להבין שאלה ושאלה ולשלוף מזיכרונם את התשובה הנכונה, יהודי זה נושא תפילה בשפתיו וקולו לא יישמע במשך רוב הזמן הקצוב למילוי המבחן, ובדקות האחרונות שנשארו, אז הוא לוקח את עטו וממלא את כל התשובות במהירות ובלי שום קושי...

אכן כן, כך צריכה להיות ההכנה לכל דבר. על האדם לומר: למה לי לסחוט את השכל? הרי בין כך ובין הקב"ה צריך ליתן

שהקב"ה ישנה את התוכנית שלו, יתכנן מסלול חדש - "אם המצב השתנה, מה רצון ה' שאעשה עכשיו? עבד ה' אנכי ורצוני לדעת מה רצונו שאעשה ברגע זה".

כחומר ביד היוצר

יש שהאדם מכין שיחה שלמה לדבר עם הילד, וכשהוא מתחיל לדבר, הוא מבין שזו לא השיחה המתאימה עכשיו למצבו של הילד, הנה הוא צריך לדעת לשנות את שיחתו תיכף ומיד.

אכן כחומר ביד היוצר הננו גם בעבודת ה' שלנו. הקב"ה הוא היוצר שברצונו מרחיב וברצונו מקצר, וכשהוא עושה שינוי במצבנו, אנו צריכים מיד לשנות את טעמנו ולהתאים את העבודה שלנו לפי המצב החדש.

נבאר יותר: הנה ביארנו שיש שתי מדרגות בעשיית תוכנית בבחינת מוצאייהם למסעיהם, האחת של חכמת חיים והשניה של עבודת ה', ונתבאר שעל האדם להבין שהוא צריך לעשות את התוכנית לא רק מצד חכמת חיים כדי שיהיה לו לוח זמנים מפורט שאפשר להיצמד אליו, אלא גם, ובעיקר, בגלל שהוא הולך לעשות כלי לקדושה. והגם ששתי המדרגות אמת, המדרגה השניה הרבה יותר אמיתית מהראשונה, כי הראשונה היא רק כדי שלא ייקרא טיפש וכפי שאמרו חז"ל איזהו חכם הרואה את הנולד, והמדרגה השניה היא כדי להמשיך על עצמו קדושה.

הכנה כללית

ומאי בינייהו? מה החילוק אם האדם עושה את התוכנית מצד חכמת חיים או שהוא עושה אותה מצד עבודת ה'? החילוק הוא איך יתנהג כשהתוכנית תשתבש. אם עשה את התוכנית מצד חכמת חיים, יעזוב

על פי ה' כי הוא רוצה לחזור בתשובה, הוא זוכה לסייעתא דשמיא גם אם המצבים משתנים תוך כדי נסיעתו.

הן כשבני ישראל נסעו מרפידים להר סיני, לא ידעו מה ממתין להם שם, ואעפ"כ הכנתם הועילה להם. ואדרבה, נס היה להם שלא ידעו. החסרון שלנו הוא מה שנדמה לנו שאנו יודעים לאן אנו הולכים, כי לכן נדמה לנו שאנו צריכים להכין את עצמנו דווקא באופן מסוים. **הכנה אמיתית היא הכנה המועילה לאדם גם כשמתברר לו בסוף שהעשייה שונה לחלוטין ממה שחשב.**

לי את השכל, וחננו מאתך דעה בינה והשכל. אכן מי שחי בעולם שמעריצים בו את ההשתדלות החיצונית, כמו שיעשה את כל עניניו על-ידי השתדלות מרובה, כך יעשה כשירצה לזכור את לימודו. הוא יעשה סימנים וינסה להזכר בכל כוחו. אמנם כשמדובר בענין זכירת התורה, אין זה מופרך כלל, אבל מי שנמצא במדרגה יותר גבוהה וכבר מתחילה היתה תורתו תורה לשמה, אזי השתדלותו מועילה לכל דבר. הוא עושה השתדלות על פי ה', והיא תועיל לו בין לשאלה זו במבחן ובין לשאלה האחרת, בין למה שחזר פעמיים ובין למה שחזר שלוש פעמים. כשהאדם מכין עצמו

יום ראשון פרשת דברים ג' מנ"א תשפ"ב

גם כי אלך בגיא צלמות לא אירע רע

עם שר גדול בידידות ובלשון נוכח, ירעדו מפניו ויראו לגעת בו לרעה. אף כאן, כשהיהודי אומר אתה מתוך הבנת המשמעות, זה מחליש את כל המזיקים. וזהו "גם כי אלך בגיא צלמות לא אירע רע כי אתה עמדי". **כשיאמר האדם "כי אתה עמדי" בעודו בגיא צלמות, אזי יתבטל הגיא צלמות ולא יצטרך לירא מכלום.**

שבטך ומשענתך המה ינחמוני

וכשנתבונן ביסוד זה, נמצא בו הבנה פשוטה. ידוע הכלל שאין הקב"ה מעניש את האדם לשם נקמה בעלמא, אלא כל עונש הוא מפני שלא קיים איזה דבר שהיה צריך לקיים, ולכן **הקב"ה מכניסו למצוקה אשר תוציא ממנו את ההבנה שהוא צריך להבין, ואז יבוא לידי תיקון, וכשיבוא לידי תיקון, ממילא ייגאל ממצוקתו.**

ומעתה נבין גם מה היה חסר לנו בבית המקדש, מה לא קיימנו שם אשר בגללו הגלנו הקב"ה מעירנו ומארצנו. ובכן, כשהיינו בבית המקדש, צריכים היינו להבין ולהרגיש 'כי אתה עמדי', אך היות שלא הרגשנו ולא הבנו מה זה דורש מאתנו, הביאנו הקב"ה **בניא צלמות אשר לזה יש כח להוציא ממעמקי נפש האדם את ההבנה עד כמה הקב"ה קרוב אליו.**

כל יהודי הרי מבין שאם אינו מקיים תורה ומצוות, הוא מתרחק מהקב"ה. אך ידוע לנו שהריחוק הוא רק מבחוץ, אבל **מבפנים אין אהבתו יתברך לבניו נחלשת**

ה' אלוקיך עמך לא חסרת דבר

פי ה' אֱלֹקֶיךָ בְּרַכָּהּ כָּל־מַעֲשֵׂה יְדֶךָ יָדַע לְקַתְּךָ אֶת־הַמְדַבֵּר הַגָּדֹל הַזֶּה זֶה אֲרַבְּעִים שָׁנָה ה' אֱלֹקֶיךָ עִמָּךְ לֹא חָסַרְתָּ דָבָר. כתב בספה"ק **"עבודת ישראל"**: הנה הפרשה הזאת קריאתה תמיד בט' ימים שאחר ראש חודש אב עד ט' בו. ומרמזת הפרשה בכמה ענינים להזכיר את אשר עברנו ממקום למקום וה' אלוקינו היה עמנו, להורות שהגם שאנו עוברים בין המצרים ומראש חודש אב עד ט' בו, לא יטוש ה' את עמו ונחלתו, וכמו שהולכנו במדבר בארץ לא עבר איש וה' הולך לפניהם וגו', כן בימים הללו אשר נקראים גם כן מדבר וגיא צלמות.

וממשיך שם: וכמו שכתבתי פירוש הפסוק (תהלים כג, ד) גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי, ונמצא כתוב בכתבי הקדוש מה"ר שמשון מאוסטרפאלי"א כי שם של 'אתה' הוא המגין, עיין שם. פירוש הענין, כי אתה הוא שם החסד כמו (שם קי, ד) אתה כהן לעולם (כידוע שכהן הוא מדת החסד), וכמו שכתבו רבותי נשמתם עדן כי עיקר החסד מה שאנו זוכים לקרוא לבוראנו הגדול והנורא בלשון אתה.

פירוש: זה שהקב"ה נותן לנו לקרותו אתה בלשון נוכח הגם שאנו נמצאים במדבר הגדול והנורא, זה גופא מה שמגין עלינו שם. משל ליהודי שנמצא בין גוים שפלים אכזרים, שאם ישמעו אותו מדבר

יא. נעקה"ש ביום ג' מנחם אב בשנות ת"ח ות"ט.

אכן כן, אילו היינו מבינים אמרה זו היטב, היא היתה מועילה לנו בכל המצבים הקשים. **אילו היה האדם מבין עד כמה אהבתו יתברך אינה תלויה בדבר, היה מבין עד כמה הוא צריך לאהוב את הקב"ה אהבה בלי שום תנאי, והיה אומר שירה גם כשטוב לו וגם כשרע לו**, וכמו שאמרו חז"ל (ברכות ס, ב): חסד ומשפט אשירה, לך ה' אזמרה (תהלים קא, א) - אם חסד אשירה, ואם משפט אשירה. האדם אומר: "הקב"ה הלא אוהב אותי בכל המצבים ואינו מזניח אותי לעולם, אף אני אאהב אותו בכל המצבים". ואפילו יש איזה דבר שמעיק על לבו ורוצה היה שיהיה אחרת, עם כל זה הוא אוהב את הקב"ה, וכל מה שבאמצע אינו יכול להפריד או לקלקל את האהבה.

לעורר את האהבה הישנה

הרב מפוניבז' זצ"ל אמר בשמחת האירוסין שלו: **חז"ל** אמרו שארבעים יום קודם יצירת הולד מכריזין בשמים בת פלוני לפלוני, ולכאורה תמוה מה צריך לזה. התשובה היא שבשמים רוצים שיהיה קשר בין הנשמות לפני שייכנסו לגופים, כי **לנשמות יש כח לאהוב זו את זו אהבה שאינה תלויה בשום דבר ובשום תנאי, וכשיהיה בין הנשמות קשר כזה**, יוכלו אח"כ, כשכבר יהיו בגופים, לעורר את האהבה הראשונה.

אגב, כדאי מאוד לזכור יסוד זה, כי כשהאדם חושב שהוא זה שבחר את בת זוגו, אזי הוא סבור שאהבתו תלויה בכך שהיא בעלת מידות או בעלת כשרונות וכו', וכשנודע לו אח"כ שאינו ממש כמו שחשב, הוא מבקש לפרק את החבילה בטענת מקח טעות. אבל אם האדם יודע שהקשר ביניהם הוא קשר בין הנשמות ושהאהבה בין הנשמות אינה תלויה בדבר, הרי הוא ממשיך הלאה ומוצא את הדרך לעורר את

לעולם, כי אהבה היא שאינה תלויה בדבר. **בגלל החטאים היהודי נכנס לחושך גדול עד שאינו יכול להרגיש אותה אהבה, אבל הקב"ה אינו עוזב אותו**.

הגלות מביעה זאת באופן חזק מאוד. **החושך מביע את האהבה שהקב"ה אוהב את בניו באופן שאי אפשר להבינה כשהכל כשורה**, כי כשהכל כשורה, הדבר פשוט מדוע הקב"ה אוהב אותם, שהרי הם עושים לו נחת רוח. **אכן יש צורך לגלות ולהביע עד כמה הקב"ה אוהב את בניו גם כשאינם מתנהגים כשורה, כי זה מעורר בחזרה את האהבה של בני ישראל להקב"ה כמים הפנים לפנים. לגלות יש כח להביע עד כמה הקב"ה אוהב את בניו בכל מצב שהם נמצאים**, כמו שאמרו חז"ל (מגילה כט, א) בכל מקום שגלו ישראל גלתה שכינה עמהם, גלו למצרים שכינה עמהם, גלו לבבל שכינה עמהם וכו' וכשעתידין לחזור כביכול שכינה חוזרת עמהן, שנאמר ושב ה' אלוקיך את שבותך (דברים ל, ג) אינו אומר והשיב אלא ושב. **ברם עבודת האדם היא להחזיר הדבר בלבו היטב, וזה ביאנו לידי תשובה ויעורר בו האהבה לה'** באופן שיסכים לשלם בעבורה ככל אשר יושת עליו.

החסידי שלא פחד מהגיהנם

בספר **"זכותא דאברהם"** הביא שהרה"ק **רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א** אמר: מכיר הייתי חסיד שלא זכה לבנים (החסידיים אמרו שעל עצמו דיבר, כידוע שלא היו לו בנים) **ועם כל זה היה בשמחה תמיד, והסביר שהיות שאין לו אהבת בנים, לבו פנוי לגמרי לאהבת ה'.** ועוד אמר אותו יהודי (כך דברי רבי צדוק) שאינו ירא מהגיהנם, **כי אם ירצה הקב"ה שייכנס לגיהנם, תהיה לו הזדמנות נפלאה לעבוד את ה' מתוך הגיהנם, וישיר שם שירה, יפה דתני, יפה חייבתני.**

זהו מה שאמרו הצדיקים שאילו היה האדם מבין באמת כמה הקב"ה אוהב אותו בעת חטאו, היה חוזר בתשובה שלמה. יש שאנו חושבים שהאהבה טובה לשעתה אך אינה מחייבת את האדם ורק היראה מחייבת אותו. והאמת שהאהבה האמיתית מחייבת. אילו היה האדם מרגיש אותה, לא היה יכול לצער את השכינה, והיה בוודאי חוזר בתשובה.

הקב"ה רוצה שנאמין שהוא בוחר בעמו ישראל באהבה, כי כשהאדם יאמין בזה, יוכל אח"כ לומר שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד ולמסור לו את נפשו, וכן יאמר ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך. מי שאינו מרגיש זאת, זה רק משום שאינו מבין את העומק של הבוחר בעמו ישראל באהבה. ואיך יוכל האדם להגיע להבנה זו? כשיתבונן לראות איך הקב"ה מתמסר לו גם כשאינו במצב טוב. ההתבוננות מעורר אצלו הבנה זו ומחייבת אותו ודוחפת אותו לחזור אליו בתשובה שלמה.

האהבה הישנה באופן שכל הדברים החיצונים לא יפריעו.

אהבה שאינה תלויה בדבר

רצון ה' שנזכור יסוד זה ונשנן אותו בתשעת הימים. כך אמר המגיד מקאזניץ זיע"א. **על האדם להבין שהשייכות בין הקב"ה ובין ישראל התחילה לפני בריאת העולם, תשובה קדמה לעולם, שמו של משיח קדם לעולם, וכל העולם לא נברא אלא בשביל ישראל שנקראו ראשית, כך שהאהבה אינה תלויה בדבר.**

מי שחוטא, מפסיד לעצמו, כי הוא בורח מן האמת, והוא נורא ואיום. אבל האמת נשארת אמת. **וכשיבין האדם כמה הקב"ה אוהב אותו גם במצבו, ירוץ לחזור בתשובה.** האדם חייב להבין שהקשר בינו לבין הקב"ה אינה תלויה בשום דבר. גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי. הקב"ה השפיל עצמו להתקרב אלינו יהיה מה שיהיה.

יום שני פרשת דברים ד' מנ"א תשפ"ב

גאולת האדם ע"י בחירתו לחיות חיי שמיטה

שבת, כידוע שעל פי הקבלה אין אומרים בה תיקון חצות כי אם מה שאומרים בשבת. אכן זהו הזמן להתבונן בזה, שהרי התורה מקשרת את שנת השמיטה לימי האבלות על החורבן. התורה אומרת: אם רוצה אתה להתבונן בתוכחת ה' ובחורבן הבית והארץ, התבונן במהות שנת השמיטה, תבין מה השייכות שלה לקרבת האלוקים.

כל הכופר בה אינו מודה במעשה בראשית

נפתח בלשון הרמב"ן בפרשת בהר אשר שם כתובה מצות השמיטה: הכתוב החמיר בשמיטה יותר מכל חייבי לאוין, וחייב הגלות עליה כמו שהחמיר בעריות, שנאמר אז תרצה הארץ את שבתותיה, והחזיר הענין פעמים רבות, כל ימי השמה תשבות, ונאמר והארץ תעזב מהם ותירץ את שבתותיה, וכן שנינו (אבות פ"ה מ"ט) גלות באה על עינוי הדין ועל עיוות הדין ועל שמיטת הארץ, מפני שכל הכופר בה אינו מודה במעשה בראשית ובעולם הבא.

ובכתב סופר יישב על פי זה השאלה הידועה על לשון הפסוק במצות השמיטה "וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר" - מה ענין שמיטה להר סיני? כי התורה באה להורות בזה שמצות השמיטה היא מיסודי הדת, וכאילו תאמר שעכשיו יבואו למעמד הר סיני וילמדו מצות אנכי ה' אלוקיך.

כדי שתדעו שהארץ שלי היא

נתבונן בדבר. הנה הפשטות מבוארת כבר בפסוקים והיא שהקב"ה רוצה שנוכח שהארץ שלו, ומי שאינו שומר שמיטה,

אז תרצה הארץ את שבתותיה

בפסוקי התוכחה בפרשת בחקותי נאמר: וְנָתַתִּי אֶת עֲרִיכֶם חֲרָבָה וְגו' וְהִשְׁמַתִּי אֶת הָאָרֶץ וְגו'. ומסיים שם: אֲזַ תִּרְצֶה הָאָרֶץ אֶת שְׁבֻתֹתֶיהָ כֹּל יְמֵי הַשְּׁמָה. פירש רש"י: תפייס את כעס המקום שכעס על שמיטותיה. הוי אומר: ארץ ישראל מקיימת תכלית כשהיא עומדת בשוממותה, היא מפייסת את כעס המקום על שלא שמרו שמיטותיה. אֲזַ תִּשְׁבֹּת הָאָרֶץ וְהִרְצַת אֶת שְׁבֻתֹתֶיהָ, כֹּל יְמֵי הַשְּׁמָה תִּשְׁבֹּת אֶת אֲשֶׁר לֹא שְׁבַתָּה בְּשִׁבְתֵּיכֶם בְּשִׁבְתְּכֶם עָלֶיהָ.

אכן בשנה זו שהיא שנת השמיטה, יש לפסוקים אלה משמעות מיוחדת, מה גם שאנו עומדים בימי האבלות על חורבן הארץ. התורה מלמדת אותנו בפסוקים אלה שכאשר אנו רואים את ערי ישראל חרבה, אנו צריכים לראות בזה תכלית, כי בכך הארץ מרצה על שמיטותיה שלא נשמרו.

וכל זה צריך הבנה. צריך להבין מה באמת התכלית של שממון הארץ, הלא רגילים אנו להבין שהאדם הוא זה שנענש בעבור החטא כדי שיתוקן מעשיו ויחזור לקדמותו, ואילו כאן התורה מדברת על הארץ ולא על בני ישראל, כי כך הם לשונות הפסוקים שהארץ היות שלא קיימה את תכליתה, תקיא את בני ישראל, וכשתעמוד בשוממותה, אז תרצה את שבתותיה, וכן אז תשבת הארץ והרצת את שבתותיה. ופלא גדול הוא, מה השממון מועיל לארץ?

צריכים אנו להתבונן במהותה של שנה זו אשר היא שנה מיוחדת וכולה בבחינת

במסכנות תאכל בה לחם, לא תחסר כל בה, ארץ אשר אבניה ברזל ומהרריה תחצוב נחושת. והנה יכול היה האדם לחשוב שאם יש בה בארץ זו כל-כך הרבה גשמיות, מותר לו להתגשם בה. להוציא מדעה זו, המשיכה התורה ואמרה: השמר לך פן תשכח את ה' אלוקיך וגו' פן תאכל ושבעת ובתים טובים תבנה וישבת וגו' וכסף וזהב ירבה לך וכל אשר לך ירבה, ורם לבבך ושכחת את ה' אלוקיך המוציאך מארץ מצרים מבית עבדים, המוליכך במדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב וצמאון אשר אין מים וגו' ואמרת בלבבך כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, וזכרת את ה' אלוקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל למען הקים את בריתו אשר נשבע לאבותיך כיום הזה.

אכן כן, צריך לקרוא את הפסוקים בנשימה אחת, אחרת לא נבין הכוונה, כפי שיש הרבה פעמים שקוראים רק חלק אחד ואין קולטים שהקב"ה עדיין מדבר. הרבונו של עולם אומר כך: "ארץ ישראל היא ארץ מיוחדת. היא לא ארץ רגילה. הסתכל על הפירות ותראה, הסתכל על מיזוג האויר ותבין. אך תדע שאם בגלל זה תתגשם, יהיה זה נורא ואיום".

ורם לבבך ושכחת

כשיראה האדם שארץ ישראל משופעת בכל טוב בלי שום השוואה לכל הארצות הסובבים אותה (אמנם בימינו אין הדבר נראה, כי עדיין נמצאים בזמן הגלות, אבל בזמן הבית היה כך כמבואר בסוף כתובות), **אם לא ישנן את האמת לכל הפחות יום אחד בשבוע ושנה אחת בשבע שנים, יגיע למסקנא מעוותת,** וכה יאמר: "ב"ה עשיתי החלטה טובה, ידעתי היכן להשקיע. ב"ה שאני גר במקום טוב". הוא מדבר עם חבירו בטלפון - אצלכם חם מדי? אוי, מסכנים. אצלנו מרגישים קצת צינה ב"ה. אנו גרים במקום

סימן הוא שהוא מרגיש שהארץ שלו, ואם כן הוא חי חיים של כוחי ועוצם ידי. וכן הוא לשון ה"ש"ם (סנהדרין לט, א): אתא ההוא תלמידא, אמר ליה [לרבי אבהו]: מאי טעמא דשביעתא? אמר ליה: אמר הקב"ה לישראל: **זרעו שש והשמיטו שבע, כדי שתדעו שהארץ שלי היא.**

לא תחסר כל בה

אך הבה ונתבונן יותר ונראה שאין הדבר נוגע למי שיש לו קרקע לזריעה בלבד, אלא **הוא נוגע לכל יהודי ויהודי ללמוד מה היא ההשקפה הנכונה על העולם.** הנה בברכה השניה של ברכת המזון, אנו מודים לה' ראשונה על שהנחיל לאבותינו ארץ חמדה טובה ורחבה, ורק בסוף מודים לו על אכילת מזון שהוא זן ומפרנס לכל. הראית לדעת שתכלית גדולה יש בארץ ישראל כי לכן אנו מודים עליה ראשונה. והתכלית היא **שיוכלו תושביה להרגיש בה את הקב"ה יותר מכל מקום אחר.** וכפי שהביא בספה"ק "קדושת לוי" בענין אווירא דארץ ישראל מחכים, שהאוויר בארץ ישראל אינו מגושם כל-כך, **וכשהאדם רואה דברים מגושמים, יותר קל לו להבין שהם כלים ולבושים לראות בעדם את הרבונו של עולם.** התורה אומרת לאדם: אתה אמנם חי בארץ, אבל אם תזרע כיהודי ותקצור כיהודי ובתווך תתפלל לה' שיצמיח את התבואה, תצמח תבואה אחרת. תוכל לראות בעיניך כי הארץ היא ארץ זבת חלב ודבש, ארץ שעיני ה' אלוקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה.

הנה אף בפרשת עקב התורה האריכה בתיאור הארץ כזו שיש לה שפע גשמי רב: כי ה' אלוקיך מביאך אל ארץ טובה, ארץ נחלי מים עינות ותהומות יוצאים בבקעה ובהר, ארץ חיטה ושעורה וגפן ותאנה ורימון, ארץ זית שמן ודבש, ארץ אשר לא

מידה גדושה של אנוכיות

נרחיב יותר: חלק גדול מלהיות יהודי הוא לנתק לאט לאט את האחיזה מהמחשבה - "זה שלי, אני לא מרשה לאף אחד להתקרב לזה". ילד צעיר מרגיש מאוד חזק ביחס לצעצועים שלו שהם שלו ואסור לאף אחד לגעת בהם. וכן הבחור הצעיר ביחס לגמרא שלו. הוא נזהר שהדפים לא יקמטו, ושומר מכל משמר שאף אחד לא ישתמש בגמרא אף כשהוא לא משתמש בו. ואם נודע לו שמאן דהו התשמש בו, הוא מתקומם - "זה שלי! מי הרשה לך לקחת אותו? מי הרשה לך לגעת בו בכלל?". האדם נולד עם תכונה שלא ליתן לאחרים משלו גם כשזה בבחינת זה נהנה וזה לא חסר. יש לו מעט ממידת סדום. "נכון שאני לא נחסר, אבל זה שלי, מי מרשה לך להשתמש בו?". הוא מסכים שישתמשו בשלו רק אם יקבל משהו בתמורה.

אולם מידה זו סתירה גדולה היא עם כל יסודות הדת, גמילות חסד, הכנסת אורחים, צדקה. כל אלה הלא מבטאים לאמור: הזמן אינו שלך, תכונת נפשך אינה שלך, הכסף אינו שלך. האדם טוען: "הלא הזעתי על הכסף, למה אני צריך ליתנו עכשיו לאחרים? זה לא הגיע אלי בנקל!". אומרים לו: "אין הכסף שלך". מאוד קשה הוא לאדם. הגוף אינו יכול להכיל זאת.

אכן רצון ה' שהאדם יעזוב. עזוב! זה לא שלך. הדיירה אינה שלך, הכסף אינו שלך, הכישרונות אינם שלך. שום דבר אינו שלך. אני יכול ברגע אחד לקחת ממך כל דבר וליתנו לאחרים. כעת אני מרשה לך להשתמש בו. אתה רק אריס. כל עוד תשתמש בו נכונה, תוכל להמשיך. אבל תוכרח לזכור גם בשעה שאתה משתמש בו שאינו שלך... האדם צריך שתהיה לו

נפלא ביותר. ממש א מחיה כאן. ברוב השנה מזג האוויר כאן אביבי, לא חם מדי ולא קר מדי". האדם ירגיש שהצליח, היה לו מזל. סוף דבר, הוא לא יבין שהשפע הגשמי נובע מהשפע הרוחני הנמצא כאן.

זה מה שהקב"ה אומר: בראתי מקום אחד ששונה מכל המקומות. הסתכל ותראה שהוא שונה. יש שם פירות גדולים, יש שם אנשים ענקיים, יש שם נחלי מים. אין חסר בה כלום, אף לא פלפלין (ברכות לו, ב). תעצור לחשוב למה היא כזו, תחשוב ותבין שארץ זו יותר קרובה לרוחני, שהרי ממנה נתפשט העולם, וככל שהעולם הלך והתפשט, יותר הוא התגשם והתרחק ממקור השפע. ארץ ישראל מקבלת את השפע. מעתה תבין שהיא מקום המקבל שפע רוחני גדול. השפע הגשמי אינו מעניין כי אם בגלל שהוא משמש כמשל ותזכורת שמקום זה הוא מקום עם שפע רוחני רב. ולמה ברא הקב"ה מקום כזה שהשפע הרוחני שלו מרובה? כי רצה שהאדם השרוי בחושך יוכל לבוא לשם ולמצוא אותו בתוך החושך. זו היתה התוכנית, שהבא לשם ירגיש קרבת אלוקים ויקבל השגות בתורה על-ידי אווירא דארץ ישראל שמחכים.

ונהנה שנת השמיטה היא מהיסודות החוזקים ביותר שהקב"ה הניח לאדמת ארץ ישראל בכדי שבאמת תוכל לקיים את תכליתה. על מנת שיוכל האדם הדר בארץ ישראל ללמוד תורת ארץ ישראל, הוא מוכרח להתנתק מהחלק הגשמי שלה ולומר: "איני יכול לזרוע ולנטוע, ואם יש לי פירות, אינם שלי. הפקר הם. איני יכול לעשות בהם סחורה, איני יכול להרוויח עליהם. אינני בעל הבית כאן. הקב"ה מרשה לי להיות כאן כאריס, לעבד את אדמתו". האדם מוכרח להגיע אל היכולת להתנתק מההרגשה שמה שנמצא ברשותו שלו הוא.

בגלל הגמרא, יכול הוא לשכוח מה'. וסיבת הדבר, כי אם לא היה לומד, היה מרגיש שבור בלבו והיה מחפש את ה'. ועכשיו שהוא לומד ומרגיש סיפוק, אינו מחפש שום דבר.

בלי לב נשבר אין תקון לנשמה

פעם שהה הרה"ק רבי יהושע מדז'יקוב זיע"א בעיירת מרפא ופגש שם את הגאון מטשעבין זצ"ל. דיברו יחד בלימוד והנה חלף לפנייהם יהודי. אמר הרבי מדז'יקוב לגאון מטשעבין: הרואה הנך יהודי זה? לפני שנים אחדות הגיע אלי וכתב לי שיש לו ב"ה הרבה ילדים ושזכה להשיאם ולרוות מהם רוב נחת, ועתה הוא רוצה גם תיקון לנשמתו. אמרתי לו: חטאת עד כה, תמשיך לחטוא גם הלאה! נעשה הוא ברוגז עלי ושוב אינו מגיע אלי. וכי לא עניתי לו כיאות?! עד כאן המעשה.

הסביר על כך רבי יהודה מדז'יקוב זיע"א: יהודי זה הסתכל בעצמו וראה שהוא מסודר כבר בכל העניינים, ילדים, פרנסה, בריאות וכו', והבין שחסר לו רק הדבר האחרון, תיקון לנשמתו, ושם ישיג גם את זאת, יהיה מסודר לחלוטין. לכן בא אל הרבי לבקש תיקון, כסבור שהרבי יבקש ממנו נדבה קטנה תמורתו או יציע לו לומר כמה פרקי משניות כל יום. אך הרבי הסתכל והבין שחסר לו לב נשבר וכלי לב נשבר לא ישיג תיקון לנשמתו. על כן אמר לו מה שאמר כדי שלבו יישבר בקרבנו. אך הוא, במקום לקבל את דברי הצדיק, נעשה ברוגז והלך לו.

זכור אל תשכח

ארץ ישראל היא מקום נפלא ביותר מבחינה גשמית, ויותר נפלא הוא מבחינה רוחנית. רק בה אפשר לבנות בית המקדש. אי אפשר לבנותו במקום אחר. במקום אחר

היכולת ליתן לאחרים כל מה שיש לו, את דירתו, את מיטתו ואת כספו.

הקב"ה אמר: אני מכניס אתכם לארץ טובה מאוד מאוד אשר יכולה להיות כלי נפלא לרוחניות, אך סכנה גדולה יש בדבר, כי כפי שהיא יכולה להיות כלי לרוחניות, באותה מידה ממש היא יכולה להיות להיפך מזה. כך הפסוק אומר: השמר לך פן תשכח את ה' אלוקיך וגו' והיה אם שכוח תשכח את ה' אלוקיך והלכת אחרי אלהים אחרים וגו'. על מה הפסוק מדבר? על ארץ ישראל הוא מדבר, שדווקא שם נקל מאוד לשכוח את ה' וללכת אחרי אלהים אחרים, וכל כך למה? כי תאכל שם ושבעת ובתים טובים תבנה וישבת, ובקרך וצאנך ירביון וכסף וזהב ירבה לך וכל אשר לך ירבה. וכשיש לו לאדם כל הטובות הגשמיות, קל לו מאוד לשכוח את ה' - ורם לבבך ושכחת את ה' אלוקיך.

סיכוי מול סיכון

כשבני ישראל ישבו איש תחת גפנו ותחת תאנתו, היה להם סיכוי מול סיכון. מצד אחד יכולים היו לשבת ולעסוק בתורה ועבודה בלי שום טרדה, ומצד שני אם לא היו מתבוננים, היו יכולים להגיע מזה לידי שכחת ה', ואז תהיה אותה ארץ ממש סיבה להתרחק מה'.

פחד פחדים הוא, כי לא רק בענין הארץ הוא כך, אלא כך הוא בכל דבר שבקדושה. ולמשל, בענין לימוד התורה. אם יש לו לאדם קליטה טובה ותפיסה מהירה והוא אוהב ללמוד, הרי הוא דוגמת ארץ ישראל. יש לו מקום שהוא יכול להתנחל בו. הוא יכול להתיישב עם הגמרא ולמצוא שם את ה'. א מחיה! כל דיבור בתוספות נוטף חלב ודבש. אבל דווקא בגלל כן, יכול אדם זה לשכוח בנקל את מציאות ה'. לא נעים לשמוע זאת, אבל כך היא האמת. דווקא

האכסניות, לאיזה מחירים זה היה מגיע. מחירי הדירות היום בחגים במקומות הקיבוץ של החסידים, הם רק משל לסכומים שבני ירושלים היו יכולים לבקש אז כאשר כל בני ישראל היו חייבים להגיע לירושלים. אילו היו רשאים לבקש כסף, היו יכולים לפרנס את משפחתם במשך כל השנה כולה עם הכסף שהיו מקבלים על האכסניות, אבל היו מאבדים את העיקר. יש לו לאדם דירה בירושלים ואומר: "מותר לי לעשות כסף ממנה. מה? רק במירון מותר לבקש מחירים מופקעים?!". אתה צודק, אבל יהודי לא תיעשה מזה. אתה יודע ממה נעשה האדם יהודי? מזה שהוא פותח את דלתו ואומר: "אם יהודים רוצים להתקרב אל ה' ואני דר כאן, הלא זכות יש לי להכניסם אלי. איני מבקש כסף. מה אני צריך כסף? הכסף הרי יעשה אותי גוי".

כך היתה ההלכה בירושלים, וכך צריך בעל הקרקע לחיות בשנת השמיטה. נתאר לעצמנו שהאדם מפקיר את דירתו ויוצא לגלות. הוא אומר לשכניו: "השתמשו בדירתי כרצונכם, לא יום אחד ולא שבוע, אלא שנה שלמה. הדירה אינה שלי. הקב"ה מרשה לי לדור בה שש שנים, ובשנה השביעית אני יוצא". בתום השנה הוא חוזר ומגלה ששכניו עשו בדירה כבתוך שלהם, ואינו כועס, כי הוא יודע שהדירה אינה שלו. היא שלהם בדיוק כפי שהיא שלו. זהו הרעיון. **האדם צריך להתנתק מההרגשה שהקרקע שלו.**

ולא תקיא הארץ אתכם

אמר הקב"ה: **ארץ ישראל היא בריאה, בריאה שיש לה תכלית. ואם תשתמש בה היפך תכליתה, היא לא תוכל לסבול, ותקיא אותך ממנה. האוה"ח הק'** (פרשת בשלח) כתב בענין אגדת חז"ל דנהר גינאי שרבי פנחס בן יאיר גזר עליו להבקע, שהנהר לא רצה

הוא לא יועיל, הוא לא יביא את הרהורי התשובה שהוא יכול להביא. בארץ ישראל יכולים ללמוד תורה, בארץ ישראל יכולים להביא את כל ילדי ישראל מדן ועד באר שבע שיהיו בקיאים בהלכות טומאה וטהרה. אבל דווקא שם הקליפה יותר חזקה, שהרי נמצאים שם הכנעני החתי האמורי הפריזי והיבוסים וכו'. ובגלל כן יותר קל ליפול שם, ולא סתם ליפול, אלא ליפול בבור עמוק יותר, והאדם לא ירגיש שהוא נופל, כי ילמד שם בישוב הדעת ויהיה לו בית המקדש וביכורים, כך שירגיש מסודר לגמרי, ולמעשה ישכח לגמרי מה'. מתחננת התורה: נא אל תשכח.

אכן אחד מהדברים שמועילים לאדם לזכור, הוא שנת השמיטה. אומרים לאדם: קח את כל הקרקעות שיש לך ותפקיר אותן. כך תזכיר לעצמך שאינן שלך. בו ברגע שתרגיש שהן שלך, תיכנס לאותה קליפה, ויהיה לך ההיפך מארץ ישראל.

חיי ארץ ישראל

האמת שבני ישראל היו צריכים לעשות **זאת כל פעם שעלו לרגל**. שלוש פעמים בשנה הוצרכו לעזוב את בתיהם ושדותיהם מאחור ולעלות לבית המקדש. החשש ניקר במוחם - "מה יהיה אם השכנים יגנבו?". אבל זה גופא היה התכלית, כי **היהודי צריך שתהיה לו היכולת לעזוב את כל רכושו ולומר: "שום דבר אינו שלי"**. אף העשיר המופלג שהיו לו בניינים גדולים עם כל אשר בהם, היה צריך לעזוב את הכל ולעלות לירושלים עם חבילה קטנה. ושם היה מוכרח ללון באכסניה, כי אסור היה לו לחזור לפני עלות השחר.

וכמו כן אסורים היו בני ירושלים לקחת כסף על האכסניות. נסו לתאר מה היה קורה אילו היו רשאים ליקח כסף על

להקיאם כי צוותה על כך מתחילה. הארץ אומרת: "היעלה על הדעת שאני אקלקל את היהודי?! לא ולא! לא אקלקל אותו! אסלק אותו ממני כדי שלא לקלקל אותו. אני חייבת לעשות את התפקיד שלי". תפקידה של ארץ ישראל הוא לקרב בני ישראל אל היהדות, וכיון שהיא רואה שהאנשים היושבים בתוכה מגיעים לתחושת כוחי ועוצם ידי דווקא בגלל ריבוי שפעה, היא מקיאה אותם וחסל.

אז נמצא האדם בגלות ואין לו ארץ זבת חלב ודבש, אין לו ארץ נחלי מים מעינות ותהומות. להיפך, הוא סובל מהגויים האנטישמיים. ואז **ארץ ישראל שוב מקיימת את תפקידה, כי היהודי מרגיש אז מהיכן גורש ומבין במה קלקל ומה יש לו לתקן.**

זהו הביאור הפשוט של הפסוקים, וכפי שהביאו הרמב"ן והכלי יקר בפרשת בהר, שמצות השמיטה היא לזכור הפסוק "כי לי כל הארץ". היו לו לאדם עבדים, בשמיטה היו משתחררים ויוצאים לחופשי. כי כל דבר, אע"פ שנקנה לו בדמים, אינו שלו, ונמצא אצלו רק באופן זמני. אין האדם קונה שום דבר כדי שיהיה שלו וכדי להחתים על זה מאה עורכי דינים ולהנחילים אח"כ לנכדיו וניניו, ושיהיו שמורים לו עד תחיית המתים. אמנם כן, מותר לו לאדם לעשות מה שמקובל לעשות לפי סדר העולם. השאלה היא היכן הראש שלנו, והמבחן הוא כשהדבר נוגע לענין קיום מצוה או לענין ויתור לאחרים.

סכסוכי שכנים

ראו נא כמה הדברים נוגעים לענין מריבות עם שכנים. על זה הפסוקים מדברים. אין הוא מרשה לשכנו להרחיב את דירתו. למה? "הרי יש לי זכות לזה". הרי אינך הולך להפסיד מזה כלום, ואדרבה,

להבקע כי הקב"ה גזר עליו להיות שם ואיך יעשה דבר כנגד גזירתו יתברך, ומה היתה התשובה? התשובה היתה שכמו כן גזר הקב"ה לנהר שכאשר יבוא צדיק ויגזור עליו להבקע - ייבקע. שמעינן מינה שאין שום בריה מבריותיו של הקב"ה יכולה לפעול כנגד גזירתו יתברך. אין הארץ יכולה לומר: "יש כאן מישהו שמנצל אותי לרעה, ומה אעשה?", אלא מוכרחת היא לקיים רצון הבורא.

ובכן, אם בני ישראל נמצאים בארץ ישראל ומקיימים את מצות השמיטה, אזי הארץ משמשת להם ככלי להיעשות יהודים. אבל אם היהודי יכול להיות בארץ ישראל ולעבור על ע"ז גילוי עריות ושפיכות דמים, אם היהודי יכול להיות בארץ ישראל ולעבור על שנאת חנם, סימן הוא שאין הארץ פועלת את פעולתה, וכיון שאינה פועלת את פעולתה, היא בוודאי מקלקלת אותו, כי אין בארץ ישראל דרך ביניים. **ארץ ישראל צריכה לבנות את האדם ולגרום לו לראות מכל דבר את הנהגת השי"ת, ואם זה לא קורה, והראיה שהאדם יושב בארץ ישראל ועובר על העבירות החמורות שבתורה, ברור הדבר שהתיישב פנימה ואמר: "נפלא פה, כאן אפשר לעשות הרבה כסף, יש כאן סחורה טובה. דיברתי עם יועץ ואמר לי להשקיע מכאן, להוסיף עוד דירה משם, ולקחת מחירים בשמים. הארץ בידיים שלי". וכשמגיע שמיטה, הוא אומר לרבנו של עולם: "קניתי אותה, היא שלי, שאלתי את הרב שלי, אל תיגע בקרקע שלי".**

הארץ ממלאת את תפקידה

זה מה שכתוב בפסוקי התוכחה. ליושבי הארץ קרה מה שהזהרו עליו בתחילה. הארץ משכה אותם כלפי מטה במקום להגביהם למעלה, וכיון שכן הוכרחה הארץ

שהוא מוותר על סכום כסף, גדול ככל שיהיה, בגלל מצות כיבוד אב ואם, וכל-כך למה? "משום שאינו שלי. איני מוותר על כלום. אני בעולם הזה רק אריס, רק שכיר. הקב"ה צוה עלי לעבוד ועכשיו הוא מצוה עלי לעשות כיבוד אב ואם". אין זה שונה מהיכולת לעזוב את האדמה ולהפקירה.

סופר לי עכשיו על אשה אחת שנפטרה בגיל מאה ועד יומה האחרון לא נס לחה, ונודע הדבר שבצעירותה התמסרה לאמה והיתה מבקרת אותה כל יום במשך שנים הרבה ויושבת אצלה בכל ביקור כמה שעות בלי להתחשב בשום דבר. ראו כולם בחוש כיצד נתקיימה בה באשה זו הבטחת התורה כבד את אביך ואת אמך למען יאריכון ימיך.

כמו כן סיפר לי אחד משומעי השיעור על אמו שכאשר היתה בגיל ארבעים גילו אצלה את המחלה הידועה בצורתה הקשה ר"ל ומדרך הטבע צריכה היתה להסתלק מן העולם תוך זמן קצר, אך אז הכניסה את הוריה המבוגרים לביתה וחיייתה יותר משלושים שנה מאז כשבכל אותן שנים היא משמשת את הוריה.

זה נקרא להעניק את הדירה לאחרים, וזהו הרעיון של מצות השמיטה - "זה לא שלי, זה לא שלי..." אמנם לא כל אחד כבר נמצא במדרגה זו, אבל תחילה צריך לקבל את ההבנה. **האדם צריך שתהיה לו היכולת לוותר** על דירתו, לוותר על פרטיותו, לוותר על שעותיו, על תכונותיו ועל כספו. "כל אלה אינם שלי". זוהי הנקודה, כי לי כל הארץ. "של הקב"ה הם ולא שלי".

בחירה בחיי ארץ ישראל

ולא רק בשביל מצות כיבוד אב ואם, אלא כמו כן בשביל כל מצוה אחרת. כאן צריך האדם לוותר בשביל גמילות חסד עם אחרים, כאן הוא צריך לוותר בשביל

שכנג מוכן להטיב לך בעבור כך ולעזור לך בכל מיני אופנים. "לא! זה שלי, ואיני רוצה, אין על מה לדבר יותר". אכן הדברים עדינים ורגישים ולא כל המצבים שווים, אך כוונתנו לנקודת הדבר - "לא מרשה לו... שישלם לי... זה הגג שלי". הוא רץ לבית דין ונלחם בכל כוחו. היכן הלב? איפה אתה חי? זה לא נקרא שאתה שומר שמיטה. אין הוא יכול לעזוב. דומה הוא לילד הקטן. הילד הקטן עושה זאת עם הצעצועים שלו והוא עושה זאת עם הצעצועים שלו, וסוף דבר שחסר לו בנקודה.

אין הדבר קל, אבל הקב"ה נתן לנו עצות. **העצה הראשונה היא לקיים את המצוות המיוסדות על נתינה לזולת**. עשה גמילות חסדים, **עשה איזו מצוה שמוציאה אותך מאזור הנוחות שלך**, הכנס אורחים **כשקשה לך**, תאכיל אחרים משלך, כבד את אביך ואת אמך **הגם שקשה לך**. הנה כי כן, עכשיו אתה מתחיל להיות יהודי למען יאריכון ימיך על האדמה.

כבד את אביך ואת אמך

אכן נסיון זה של שמירת שמיטה קיים גם אצל האדם במלאכתו כשהוא צריך לוותר משעות מלאכתו בשביל קיום מצוה, כגון מצות כיבוד אב ואם. אמנם לא כל האנשים שווים ואי אפשר לדמות מילתא למילתא, כי יש מי שעובד לו את שעותיו ואין לו לחץ עבודה, ויש מי שעובד אצל אחרים ואין האחריות מוטלת עליו, ויש מי שמרוויח לפי שעות, וכן הלאה, אך כל אחד לפי מצבו, יש לפעמים שהוא צריך לוותר על שעות עבודה או על ימים שלמים של עבודה, ויתכן שיפסיד מחמת בחירתו, לא חמישים שקלים ולא מאה שקלים, אלא סכום גדול של כסף, כסף הנצרך לו למחייתו. באמת אמרו **שצריך האדם שתהיה לו היכולת לקבל את ההחלטה**

דבר אינו שלי. אין לי מאומה". **עבודה קשה היא, אבל כשעובדים אותה, ממילא נכנסים בארץ ישראל.** כפי שארץ ישראל מקיאה, כך היא לוקחת בחזרה. אם יכולה להוציא, היא יכולה גם להכניס.

והסיבה פשוטה, כי **ארץ ישראל צווי יש לה לסייע לבני ישראל להתעלות, ולכן היהודי בכל מקום שהוא נמצא, ארץ ישראל יכולה לסייע לו בכך,** וכבר אמרו **הצדיקים** שרצועה יוצאת מארץ ישראל וכל יהודי יכול לזכות לאווירא דארץ ישראל, אם יחיה חיי ארץ ישראל, היינו שיפקיר את כל אשר לו.

הזדמנות להיעשות יהודי

צריכים להתחיל עם דברים קטנים. **האדם צריך שתהיה לו היכולת לקחת כסף שעבד עליו ולהפקירו.** הוא הלוח הפלוני סכום כסף והלה אין לו לפרוע. הוא כאוב מאוד, אבל הוא נזכר בלאו דלא תהיה לו כנושה, שפירושו שאסור לו אפילו להיראות לו כדי שלא יחשוב שהוא מתכוון לבקש ממנו את חובו. לבו אומר לו: "הלא מדובר בסכום גדול שאינו מזדמן אצלי כל יום, ואני צריך לו, זאת ועוד שפלוני הוא לוח רשע ולא ישלם". לא, לא, אתה צריך שתהיה לך היכולת לקיים את הלאו ולהיעשות על ידי כן יהודי. כדאי לך לוותר על עשרים אלף דולר כדי להיעשות יהודי. הקב"ה אומר זאת. אתה צריך שתאמר לעצמך: "זה לא שלי". כי באמת אינו שלך, זה היה רק פקדון אצלך, ועכשיו הוא נמצא בפקדון אצל פלוני, ופקדון זה השמור אצל פלוני, הוא זה שמחזיק אותך ביהדותך. אם תקח את הכסף בחזרה, אתה מסכן את יהדותך. הקב"ה זיכה אותך בלאו דלא תהיה לו כנושה כדי להחזיק ביהדותך. וככל שהדבר קשה לך יותר, כך תוכל להתקרב יותר אל ה'.

קביעות עתים, כאן בשביל תפילה. האדם טוען: "מה אני יכול לעשות? אני לא יכול לעזוב באמצע עבודה. יש לי אחריות. אני צריך להיות עובד רציני". **עובד רציני אתה באמת צריך להיות, אבל אל תחיה הרגשה של כוחי ועוצם ידי.** היצר הרע מפתה את האדם לחיות בהרגשה של כוחי ועוצם ידי, ואז האדם חי חיי צער. כאב גדול הוא. כשהאדם נכנס עמוק לתוך חיים כאלה, הצלחה במספרים יוכל לראות, אבל להקב"ה לא תהיה ברירה כי אם לסלקו משם.

האדם צריך שתהיה לו יכולת לומר: עכשיו לא. כפי שהוא יכול לומר זאת בשבת, כך הוא צריך שתהיה לו היכולת לאמרו בערב שבת הגם שאינו הלכה. הוא צריך שיוכל לומר: "היות שאין רואים סימן ברכה מעבודה בשעות אלו, אין מעניין אותי כלום מעתה". הוא זקוק ליכולת הזאת בשביל יהדותו. הוא צריך שיוכל לומר: "אמת שלמדתי שעה בבוקר, אמת שאני יכול לטפוח על שכמי ולספר לכולם שאני אדם רציני ויש לי אפילו שיעור, אבל אני מבקש להיות יהודי, ולכן אני סוגר את כל העסק באמצע היום, כי אינו שלי. שיתהפך העולם, אני מבקש יהדות. אני רוצה שזה ייקרא שאני עוסק במצוה זו או במצוה אחרת ואף יש לי בית מדרש על שמי, לא לזה אני צריך".

האמת צריכה להיאמר שמי שחייב שיהיה בית המדרש קרוי על שמו, סימן הוא שלא זו בלבד שהוא צריך שדירתו תהיה שלו, הוא גם צריך שהבית המדרש יהיה שלו ושארגון פלוני יהיה שלו, ושתהיה לו רגל בעוד כמה ארגונים, כך שידעו כולם שאם צריכים פרוטקציה, אפשר לפנות אליו כי הוא תורם לכל אותם ארגונים.

חדל לך מכל אלה! יהודי שחי עם מצות השמיטה, אומר כך: "אני לוקח את כל מה שיש לי ומפקירם, כי רצוני לזכור ששום

- "זה שלי. שאלתי רב, אני לא חייב לוותר". יתכן שאתה באמת לא חייב לוותר, אבל תוכל להתרחק על ידי כן ריחוק רב מהקב"ה, ואם תהיה אמיתי עם עצמך, תוכל בעצמך להרגיש זאת. תישאר עם כספך, אבל תהיה זרוק מארץ ישראל. תריב ותתקוטט, תשכח מהאמונה, תשכח שאין אדם נוגע במה שמוכן לחבירו. אם יצלמו את לבך, ה' ירחם מה שנראה שמה, כמה רגשות של כעס וגאווה ושנאה נמצא שם. אכן כן, לא שאלנו אותך האם הרב מתיר או אוסר. שאלנו אותך מה מתחולל עכשיו בלבך בשעה שאתה עוסק בזה. זה כדאי לך? זה לא כדאי. התורה מגלה לנו שיש לך הבחירה שלא להזרק מארץ ישראל. קשה לך? התפלל לה' שיתן לך הכח. וכאמור, אם תבחר לחיות חיי שמיטה, באופן ממילא תיכנס לארץ ישראל...

אמנם הלוה אין לו שום היתר להחזיק את הכסף בידו ולא להחזירו, אבל עכשיו שאירע מה שאירע ואין ללוה לשלם, אע"פ שאתה רוצה לדחוק ולבוזתו, אסור לך לעשותו. אם האדם מבין שהכסף אינו שלו, הרי הוא יודע שיש לו הזדמנות ללכת לדור בארץ ישראל על ידי קיום לאו זה. על האדם לוותר על ביוש אחרים, על האדם לוותר על כסף כדי למנוע מחלוקת. יש שהאדם נקלע למצב שהוא יכול להציל סכום כסף על-ידי הליכה לבית דין, אבל **הוא מוותר בשביל למנוע מחלוקת כי הוא רוצה להיות קרוב אל ה'.** כשהוא עושה כן, הוא זוכה לחיות בארץ ישראל האמיתית, ארץ זבת חלב ודבש, ארץ נחלי מים מעיינות ותהומות.

יהודי של שמיטה, הוא יהודי שחי חיי גאולה. מי שאינו יכול לשמור שמיטה כי

מדור עיון תפלה

לזכות יחזקאל זאב מאיר בן מלכה צפורה
פטרון מדור עיון תפלה

יום רביעי פרשת מסעי (מטו"מ בחו"ל) כ"ח תמוז תשפ"ב

הקשיים והטרדות מסייעין לעבודת התפילה

במשנת הרה"ק רבי משה מאוהעל זיע"א - ה'ישמח משה'

לא תקשו עוד

האדמו"ר מרחמסטריווקא-ירושלים
שליט"א סיפר בשם זקנו הרה"ח ר' **סנדר אורי** זצ"ל: ה'ישמח משה' לפני שהתקרב לחסידות, אשר כבר נודע אז כגאון עולם, היו לו קושיות רבות על דרך החסידות. אח"כ כשהתחיל לנסוע אל ה'חווה' מלובלין ונתקשר אליו בקשר בל ינתק, שאלוהו ידידיו מנוער: "מה נעשה עם כל הקושיות שהיו לך מקדם?". השיב להם: "התורה אמרה (דברים י, ז): ומלתם את ערלת לבבכם וערפכם לא תקשו עוד. אם תמולו את ערלת לבבכם ואת ערפכם - לא תקשו עוד".

הנה שמעינן מיניה יסוד נפלא **שאפשר להסיר קושיות** בלי פלפולים שכליים, כי אם **על-ידי הסרת הגאווה והטינה מהלב ועל-ידי כיבוס הנשמה**, כי אז כל הקושיות **שמסתירות את דרך האמת נופלות מאליהן**.

אכן כן, הרבה קושיות יש להם לבני אדם שהדרך לתרצן היא לא על-ידי פלפולים, כי

לא בדרך זו יתיישבו הדברים על הלב. הם צריכים פשוט לחזור בתשובה כל אחד לפי מדרגתו, וכשהאדם מתקרב יותר אל ה' ויורד קצת מערלת לבו, כל הקושיות והשאלות מתיישבות.

גלה סודו אל עבדיו

ה'ישמח משה' זיכך את עצמו, זיכוך אחרי זיכוך, וזכה על ידי כן לגילויים גדולים. הגה"צ **רבי יעקב יצחק ניימאן** זצ"ל², כתב באחד ממכתביו: רבינו ה'ישמח משה' התפלל שיזכה לראות את אליהו מקריב תמידין, כמו שכתוב **בתנא דבי אליהו** שהוא מקריב תמידין בכל יום, ואחר תפילת שמו"ע הראו לו מן השמים.

ובספר "תהלה למשה" כתוב שבייחוד היו לו גילויים גדולים בעת ההקפות בשמחת תורה. פעם אמר: "לא ראיתי את הרבי ר' אלימלך בחייו, ורק פעם אחת ראיתי בהקיץ בעת ההקפות. יותר מזה לא נתגלה לי כי היתה לו תרעומת עלי למה

יב. מתלמידי הגה"ק ה'ויגד יעקב' מפאפא זצ"ל, שימש ברבנות העיר פאפא אחרי מלחה"ע השנייה. ייסד קהלת 'עדת ישראל' במלבורן אוסטרליא ועמד בראשה. בשנת תש"ב נתמנה להיות רב דחסידי בעלזא במונטריאל בברכת הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע.

לעשותו. הרי לי יש מאמר אחר שמשמע שראוי לעשותו". הלך והשקיע את כספו במסחר והפסידו.

כשראה שהפסיד את כספו, נסע שוב אל רבו ושאלו: "באתי אל הרבי לשמוע תשובה של רוח הקודש והרבי אמר לי מאמר חז"ל ואני מצאתי מאמר אחר שמשמעו הפוך, ועכשיו שהפסדתי את כספי, רואה אני שיש דברים בגוי, ובכן ילמדני רבינו מה הפשט". ענה לו היישמח משה: "זה שמן השמים הכניסו לי מאמר פלוני, זה גופא תשובה של רוח הקודש".

כמה נפלא הוא יסוד זה, יסוד שצריך להיות נר לרגלינו, שכאשר הצדיק משיב תשובה על-פי מאמר חז"ל, תשובתו נאמרת ברוח הקודש. ועוד אנו שומעים מזה לימוד עצום. במאמרי חז"ל יש מאמרים רבים הסותרים זה את זה, ולא מפני שבאמת סותרים, שהרי אלו ואלו דברי אלוקים חיים, אלא שפעם האמת כך ופעם האמת כך. יש בדרך משל מאמרים רבים שנשמע מהם שהאדם צריך שתהיה לו גאווה שמינית שבשמינית, וכנגדם יש מאמרים רבים שנשמע מהם שהס מלהזכיר שיתגאה האדם אפילו בכחוט השערה. את הכל אפשר למצוא במאמרי חז"ל, אך כשהאדם חוזר בתשובה ומתפלל להקב"ה שיראה לו את האמת, הוא זוכה לסייעתא דשמיא והקב"ה מאנה לידו מאמר זה שצריך לו לשעתו. יש אדם אחר שצריך לשמוע עכשיו את המאמר עם המשמעות ההפוכה, וכן הוא עצמו בעת אחרת יצטרך לשמוע את המאמר עם המשמעות ההפוכה, אבל עכשיו הוא צריך למאמר זה שהקב"ה האיר לו.

הנקודה היא שכדי למצוא את המאמר הנכון מבין מאמרי חז"ל, צריך האדם לרוח הקודש, והיינו או על-ידי שישאל את פי הצדיק בעל רוח הקודש, או שיתפלל

לא באתי אליו בחייו". אכן מלבד הרבי ר' אלימלך, ראה הרבה צדיקים בעת ההקפות, וכן היו לו גילויים רבים בחלומותיו כמובא שם בספר הנ"ל.

האריך באחד

האדמו"ר מקלויזנבורג זיע"א סיפר שרבינו הי"שמח משה' היה נוהג להתבודד בחדרו שבבית הכנסת ולהתפלל שם באריכות גדולה. פעם חשקה נפשו של נכדו הייטב לב' זיע"א לחזות בעבודתו. קירב שולחן אל הדלת והניח עליו כסא, וכך טיפס על הכסא והציץ מבעד לצוהר הקטן שהיה מעל הדלת. וכיון שהציץ מיד נפל והתעלף. לאחר שהעירוהו מעלפונו, עלה שוב והציץ. ואמר: בפעם הראשונה ראיתי את היישמח משה' מאריך בחי"ת של אחד, ובפעם השניה (שהיתה כאמור כעבור כמה דקות, לאחר שהעירוהו מעלפונו) ראיתיו מאריך בדל"ת של אחד.

אכן על-ידי מסירות נפשו ועל-ידי כל עבודתו הנשגבה, זכה למדרגות נפלאות בתורה ולהשגות נעלות בדיקות אשר הן למעלה מכל מה שאנו יכולים לתאר.

תורה יבקשו מפיהם

בספר "מפיהם ומפי כתבם" הביא ששמע מהגה"ק מסאטמאר זיע"א שהרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זיע"א, שהיה תלמידו של היישמח משה', לא רצה להשתמש בעול הרבנות וגמר אומר להשקיע את הנדן שקיבל לנישואיו במסחר. נכנס אל רבו ושאל אותו מה לעשות. אמר לו רבו איזה מאמר חז"ל שממשמעו אתה אומר שאין ראוי לו להשקיע את כסף נדונייתו. כשיצא, אמר בלבו: "הן נכנסתי אל רבי כדי לשמוע ממנו תשובה של רוח הקודש, ולמעשה מה אמר לי? אמר לי מאמר חז"ל שמשמעו שאין ראוי לי

מלאכים ינשאוך ויטבילוך

בספר "חמדה גנוזה" הביא שרבינו ה"ישמח משה" ראה בחלומו שהמלאך מעלה אותו על כתפו ומובילו לנהר דינור. הוא טבל שם, וכשיצא ירא היה כי לא היה לו איך לחזור, עד שבא המלאך. ולגרסא אחרת, ירא היה לטבול בנהר, עד שבא המלאך והטבילו. וכשהתעורר משנתו, לא ידע אם באמת טבל בנהר דינור אם לא, והנה מצא לידו פתקא חתוכה על תלת קרני שכתוב עליה: "מלאכים ינשאוך ויטבילוך ולא יזיקוך". תחילה חשש שמא נפלה הפתקא מאיזה ספר מספריו, אך לאחר שעבר על כל ספריו וראה שלא נפלה מהם, הבין שפתקא היא מן שמיא. ועברה פתקא זו בירושה מאב לבן ונאבדה בשנות המלחמה.

ברוך הבא משה רבינו

צדיקים אמרו שהיה **משורש נשמת ירמיהו הנביא** כידוע גודל ציפיתו לגאולה. ובדברי **יואל** (וזאת הברכה) מובא שהיה לו בקבלה מצדיקי אמת שבאחת השנים בשמחת תורה בהקפה הרביעית שהיא כנגד משה רבינו, קרא רבינו ה"ישמח משה": "ברוך הבא משה רבינו! עד אתה שלא החסרתי כלום ממה שכתבת בתורה. לא שיניתי מכל מה שכתבת אפילו כקוצו של יו"ד. מדוע אם כן ביישוני כך בשמים. כל-כך ציפית וקיוויתי לגאולה ולא נושענו".

עקירת הרגל מכפרת על העבר

כעת נלמד קצת מתורתו של צדיק. בספר "**תהלה למשה**" הביא דבר גדול שנתגלה ל"ישמח משה" בחלומו והעלהו על הכתב: **אדם שכל ימיו עשה עבירה ונשתקע בה, ובאחרונה הוא מתחרט מאוד וטובל במקוה וכוכה בכיה גדולה ועוזב את חטאו, העבירה נמחלת לו.** ואמרו לו בחלומו שלכאורה יש על זה קושיא גדולה,

ויעסוק בתשובה, ויבוא עם רצון עז לדעת רצון ה', וכמו שאמרו ה**צדיקים** שרוח הקודש פירושה **רצון קדוש - א הייליגער ווילונג.**

נבל ברשות התורה

זוהי תמיד הצרה כאשר בני אדם מנפנים במאמרי חז"ל ומשבשים את דעתם של שומעי לקחם, כי אף אחד אינו יכול להפריכם מאחר שהם תולים את עצמם במאמרי חז"ל. והשאלה האמיתית היא לאיזה מאמר אנו צריכים עכשיו, ובאמת הדבר תלוי במה אנו לקויים עכשיו.

הרמב"ם הרי כתב בהקדמתו ל**פרקי אבות**, וחזר על זה במשנה (פ"ב מ"א) "איזוהי דרך ישרה שיבור לו האדם, כל שהיא תפארת לעושיה", שהגם שהאדם צריך להיות תמיד בדרך הממוצע, כשהוא לקוי באיזו מידה, אינה יכול להטות עצמו אל האמצע, כי אם ילך באמצע, בוודאי יחזור אל הרגלו הראשון. על כן הוא צריך תחיל להטות עצמו אל הקצה השני, ואח"כ יחזור מעט עד שיגיע אל האמצע.

ולענייננו, תמיד צריך האדם למצוא את המאמר הנכון לשעתו, יש שהוא זקוק למאמר שיטנו אל הקצה השני ויש שהוא זקוק למאמר שיחזור ויביאנו אל האמצע. אם האדם לקוי בתשעים אחוז מעניני עבודתו ורק עשרה אחוזים מהם מתוקנים, אם ילמד מאמרי חז"ל בענין עשרה האחוזים המתוקנים אצלו, אולי יועילו לו להתחזק ולהיות בשמחה, אבל מה יהיה עם השאר? הלא הוא צריך לשמוע מה עליו לתקן ובמה הוא צריך להטות את עצמו אל הצד השני.

על זה אנו מתפללים "**והאר עינינו בתורתך**", זוהי אחת מהסיבות שהולכים אל הצדיק בעל רוח הקודש, כדי לדעת כל אחד איזה מאמרי חז"ל נכונים לו לשעתו.

נדבקות זו לזו, והוא מתאמץ בכל כוחו ללמוד עוד חמש דקות, זה מכפר לו אפילו על כריתות ומיתות ב"ד.

על זה כתב רבינו הי"שמה משה' שגילו לו בחלומו שצריך לדעת כמה שווה עקירת ההרגל של האדם, עקירת הרגל של דיבור שלא כראוי, עקירת הרגל של ראיית דברים אסורים, ועקירת הרגל של התנהגויות שאינן ראויות. מי שיתאמץ ויבכה להקב"ה ויהיה לו סיוע מהצדיקים, וישנה את הרגליו, יהיה לו גם ענין התעניות והסיגופים ויוסר הטמטום מלבו.

איזוהי תשובה גמורה

יש להוסיף לזה ביאור על פי מה שכתב הרמב"ם (הלכות תשובה פ"ב ה"א) "אי זו היא תשובה גמורה, זה שבא לידו דבר שעבר בו ואפשר בידו לעשותו ופירש ולא עשה מפני התשובה", ואפשר סיבת הדבר, כי החלק הקשה ביותר שבעקירת הרגל ישן הוא כשהאדם נמצא במצב הסביבתי שמעורר את ההרגל. למשל, בלשון הרע. האדם קיבל על עצמו להזהר מלשון הרע ומאז הוא שומר את עצמו ושוקל כל דיבור לפני שמוציאו מפיו. אך יש לו חבר מסוים שיש תענוג גדול לדבר אתו וכל פעם שהיה מדבר אתו בעבר, הייתה שיחתם מתגלגלת עד מהרה לשיחת רכילות, או כמו כן יש ענין מסוים בפוליטיקה, שכשהוא נפתח, קשה לו מאוד להימנע מלהתעניין בו, וכשהוא נמצא שם ומתגבר על יצרו ואינו מדבר, זהו הדבר הקשה ביותר.

וסיבת הדבר, כי המצב מעורר את התענוג הישן. כלומר, חוץ מהנסיון שיש לו, מתעורר אצלו גם התענוג הישן. הרי כל אדם, אפילו מי שנודמן לו מאכל אסור לראשונה בחייו, יש לו נסיון. הוא רעב והוא צריך להתגבר על יצרו. זה לא קל.

שהרי האדם צריך לעשות תשובה המשקל ולטבול צער כנגד ההנאה שהיתה לו מהעבירה, ואם כן כשהאדם עבר ושנה אלפי פעמים, יש לו לכאורה להתענות הרבה פעמים כנגד כל אותם פעמים שנהנה מן העבירה, ואיך יתכן שבחרטה אחת וטבילה במקוה יתכפר לו הכל. אך התשובה היא שאין הכי נמי, לאדם פשוט אין די בחרטה בעלמא, אבל לאדם כזה שהתרגל בעבירה ושקע בה, **הפרישה בעצמה צער גדול גורמת לו בכל עת שיצרו תוקפו לעשות המורגל, ואין לך תשובת המשקל גדולה מזו.**

ביאור הדבר: הגם שהתשובה כוללת רק חרטה על העבר וקבלה על העתיד, הלא ידוע שזה רק כדי להתפייס עם ה', אבל חוץ מזה עם כל חטא שהאדם עושה נפשו מתלכדת ולבו מטמטם, ואינם חוזרים לקדמותם עד שיעשה האדם תיקונים לנפשו. והרי זה דומה למי שגנב או לווה בלי חשבון ושקע בחובות, שהגם שהוא עושה תשובה, הוא צריך להחזיר את גניבתו או את חובותיו. אף זה שחטא בשאר עבירות, צריך לשפשף את נשמתו כדי להסיר ממנה את הלכלוך, ואע"פ שהקב"ה מסייע לאדם הרוצה לחזור בתשובה, ואף הצדיקים מסייעין בידו, כמו שאמר ה'חווה' מלובלין ל"ישמח משה' שמטעם זה כתוב בלשון רבים "הבא ליטהר מסייעים אותו" (שבת קד, א), הלא הקב"ה רוצה שהאדם יהיה ראוי להשגה, ולכן הוא מסייע לו שיוכל לעבור במצבים של צער ולהתנקות. אכן אפשר לקיים זאת גם על-ידי יגיעה בתורה, כי אין ענין בצרה עצמה, אלא בכך שהאדם יוציא את התענוגים הראשונים ויכניס תענוגים חדשים. ולכן אמרו חז"ל (ויק"ר פכ"ה) שהרוצה לחזור בתשובה יוסיף עוד פרקי משניות ודפי גמרא, וכן כתוב בהנהגות הרבי ר' שמעלקא זיע"א שמי רוצה לסגור כבר את הגמרא כי עפעפיו

ובלבד שאזכה להיות עוד פעם אחת בליל הסדר אצל הצדיק". כעת נתאר לעצמנו מה היה קורה אם אדם זה היה מחליט לחזור שוב לאותו מקום ולהתרגש שוב כפי שהתרגש בשעתו, וכשהיה מגיע לשם, היה מתאכזב לראות שאינו זוכה להתרגשות, הלא בוודאי יתקחה מעט הרושם שהיה לו עד כה, ומעתה לא יתגעגע כל-כך כפי שהתגעגע קודם לכן.

מזה נוכל ללמוד גם לנידוננו. כשהאדם עבר עבירה והיה לו תענוג, נדבק בנשמתו כתם שחור והוא חורבן נורא. אבל אם יהיה שוב במצב כזה ולא יטעם מאותו תענוג אלא יקיים בעצמו "איזהו גבור הכובש את יצרו", יתקחה על ידי כן הרושם שהעבירה היא הדבר המענג ביותר, כי יראה שעל ידי ההתגברות אפשר להרגיש תענוג הרבה יותר גדול, תענוג של קרבת אלוקים שאותו אי אפשר למחוק לעולם, כי תענוג אמיתי הוא, ותמיד יתגעגע מתי אוכל שוב להרגיש תענוג זה.

ולאדם לא מצא עזר כנגדו

כעת נלמד בספר "ישמח משה" (פרשת בראשית) שם יש יסוד גדול בענין התפילה הנוגע לעבודת חיי האדם. בפסוק נאמר (בראשית ב, כ): "ויקרא האדם שמות לכל הבהמה ולעוף השמים ולכל חית השדה, ולאדם לא מצא עזר כנגדו". והביא בעל הטורים עוד שתי פסוקים שכתוב בהם תיבת "ולאדם" - ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך (שם ג, ז). ולאדם שלא עמל בו, יתננו חלקו (קהלת ב, כא). וביאר על-פי דרכו: כלומר, ולאדם לא מצא עזר כנגדו וה' עשה עמו טובה וברא האשה לעזר לו, וחטא על ידה. וזהו ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך וחטאת על ידי העזר, על כן ולאדם שלא עמל בו יתננו חלקו (לשון הפסוק שם: כי יש אדם שעמלו בחכמה ובדעת

אך זה שהתרגל בעבירה מסוימת, כשעבירה זו מזדמנת לפניו שוב, חוץ מהנסיון שיש לו כמו שיש לכל אחד, גם מתעורר אצלו התענוג הישן, והפעם התענוג הישן נדמה לו הרבה יותר טוב מכפי שהיה בזמנו, כי כך היא המציאות, תמיד כשנזכרים בתענוג ישן, נזכרים בו בלי הקושי שהתלווה אליו והרי הוא מתנפח והולך בדמיונו. ונמצא שכאשר האדם עוקר את הרגלו, לא רק את הרגלו הוא עוקר, אלא גם את התענוג שהיה לו. הזדמנות יקרה ביותר היא. ולכן צריך האדם להתפלל הרבה שהקב"ה יסייע לו באותה שעה להתגבר על יצרו, כי ההתגברות אז תעקור את התענוג שאפשר לעוקרו רק כשהעבירה באה לידו.

נותנים לו שכר כאילו עשה מצוה

לפי זה נוכל לומר ביאור חדש במאמר "חז"ל (קידושין לט, ב) "ישב אדם ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כאילו עשה מצוה", ואמרו שם: "כגון שבא דבר עבירה לידו וניצול הימנה". כי הנה הביאור הפשוט הוא שהיות שעמד בנסיון ועמד בו בגבורה משום שידע שהקב"ה משקיף עליו ורואה את כל אשר הוא עושה, זכותו גדולה כאילו קיים מצוה. אך לפי דברינו, אפשר שמדובר במי שכבר נכשל בעבירה זו, ואח"כ חזר בתשובה, ועכשיו בא לידו שוב אותו דבר עבירה ולא עשאו, כי במה שהתגבר עכשיו על יצרו, עקר את התענוג שהושרש בנשמתו, ונמצא שניקה את נשמתו, היש לך מצוה גדולה מזו?!

נאמר בדרך פשוטה יותר: כשהאדם היה באיזה מקום קדוש והתרגש בהתרגשות עזה של קדושה, גם כשיעברו עשרות שנים יתגעגע לשעה זו וירצה לחזור אליה. וכפי ששמענו התבטאויות שונות מהחסידים הראשונים, כגון: "מסכים הייתי לרדת שוב לעולם ולחזור שוב את כל קשיי החיים

החלק הרוחני, ואיך יעשה זאת? אכן **ההתבוננות בשפלות עצמו זוהי החלק הגשמי**, שהרי הוא כחובט את גופו במקל, **וההתבוננות בגדלות הבורא זוהי החלק הרוחני**.

אולם בקרב בני העליה יש מעטים מאוד שמשפילים עצמם בעת שלוותם, ונמצא **שהם באים אל התפילה רק עם החצי, שכלם אינו מבולבל, אבל דעתם גסה**. יש להם את חלק ההשגה, ואין להם את החלק הגשמי. והאמת שגם אצלנו יש שכאשר קמים בבוקר והכל הולך כשורה ומרגישים נפלא מאוד, קשה לנו להשפיל את עצמנו, בפרט אם באים אל התפילה לאחר שעת לימוד, שאז מרגישים נוחים מאוד ואין הלב מושפל.

וכמו כן יש להיפך, וזה **כאשר האדם שרוי בצרה, לב נשבר יש לו, אבל שכלו מוטור ומבולבל**. אכן תפילה זו מתקבלת **אצל הקב"ה, כי הקב"ה מוותר על חלקו כפי שהוא מוותר על חלקו במנחת העני, וכפי שנתבאר מהמדרש שהגם שאין לו החלק הרוחני, הקב"ה מקבל את מנחתו**.

ונמצא **שכל המאורעות אע"פ שהם כנגדו של אדם, הם לו לעזר, שהם מכניעים החומר, רק שאין אנו משיגים זאת**. כי אילו לא היינו מתגשמים כל-כך, לא היינו נצרכים לכל המאורעות, אך היות שאנו מתפתים מהחומר, **צריכים אנו שהמאורעות שהם כנגדנו יהיו לנו לעזר**. הצרה היא שבגלל זה אין לנו את חלק השכל, אבל **אצל הקב"ה כך עדיף, כי הוא יכול לוותר על חלקו**.

ה'ישמח משה' אומר כאן דבר חריף: הקב"ה רוצה סך הכל שהאדם יזכה להתפלל כיהודי ואז יקבל שפע רב, אבל כשהקב"ה צריך לבחור בין השכל ושפלות הלב, **הוא מבכר את שפלות הלב על פני**

ובכשרון ולאדם שלא עמל בו יתנו חלקו. ופירושו שהאדם עמל לבנות בחכמה ובדעת ובכשרון, ובסוף הוא מת ומוריש כל מה שבנה למי שלא עמל בו), שנקנסה עליו מיתה.

אולם ה'ישמח משה' דרך אחרת יש בזה, ומקדים את דבריו בדברי הרבי ר' **יהונתן אייבשיץ זצ"ל**. חז"ל דרשו (יבמות סג, א) הלשון עזר כנגדו: "זכה - עוזרתו, לא זכה - כנגדו". וביארו המפרשים שהאדם יכול לזכות לשלמותו בשני אופנים, או על-ידי שאשתו עוזרתו, או על-ידי שהיא מתנגדת לו. כשהאדם זוכה, אין הוא צריך לזיכון של כנגדו, אלא להיפך, אשתו עוזרת לו ולבו נעשה פנוי להתעלות ולצמוח וללכת ממדרגה למדרגה. אבל אם אינו סבור להתאמץ ולעבוד, הוא צריך להגיע לכנגדו, אשר זה יזכך אותו ויגרום לו להגיע לשלמותו.

הקב"ה מוותר על חלקו בקרבן העני

והנה במדרש איתא (פרשת ויקרא) על הפסוק (ישעיה נה, ז): יעזוב רשע דרכו ואיש אָן מִחֶשְׁבֹתָיו וְיָשֵׁב אֶל ה' וירחמנו ואל א-להינו כי ירבה לסלוח: כי ירבה לסלוח ר' יהודה בר סימון בשם ר' זעירא אף הקב"ה ויתר לנו סליחה אחת משלו ואיוזו זו עשירית האיפה. ומבואר מזה שדי לו לאדם להביא מנחה כדי להתכפר, והחידוש בזה, כי כשהאדם מקריב בעל חי שיש לו גוף ונפש, דין הוא שיכפר על האדם שחטא בגופו ובנפשו, אך כשהוא מביא מנחה שהוא רק צומח, לפי הדין לא היה לו לכפר על האדם. אך הקב"ה ברוב חמלתו על העני, מוותר מחלקו, ומקבל את מנחתו הגם שאין לו חלק רוחני.

מבאר ה'ישמח משה': כשהאדם בא להתפלל, היות שהתפילה היא במקום קרבן, דין הוא שיביא הן את החלק הגופני והן את

מטרידים ומצערים אותו, והם יעזרו לו לבוא אל התפילה עם שברון לב אמיתי ועם הכרה חזקה בשפלות עצמו. וכבר ראינו מהספר "דגל מחנה אפרים" שירא ה' אינו רוצה להפטר לגמרי מצרתו, כי הצרה מועילה לו להתקרב אל ה' ולהתפלל כראוי.

יש ששומעים את האדם אומר: אגיד לכם את האמת, לא הצלחתי להתפלל היום. הייתי בבית כנסת, עמדתי על מקומי ושפתי מלמלו, אבל לא הייתי כאן. טרוד הייתי היום, התרוצצתי היום, לא יכולתי להתפלל. אומר לו הישמח משה: חבל! תפסיק לחיות ככה! מהיום תתפנה כחצי שעה קודם התפילה, ותתבונן לראות שהטרדות האלה דייקא מיועדות להכין את לבך לתפילה. וכשתעשה כן, תראה שהם מסייעים לך להתפלל ולא להיפך.

האדם נמצא באיזו פרשה של שלום בית, באיזו פרשה של חינוך הבן, או בפרשה של דוחק הפרנסה. יעצור מעט קודם התפילה ויאמר: אין זה דבר שצריך להפריע לי להתפלל. להיפך, עכשיו יש לי את היכולת להתפלל כדבעי. עד עכשיו כשהיו לי חמישים אלף דולר בבנק, לא הרגשתי אבוד כשהתפללתי על הפרנסה. כיוונתי אז רק על שאר עמך בית ישראל. אמרתי לה': "רבונו של עולם! אני אישית מסודר כבר, אבל רחם נא על האחרים". ועכשיו שאני עצמי שרוי במצוקה, אני יכול להתפלל בכוונה אמיתית, תפילה הבאה משברון לב ומההרגשה שרק הקב"ה יכול לעזור לי.

כשיש לו לאדם תפילה, יש לו הכל, אבל האדם זקוק להרבה כלים כדי שתפילתו תהיה תפילה, והקשיים והטרדות הם אחד מהכלים הנפלאים...

זכות הצדיק ותורתו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

השכל. וכך הוא אומר: "אם תביא את שניהם, את הגשמי ואת הרוחני, אין טוב מזה. אך אם לא תביא את שניהם, עדיף לי שתביא את הגשמי ולא את הרוחני בדומה לקרבן המנחה שהיה בו רק החלק הגשמי". כשאדם מרגיש טוב ונפלא ואומר: "אני מביא קרבן בדמות השגה ולימוד הקבלה", אומר לו הקב"ה: "אין לי קרבן כזה, אבל יש לי קרבן מנחה שבו חסר החלק הרוחני וקיים החלק הרוחני. אותו תוכל להקריב לי". מוכרח הקב"ה להביא לו צער לאדם כדי להביאו לידי שפלות, וכדאי הוא לו הגם שהצער מבלבל את דעתו ומתמעטת השגתו.

מפטיר הישמח משה' שלפי זה נמצא שאם האדם ירגיל עצמו לזכור כמה הוא שפל וכמה הוא צריך לעזרתו יתברך, וכל אימת שייזכר קודם התפילה באיזו טרדה או איזה דבר שאינו מסתדר לו, יאמר: ממש נפלא! כך אוכל להביא לה' שברון לב", לא יצטרך הקב"ה לזמן לו מאורעות כאלה, וכיון שכן יהיה לו גם שברון לב וגם השגה - קרבן שלם.

מעתה דורש הישמח משה' את שלושת המקראות כמין חומר: ולאדם לא מצא עזר כנגדו - לאדם לא מצא עזר אלא על-ידי כנגדו, כי רק על-ידי הצער, יבוא אליו בשברון לב. ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך - לאדם אמר: מה שלא מצאתי לך עזר רק על-ידי הצער הוא מפני ששומע אתה לקול גופך. ולאדם שלא עמל בו, יתנונו חלקו - לפי שלא עמל להכניע את החומר, מוכרח הוא לעזור לו על-ידי הבאת צער, ולוותר על חלקו, היינו על חלק ההשגה.

שוהין שעה אחת קודם התפילה

ולענין מעשה, אם יתבונן האדם קודם התפילה, יוכל לעבור אז על כל הקשיים שיש לו ברוחניות ובגשמיות אשר

מדור שבת קודש

לע"נ ר' יעקב שמואל ב"ר אלטר אהרן ז"ל
נדבת משפחת פרייליך הי"ו
פטרונגי מדור שבת קודש

יום חמישי פרשת מסעי (מטו"מ בחו"ל) כ"ט תמוז תשפ"ב

השבת בוחנת את האדם ומסייעתו לעבוד עבודה תמה

מקור מים חיים

בשבוע הקודם התחלנו לבאר מאמר **הצדיקים** שמי שרוצה לדעת איך ייראה העולם הבא שלו, יבדוק איזה טעם יש לו בשבת. אם יש לו טעם ועונג בשבת, בוודאי יהיה לו טעם ועונג בעוה"ב, ואם לאו - מצבו טעון שיפור, כי השבת היא מעין עוה"ב, ואם אינו מרגיש טעם בשבת, כפי הנראה לא ירגיש טעם בעוה"ב.

ובכן **יסוד גדול הוא ביהדות**, וצריך ללמוד אותו מן השורש, כלומר מפסוקי התורה, וזה מכמה סיבות: א. כדי להבינו טוב יותר. ב. כדי שלא נחשוב לרגע שמדובר באמרה בעלמא אשר יש שהאדם חושב שאפשר לפרשה באופן אחר או שאפשר להתווכח עליה.

מה ה' אלוֹקֵיךְ שואל מעמך

הנה בפרשת עקב, שם התורה מגלה לאיזו תכלית מגיע האדם לעולם, כתוב לאמר: "ועתה ישראל מה ה' אלוֹקֵיךְ שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלוֹקֵיךְ ללכת בכל דרכיו ולאבהה אותו ולעבוד את ה' אלוֹקֵיךְ בכל לבבך ובכל נפשך". והרי אלו

ההרגשים שיש לו לאדם כשהוא מרגיש קרבת אלוֹקים. **כשהאדם מרגיש שמלוא כל הארץ כבודו**, לא שהוא מאמין בזה באמונה רחוקה, אלא **שהוא מרגיש כך ומחובר עד מאוד אל הידיעה, הוא נעשה קרוב אל ה', וקרבה זו מעוררת בו רצון עז ללכת בדרכי ה' ולא להתנתק ממנו כלל.**

והאמת **שבשביל זה זקוק האדם לשתי ידיעות**, האחת היא זו שאמרנו **שיש אלוֹקים שממלא כל עלמין**, והשניה **שנשמתו היא חלק א-לוה ממעל**, כי חצובה היא מתחת כסא הכבוד, והרי היא **שואפת תמיד לחזור לשם. כשהאדם מתחבר היטב לשתי הידיעות האלה ומתחיל להתקרב אל ה', הוא מתחיל להרגיש יראת ה' ואהבת ה' ודביקות, וכשהוא נמצא במצב כזה של חיבור לה' ברוב אהבה, איננו רוצה שהמצב יבוא אל סיומו. אכן רבים כבר טעמו הטעם הנפלא של קרבת אלוֹקים בשבת או ביו"ט ולא רצו שזה ייגמר. הלא מסיבה זו עורכים סעודת לווית החג, כי אין רוצים ללכת. וכך מתפללים "והשיאנו ה' אלוֹקינו את ברכת מועדך". החג הלא הביא עמו אור נפלא אשר על ידו אנו זוכים לדביקות בה' וללב נקי, מבקשים אנו: "אין רצוננו לחזור אל**

האסורים כי לא ירצה לוותר על התענוג של קרבת אלוקים. נסיונותיו יוקלו מעליו כי יאמר: אין כדאי לי להכשל בעבירה, כי למה לי להחליף תענוג חזק ונצחי בתענוג חלש וחולף.

אבן בוחן

ומעתה נבין שאמרתם הצרופה של צדיקים בענין שבת קודש מבטאת יסוד זה באופן מעשי. אומרים לו לאדם: שבת היא זמן שנתן הקב"ה לאדם כדי שיעצור בו את הכל וידבר עמו וישבחו ויודה לו על כל הטובות שהוא עושה עמו, וישבות מכל מלאכה ויתבונן בתכלית הבריאה. שבת היא יום שמסירים ממנו כל הענינים האחרים כדי שהאדם יוכל להיות עם הקב"ה לבדו. ובכן אם האדם לא הגיע לידי כך להרגיש תענוג בקרבת אלוקים, סימן הוא שמשוהו אינו נכון בעבודת ה' שלו ובתרי"ג המצוות, ועליו לדעת שיש לו חסרון גדול, כי כל התענוג בנן עדן, הוא תענוג של קרבת אלוקים, ואם אין לו תענוג זה, הוא צריך לעבוד הרבה, כי זוהי התכלית שלמענה הגיע לעולם, ואינו יכול לחזור לשורשו בלי תכלית זו.

משל למה הדבר דומה

משל לאב ששלח את בנו אל מעבר לים להיות אצל הצדיק בימי הרצון והרחמים. הנסיעה כרוכה בהוצאות מרובות ובטרחה גדולה, ועל אף הכל שלח האב את בנו כי כדאי הוא לו. רצון האב היה שבנו יקנה שם יראת שמים ותשובה. אך כשהבן חוזר ואביו שואל אותו: "איך היה אצל הצדיק?", הבן משיב: "היה מספר כזה וכזה של פארענטשעס, וסך כזה וכזה של מזונות, והיתה סוכה נאה". אביו שואל אותו שוב: "ומה למעשה קנית שם?". ושוב הבן משיב: "היה ציבור גדול". הלא כי אז אביו מצטער

העולם המגושם. טוב לנו כאן". כך מתעורר באדם תענוג זה שנובע ממה שהוא מרגיש רוחניות ויחד עם כן את השייכות שיש לו אל הרבנו של עולם. הרגש נעלה מאוד הוא, והאדם יודע שכאשר ייצא מבית המדרש ויחזור לעיסוקיו, הוא יסור ממנו, ואינו רוצה שיסור ממנו. הוא רוצה להשאר עמו.

הקב"ה אומר לנו בפרשת עקב: בזו אני חפץ, בהרגשה זו. מה ה' אלוךך שואל מעמך. אם אתה רוצה לדעת מהי תכלית התורה והמצוות. התכלית איננה לעשות ולא לעשות. התכלית איננה שתהיה בבחינת עבד בלבד. אלא **התכלית היא שעל-ידי שתעבוד אותי בבחינת עבד, תבוא לבחינת בן.** אי אפשר לומר להתחיל בבחינת בן, כי אם תתחיל בבחינה זו, לא יהיה לך הביטול הנכון וממילא לא תזכה לקרבת אלוקים. אמור מעתה: מה שנתתי לך מצוות רבות כל-כך לעשות ולא לעשות, הוא רק כדי שתכניס עצמך למצב הנכון, ואז תבדוק את עצמך בכל עת: האם באתי לבחינת בן או שמא נשארתי רק בבחינת עבד? ואם יתברר לך שנשארתי בבחינת עבד, תדע שמשוהו לא עובד כראוי.

משה רבינו מגיע בסוף ימיו ואומר לכל אחד ואחד מישראל: אני מקווה שלאחר כל מה שלמדנו, הבנת מה הרעיון. אני מקווה שאינך טועה לחשוב שהכוונה היתה שתעשה מעשה חסד ותישאר אח"כ באותה מדרגה שבה היית קודם לכן.

כך הסבירו לנו צדיקים שכאשר דבר זה יקרה לאדם, חוץ מעצם התכלית בזה, עוד יתקיים בו ממילא ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, כי תענוג זה של קרבת אלוקים הוא תענוג גדול בהרבה מכל תענוגי העוה"ז, וכשהאדם ירגיש תענוג זה, הוא יתרחק ממילא מהתענוגים

אם אתה מרגיש שקר לך, תבין מזה שבאמת קר לך.

בדרך כלל אנו מבינים שהשבת היא מתנה טובה בגלל הדביקות, והאמת שזה וזה נכון. כל אחד מקבל בשבת מראה לראות את מצבו. ודבר זה מועיל לכל אחד. מי שנמצא במצב טוב, רואה במראה שהוא בדרך הנכונה ומבין שעליו להמשיך הלאה בדרך זו, שהרי דרך היא שאין לה סוף, ואף פעם אסור לו לאדם לעצור את תנועתו, כי אילו יעצור לרגע אחד, יוכל להכשל בחמורות שבחמורות ר"ל. ומי שאינו נמצא במצב טוב, רואה שאינו בדרך הנכונה, ומבין מזה שעליו לתקן את הטעון תיקון. ומטעם זה נחשבת השבת כזמן של תשובה ושל כפרת עוונות, כי בשבת האדם מקבל תזכורת על מצבו.

קומי נא התעוררי נא

שמעתי על יהודי גדול בדורנו, עובד ה' באמת, שפעם ישב עם חברים מקשיבים והנה יצא הדיבור מפיו אחד מהם שמי שעובר עבירה ותופס את עצמו - "אוי וויי, כמה רחוק הנני עד שיכולתי להכשל בעבירה כזו", והרי זה מעורר אותו לחזור בתשובה, נמצא שהעבירה היא סיבה להתקרבותו אל ה', וכבר ביארו כן בעל **התניא והנועם אלימלך** מה שאמרו **חז"ל** השב מאהבה זדונות נעשין לו זכויות, שהוא מהאי טעמא כי אלו גרמו לו להתקרב אל ה' יותר מבתחילה.

נענה לעומתו אותו עובד ה': "איני מבין, למה צריך לעשות עבירה כדי להתעורר? **הרי האדם יכול להתעורר באותה מדה כשהוא רואה שאינו מרגיש טעם בשבת...**"

נקודה נפלאה היא! כשהאדם מוצא את עצמו שהשבת מגיעה ואין עם מי לדבר, תפילתו אינה תפילה, לימודו אינו לימוד,

מאוד ואומר: "שלחתיך לשם ולא היה לי קל. זה היה כרוך בצער ובהוצאות מרובות ובסוף לא קנית כלום. הסתכלת רק על הדברים הצדדיים ולא על העיקרי". והבן בוהה בתמהון ושואל: "לא בשביל אלה שלחתי, אבא?!". אין הוא מבין כלל מה אביו רוצה ממנו. ובכן, כשחולפת השנה ושוב מתקרבים ימי הרצון, אביו קורא לו ואומר: "כפי הנראה בשנה שעברה לא אמרתי לך בדיוק מה אני רוצה ממך. על כן אומר לך עכשיו דברים ברורים. רצוני שתתעורר שם באהבה ויראה, רצוני שתראה שם אנשים יראי שמים, חסידים ואנשי מעשה, ותלמד ממעשיהם, וכשתחזור, תחזור עם אלה ולא עם כל הדברים הצדדיים..."

הקב"ה שלח אותנו לזה העולם ודיבר אלינו ברורות: לא די לי שתחזור עם תורה ומצוות. אני רוצה שתחזור עם הדבר שאותו אני רוצה שתקנה, מה ה' אלוֹקֵיך שואל מעמך כי אם ליראה ולאהבה. הרי הרבה יותר קשה הוא לשלוח את הנשמה לזה העולם, עם כל הצער והעגמת נפש וצער השכינה, וכבר אמרו **חז"ל** טוב לו שלא נברא משנברא, אך הכל היה בשביל תכלית אחת, היתכן שתחזור בלעדיה!?

והנה הקב"ה נתן לנו מתנה יקרה ושבת שמה, שעל ידה יכול האדם לבחון את עצמו בעולם הזה אם הוא מגיע אל התכלית. מתנה נפלאה היא עד מאוד, כי אם האדם לא היה יכול לבחון במשך כל ימי חייו היכן הוא עומד, היה הסיכוי גדול בהרבה שיבוא לאחר שמונים שנות חייו ויתברר לו שנכשל. וכמה טוב לו עכשיו שהוא יכול לשאול בכל עת: "היכן אני? האם אני מתקרב אל התכלית או שמא אני דווקא מתרחק ממנו?". בשבת הקב"ה בא לראות היכן האדם עומד. הוא מכבה את העוה"ז. שקט מוחלט. עכשיו הבה ונראה היכן אתה.

בשבת. על כן אני מבקש יערב נא ידידותך מנופת צוף וכל טעם. אני רוצה. אני מבטיח שאני רוצה את הידידות.

כך הוא מבקש: הגלה נא ופרוס חביבי עלי את סוכת שלומך, תאיר ארץ מכבודך. "תאיר את הארציות שלי. הרי הגוף מגושם מאוד ואין קל להתעסק אתו; תאיר אותו". הוא מדבר אל הקב"ה בהשתוקקות: "עזור לי שארגיש זאת, עזור לי להבין מה אני צריך לתקן בכדי שאוכל להרגיש זאת".

זוהי התפילה שמתפללים לפני כניסת השבת, וכן יש מתפללים אותה כל יום לפני תפילת שחרית, כי גם אז כך הוא. כשהאדם נכנס להתפלל, הוא נכנס לבית המלך ושם אין מה לחפש חוץ מקרבת אלוקים. הלא תראו שהרבה אנשים מחפשים איך להתחמק משעת התפילה כי אינם יודעים מה עושים אתה. "ללמוד אני דווקא אוהב", אומר האדם, "אבל תפילה אינה הנושא שלי". הנה הוא בוודאי מאותם אנשים שגם התפילה מהווה בשבילם תזכורת וסימן לדעת איך תהיה העוה"ב שלהם. כל המתנות שהן מעין עולם הבא, ניתנו לאדם כדי לעזור לו שלא לטעות, כדי שיבחן את עצמו ויידע מה לעשות כדי להתחיל להרגיש תענוג של קרבת אלוקים.

לא תעשה כל מלאכה

הנה בשבוע שעבר שאל אחד לאחר השיעור את השאלה הבאה: הרי ידוע שיש אנשים שאוהבים לעשות מצוות בידיהם, כגון לבנות סוכות, לגמול חסד, להביא אוכל לנזקקים, והדברים האלה ממלאים אותם שמחה גדולה. אך מדברינו בסוף השיעור בשבוע שעבר היה נשמע שאין זה מספיק, כי אין העשייה עומדת במקום הטעם בשבת שמקורו בקרבת אלוקים בלי שום עשייה, והשאלה היא מדוע.

את הסעודה הוא אוכל ומיד חוזר אל המיטה, שברו גדול עד מאוד.

ידיד נפש אב הרחמן

אכן בשביל זה אנו מתפללים תפילת ידיד נפש לפני כניסת השבת. תפילה זו היא תפילה שמתפללים אותה תמיד לפני שנכנסים לזמן שהרגשת טעמו הוא דבר עיקרי. כשהאדם מקיים מצוה, לפעמים הוא מרגיש בה טעם ולפעמים אינו מרגיש, וכבר ידוע שהקב"ה נוטל לפעמים מן האדם את הרגשת הטעם, כי רצונו שיעבוד אותו בכחינת עבד. אבל בשבת לקח הקב"ה מן האדם את כל העשיות, ומה שהאדם צריך הוא רק לבוא ולהיות עמו, להתבונן בגדלותו, לשיר לפניו ולהתקרב אליו. ואם אין האדם עושה אלה, הרי הוא בצרות צרורות. דומה הוא לבעל תפילה שהגיע ואין קולו עמו, שאומרים לו: "בשביל מה הגעת? מה אתה חושב לעשות כאן? מה התוכנית שלך?". אף זה, הלא הגיע אל השבת בלי השבת. מצב כואב מאוד. תחשבו על בעל תפילה שניגש אל עמוד התפילה ומגלה שקולו אינו נשמע. הוא מכחכח בגרונו שוב ושוב, מנסה עוד קטע של תפילה ועוד קטע, ורואה שהמצב ביש. הלא זה זיכרון נורא, מחילת עוונות אמיתית.

האדם מגיע אל השבת כשהוא מכיר את מצבו ושואל את עצמו: מגיע עכשיו עשרים וחמש שעות, מה התוכנית שלך? הגעת לבית הכנסת, מה אתה חושב לעשות כאן?

אכן בשביל זה יעצו לאדם לחזור בתשובה קודם השבת. וכמו כן יסדו תפילה שבה האדם מתחנן אל ה' ואומר: בלי נדר, בשבוע הבא אשתדל להיות יותר טוב, אבל עכשיו השבת נכנסת, ואם לא ארגיש כלום, יהיה נורא ואיום. יקח לי כמה ימים כדי להתאושש מיסורי הנפש שיהיו לי

באופן שמשלימים זה את זה, אזי הוא הולך ומתקרב לה'.

והנה כשנתבונן נראה שמדרגת קרבת האלוקים של האדם בשעה שהוא מקבל, גדולה מזו שבשעה שהוא משפיע. והדבר פשוט, וכמו ששנינו באבות (פ"ד מט"ו): "הוי זנב לאריות ואל תהי ראש לשועלים".

כשהאדם מקבל, הוא מתייחד עם שלמעלה ממנו, וכשהוא משפיע, הוא מתייחד עם שלמטה ממנו. ואף להלכה כך הוא, כידוע שאם האדם עוסק בתורה, אסור לו להפסיק בשביל גמילות חסדים, אלא אם כן היא מצוה שאי אפשר לעשותה על-ידי אחרים. כי אם יש לו לאדם האפשרות להתייחד עם הקב"ה, אסור לו לעשות את היחוד השני, שהרי זה מדרגה נמוכה יותר. הקב"ה מצוה לאדם לעסוק בשניהם, אך רצונו שיזכור שהם שני אופנים של דביקות.

הלא תראה שכאשר האדם לומד בגפו, הוא יכול ללמוד את כל המפרשים הנמצאים על הסוגיא שאותה הוא לומד, כי אז הוא עומד כמקבל. אך כשבא ללמוד "אח"כ עם אחרים, כגון אם הוא מגי"ש ובא ללמד את תלמידיו, אז הוא צריך לצמצם את עצמו וללמוד במדרגה נמוכה יותר, בבחינת וירד משה מן ההר אל העם.

מעתה בין תבין, **כשהאדם מקיים מצוות של עשייה, הגם שהוא מחויב בהן ואין חקר למעלתן ולגודל שכון, מכל מקום הוא נמצא אז במדרגה הנמוכה של דביקות, ורצון ה' הוא שתהיה לו גם המדרגה הגבוהה, וזה עיקרי אצלו, כי המדרגה הגבוהה היא הפסגה, ואדרבה, כל מה שהקב"ה רצה שהאדם יקיים מצוות של עשייה, היא רק כדי שיוכל לטפס על ידיהן אל המדרגה הגבוהה. וכפי שנתבאר לעיל שזה מה שכתוב במקרא "מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה".** אומר האדם:

האמת היא שגופא דעובדא דשבת קודש הוא הראיה הגדולה ביותר שכך הוא. הרי בניית המשכן היא מצוה גדולה מאוד, ועם כל זה דיבר הקב"ה אל היהודי ואמר: "בשבת רצוני שתשבות ולא תבנה את המשכן. נכון הוא בשבילך כדי שתוכל להגיע לתכליתך שתעצור מבניית המשכן ותשמור את השבת. הבה ואראה איך אתה נראה כשאתה שומר את השבת, ואם אינך יכול לשמור את השבת כי אתה עסוק מדי בבניית המשכן, אם אתה רואה שהשבת גורמת לך צער גדול כי עז רצונך לקיים מצוות והיא המונעת ממך, סימן הוא שמצבך אינו טוב.

קבלה והשפעה זו למעלה מזו

וסיבת הדבר, כי הנה ידוע שכדי שיוכה האדם לקרבת אלוקים על-ידי העבודת ה' שלו, צריכה העבודה שלו להיות מורכבת מקבלה ומהשפעה. יש חלקים שמיוסדים על קבלה מה' כגון המקבל מאביו, ויש חלקים שמיוסדים על השפעה כפי שצונו הקב"ה לפעול בעולם העשייה, וזה כולל כל המצוות ובפרט מצוות של נתינה לאחרים בפועל, כגון גמילות חסדים, אשר אלה מזככים את האדם ועושים אותו מרכבה לשכינה - מה הוא רחום אף אתה רחום.

שני היסודות האלה משלימים את האדם, וכשיש לו לאדם את האחד בלי השני, אינו מגיע לאן שהוא צריך להגיע. האדם צריך לשניהם, לתורה ולגמילות חסדים. כשהוא לומד תורה, הוא מקבל מהקב"ה, וכשהוא גומל חסדים, הוא משפיע לאחרים. וכך רואים בחוש, שמי שיש לו רק את האחד, אינו מתעדן. בין אם הוא עוסק רק בגמילות חסדים ולא בתורה, ובין אם הוא עוסק בתורה וכשמגיע לגמילות חסדים, הוא אומר "אין זה התחום שלי", אינו מתעדן. **כשיש לו לאדם את שניהם**

המצוות, אבל דייקא מפני כך הודיע לו משה רבינו שמה שהקב"ה שואל ממנו הוא אהבה ויראה ודביקות - מה קורה עם השבת שלך? מה קורה עם התפילות שלך? יש לך שמחה מהעשיות שלך, יש לך סיפוק, ונניח שיש לך גם דביקות, אך רצון ה' שתוכל להיות יהודי שיכול להתחבר אל ה' כמקבל.

לא זה ולא זה בידו

זהו החלק הראשון של התשובה, והחלק השני הוא **שכאשר יש לו לאדם רק החצי הראשון, גם את החצי השני אין לו. המציאות היא שאם אין לו לאדם חלק הקבלה, הגם שהוא עושה הרבה למען אחרים, עשייתו מעורבת בהרבה גאווה. רק אם הוא גם מקבל, אז הקבלה מעניקה לו את האפשרות להשפיע ממקום נקי, והכל תלוי לפי כמה הוא מקבל.**

אם כשמגיע אל התפילה או לשבת קודש, אינו מוצא את מקומו, אם כשמגיע לשבת הוא אומר: "אני אוהב להיות זה שמנהל את הניגונים. איני אוהב להיות זה שיושב סתם מאחור. הימים הנוראים נפלאים מאוד, אך זאת בתנאי שאני מתפלל מוסף לפני העמוד. איני יכול להתחבר לימים אלו אם איני בעל תפילה. איני יכול, מה לעשות?", הרי הוא זקוק לרופא נפשות. כי הדבר מוכיח מצד עצמו שאין כוונתו לשם שמים, **שהרי התענוג של קרבת אלוקים הבאה מן הקבלה גדול מזה הבאה מן ההשפעה, מדוע אם כן אינו חפץ בו. כפי הנראה בגלל שלא טעם אותו.** ההנאה שיש לו מההשפעה היא רק ממה שהוא מרגיש שהוא מוציא את כשרונותיו החוצה ויש לו סיפוק רב, אך מה נעשה שזה לא התענוג של קרבת אלוקים, זה רק השלב הראשון משליבות הסולם.

"אני אוהב להיות יהודי שמקיים מצוות מעשיות". אבל הוא טועה טעות גדולה, ולא מפני שהוא מעוות, אלא מפני שחסר לו **חמישים אחוז מהבנת מהותו של יהודי.**

בשבת אין עובדים עבודת ימות החול

זהו החלק הראשון של התשובה: כדי להיות יהודי, צריך לעסוק בשני החלקים. כשאתה אוהב לעזור לאנשים, אע"פ שאתה עושה זאת במסירות גדולה ובאופן הנכון על-פי השקפת התורה, אתה מקיים רק את החלק השני, דהיינו חלק ההשפעה. בזה שאתה ממלא חסרונות של אנשים, אתה מתדבק בהקב"ה, אבל זה רק החלק השני, החלק הנמוך יותר, החלק של ימות החול. אמנם עבודה נפלאה היא, ואתה חייב בזה, כי אילו היה הקב"ה רוצה שתעבוד רק עבודת השבת, היה מכניס אותך לעולם הבא ששם מקיימים רק את החלק הראשון. אבל אל תעבוד את עבודת ימות החול בשבת.

ולא רק בשבת, אלא כמו כן כל יום בשעת התפילה או כשהאדם יושב ולומד כיהודי, שהרי אחד מהכללים הוא של תורה לשמה. האדם אומר: "עכשיו אני רוצה לשמוע מה ה' מדבר אלי. עכשיו אני לא רוצה להגיד כלום". כשהאדם מדבר ואינו שומע, חסר לו חצי מהיהדות, והכאב הוא שזה החצי היותר נחוץ. אמנם צריך לקיים גם את החצי הזה, אבל המטרה צריכה להיות להגיע אל החצי הגבוה יותר. החצי הנמוך הוא רק סולם, ומי שאינו עולה ממנו אל החצי הגבוה, הרי הוא כמטפס על הסולם וכשהוא מגיע קרוב לגג, הוא נשאר לעמוד על עמדו. שואלים אותו: "למה אינך עולה על הגג", והוא משיב: "יש לי חיות גדולה מהעמידה על הסולם". אמנם יש לו לאדם חיות מהשפעתו לאחרים בעשיית

את התפילה, ובמקום שאין איש השתדל להיות איש, אי לכך, תציע את עצמך ותאמר שאתה מסכים להיות משפיע בעת התפילה במקום מקבל". וכשהאדם שומע בקולו, אומר היצר הרע: "הפלא ופלא! אני נהנה שעברת לעולם העשיה. בעולם זה הרבה יותר קל לי לתפוס אותך. אני יכול להחדיר בך מחשבות של כוחי ועוצם ידי ושל גאוה ומחשבות שמא נהנים ממנו בעזרת נשים, וכן הלאה".

אמנם מהי העצה לזה? הרי בסוף העולם צריך למלמדים ולבעלי תפילה. מה גם שכל אחד צריך להיות מלמד בשביל שלמותו, והרי על זה אנו מתחננים כל יום באהבת עולם שנוזה ללמוד וללמד. **העצה היא שיעסוק האדם הרבה בחלק הקבלה שהיא עבודת יום השבת.** הוי אומר: כל מה שדיברנו עד כה בענין עצת היצר, זה רק כשהאדם אומר: "איני רוצה לעסוק בקבלה. אני רוצה לעסוק רק בהשפעה", כי אז הוא אדם של ימות החול ויהדותו מוטלת בסכנה גדולה. אבל מי שעוסק בחלק הקבלה, יכול גם יכול לעסוק בהשפעה, ואדרבה, מי שעוסק בקבלה הרבה ובאופן הנכון, הוא יכול להרבות גם בהשפעה.

משל מחינוך הבנים

נסביר בדרך משל ודוגמא: ידוע בענין חינוך הבנים שצריך להיות ימין מקרבת ושמאל דוחה. אולם יש שהאב מוצא את עצמו מקיים כל היום שמאל דוחה - אל תעשה! אל תלך! אל תעמוד! אל תמשוך! - ובעקבות כך בנו נעשה אש להבה כנגדו ואינו רוצה לקבל ממנו כלום. הולך הוא אל המומחה ושואל: "מה עושים עם הילד? הוא לא רוצה לשמוע!". המומחה מתחיל לברר מה קורה, ומיד שואל: "מה חשבת? הלא חז"ל כבר אמרו שצריך להיות גם ימין מקרבת, ואדרבה, ימין מקרבת צריך להיות

זאת ועוד, אם אין לו חלק המקבל ואינו חפץ בחלק זה, מסתבר שהשפעתו מעורבת בהרבה כוחי ועוצם ידי. הוי אומר: **כשהקב"ה נותן לנו את השבת, הוא נותן לנו את שני החלקים, כי מי שאין לו את החלק השני, אף את החלק הראשון אין לו.** ואם אמרנו בתחילה שחמישים אחוז יש לו, עכשיו אנו מבינים שגם חמישים אין לו.

עשה אזנך כאפרכסת

ואם נרצה לראות את האמת במלואה, נוכל לראות שענין זה שאנו מדברים עכשיו קיים גם בתורה. כשהאדם יושב ולומד, אילו היה לומד רק כדי לשמוע מה הקב"ה אומר לו - הוא היה חוזר בתשובה קודם לכן כדי שדברי התורה יחדרו לנשמתו, וכל מה שהוא יכול לקיים, היה מקיים תיכף ומיד - אזי היתה התורה מזוככת אותו ומכפרת על עוונותיו. אבל היצר הרע בדרך כלל מגיע גם לבית המדרש ומתיישב לצד שנים הלומדים בחברותא, והוא אומר ללומד: "הרי יש ענין גדול לחדש חידושי תורה, ובכן עצה נפלאה יש לי בשבילך - אמור! תהיה זה שאומר. אמור כל הזמן". היצר הרע אוהב זאת מאוד כי הוא מרוויח פעמיים. פעם אחת כי הוא מעביר את הלומד מהמדרגה הגדולה למדרגה הקטנה, ופעם שניה כי הוא מעביר את המלחמה למגרש שלו, וכשהמלחמה מתנהלת במגרש שלו, יותר קל לו לנצח, כי זהו הכלל תמיד, בעלי המגרש מכירים את מקומם היטב על כל אפשרויותיו ותכסיו, מה שאין כן האחרים שמגיעים כאורחים ואינם מכירים את המקום כלל. **היצר הרע אינו אוהב שהאדם נמצא בצד המקבל ומתחבר אל ה' על-ידי שמיעת דברו. הוא אוהב יותר שהוא עסוק בעשיות.** לכן יעשה הכל כדי לשכנע את האדם, בדרך משל, שלא להיות זה שמתפלל, אלא זה שמנהל את התפילה. וכה יאמר לו: "הלא צריכים שמישהו ינהל

על מקומו ומתפלל אינו צריך לתפילה זו, הגם שאף הוא עני ממעש. אבל זה שעומד לפני העמוד זקוק לתפילה נוספת, עליו לחזור בתשובה יותר מכולם.

יודע ה' דרך צדיקים

ואחרי כל זאת צריך לדעת שהצדיקים האמיתיים שהיו בטלים לגמרי לה', היו יכולים להשפיע בלי סוף, כי בו בעת שהיו משפיעים, היו מקבלים הרבה יותר מכפי שהיו משפיעים. כפי שיש בינינו שזוכרים את הרה"ק רבי דוד יצחק אייזק מסקאליע זיע"א שבעת אמירת התורה, היה אחד אומר איזה פסוק באקראי, והוא היה אומר עליו תורה כמעין הנובע חידושים נפלאים הבלולים עם מושגים עמוקים של קבלה. הוי אומר: הצדיק בעת אמירת התורה היה בעיקר מקבל, ושפתותיו ממללין. כך היו הצדיקים. ואף משה רבינו היה כך. מצד אחד היה מנהיג האומה ומצד שני היה ענו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה.

עכ"פ לפי ערך צריך כל אחד להיזהר שלא להפסיד את חלק הקבלה, ובשביל זה ניתנה לנו השבת, ועל זה אנו מתפללים תפילת ידיד נפש, להביא עלינו את הדברים המסייעים לאדם לזכור את תכליתו בעולמו.

יותר משמאל דוחה, שהרי היא באה תחילה!". מצטדק האב - "מה אוכל לעשות שכל היום הוא עושה לי צרות! האוכל לקיים ימין מקרבת כשהוא קופץ על השולחן?".

ומה היא התשובה האמיתית? התשובה האמיתית היא שאם האדם מוצא שהוא צריך להשתמש בשמאל דוחה יותר מן הרגיל, סימן הוא שיצא מן השורה, והעצה האחת והיחידה היא שיתחיל להרבות בימין מקרבת, והיינו שייצר מצבים שיוכל לקיים בהם ימין מקרבת, כי הגם שהוא מוכרח לקיים שמאל דוחה, שמאל דוחה בלי ימין מקרבת לא יועיל מאומה, כי לא יקבל ממנו כלום. רק כשיש לו לאב שייכות עם בנו ואוהב אותו, רק אז הוא יכול לומר לו: "נדמה לי שזה וזה אינו כדאי. אתה בלי עין הרע ילד מצוין; זה לא מתאים לך".

ולענייננו, מי שמשמש כמלמד או עוסק בגמילות חסד של עשיה, ימשיך בהשפעתו יותר ויותר, אך יזכור שיוכרח לעבוד בשבת קודש עוד יותר. אחרת, המצב אתו לא יהיה טוב.

למסקנא, בוודאי צריך שאנשים יגשו אל העמוד בימי הרצון, אבל תפילה מיוחדת יש לפני מוסף "הנני העני ממעש". זה שעומד

מדור אור החיים הק'

יום שישי פרשת דברים ז' אב תשפ"א

נקיון הלב להצלחה בעבודת ה'

תשנא בלבבך את אחיך, שיגמור מקום השנאה שהתחיל לדבר בה, ואחר כך יזכור את מי ישנא. אכן יכוין להודיע שיעור השנאה אשר ה' מצוה עליה, שלא יאמר אדם שאינו קרוי שנאה אלא שנאה גמורה לבקש רעתו ולחפוץ בכיליונו, אבל הרחקה בלב אינה קרויה שנאה (כפי שיאמר האדם לפעמים: מה? אני מחויב לאהוב כל תכונות הנפש? מה לעשות שתכונה כזו כמו של פלוני איני מחבב?). לזה נתחכם הכתוב לסמוך לא תשנא עם תיבת אחיך, לומר כי השערת השנאה אשר יצוה ה' עליה היא הנרגשת בערך אח, ושיעור זה כל שירחיקה מלבו קצת הנה הוא יורד ממדרגת אח, והרי הוא עובר משום לא תשנא.

כידוע לפי סדר הבריאה אשר האלוקים עשה את האדם ישר, האחים מרגישים קרבה גדולה בין זה לזה. ועל זה דיבר האוה"ח הק' שכל בני ישראל צריכים לאהוב זה את זה אהבת אחים, ואם נכנס ללבו של אדם איזו שנאה על חברו וכבר אינו מרגיש קרוב אליו כאילו היה אחיו, הרי הוא עובר על לא תשנא.

אלמלא הקב"ה בעזרו אין יכול לו

ישאל כל אחד: אם כן לא מצאנו ידונו ורגלינו. והתשובה היא שבאמת אין האדם

לב טהור ברא לי אלוקים

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן במדבר בערבה מול סוף בין פארן ובין תפל ולבן וחרצת ודי זקב. האוה"ח הק' מפרש המקרא בדרך רמז שיש תשעה כללים הנצרכים להולכים בתורת ה', וכל אחד מהמקומות הכתובים כאן, מרמז לאחד מהם. כעת נלמד את השביעי - ולבן. וזה לשון האוה"ח הק': שיהיה לו לב טהור ונקי, כדרך שהתפלל דוד (תהלים נא, יב) לב טהור ברא לי וגו', וירחיק ממנו שנאת הבריות והקנאה ותחרות והמשטמה, והוא מה שרמז באמרו ולבן, שיהיה לו לב טהור שיתייחס לטהרה כינוי זה של לבן.

לא תשנא את אחיך בלבבך

וכן מצאנו להאוה"ח הק' במקום אחר (ויקרא יט, יז) שביאר כעין זה הפסוק "לא תשנא את אחיך בלבבך" - בלבבך דייקא, כי לבו של יהודי הוא מקום להשראת השכינה, וכפי שאסור ללכלך ספר תורה, כן אסור ללכלך לב של יהודי על-ידי הכנסת רגשי שנאה.

ומוסיף שם האוה"ח הק' לבאר עד היכן הדברים מגיעים: נראה לפרש בהעיר בשיעור הנדבר, שהיה צריך לומר לא

קווה אל ה' חזק ויאמץ לבך

ולענייננו, האוה"ח הק' לימדנו שהאיסור דלא תשנא את אחיך בלבבך אין פירושו שעל האדם להיות איש נוח המראה פנים שוחקות לכולם, כי אם יחשוב האדם שזהו פירושו, כל פעם שידברו עמו בענין שנאת חינם, יאמר: "אכן יש איזו קהילה שלקויה בשנאת חינם וצריך לעורר אותה, חייבים להוכיח את אנשיה כי שנאת חינם אינה דבר של מה בכך, שנאת חינם מביאה חורבן הבית". אלא האיסור דלא תשנא את אחיך פירושו שאתה מחויב להיות קרוב כל-כך לכל יהודי שבעולם עד שלא תהיה שום הרחקה בלב ביניכם.

האדם טוען: מה לעשות שאיני אוהב תכונותיו של פלוני? אני מחויב לאהוב את כל התכונות?! אחד אוהב דגים, השני לא אוהב. אפשר לבוא אליו בטענות?! אינני מדבר על פלוני לשון הרע ואין לי כלום איתו. הוא לא חלק מחיי...

לא בזה ה' חפץ. ה' חפץ שתהיה קרוב בלבך עם כל יהודי. אבל איני יכול. אינך יכול?! פלאי פלאים! עכשיו שאתה יודע שאינך יכול, דבר אל ה' והתפלל אליו. כל פעם שאתה מתפלל על נקיון הלב, תהיה כוונתך לזה כמו שכתב האוה"ח הק' שזה נקרא נקיון הלב, וקווה אל ה' שיעזור לך לקיים מצוה גדולה זו.

הכלי הצלחה בכל התורה כולה

ועוד יש בזה עומק נוסף. האוה"ח הק' מלמדנו שישוד זה הוא יסוד כללי בעבודת ה' כולה, שהרי הוא מונה אותו במנין הדברים הנצרכים לאדם לעבודתו הכללית. וסיבת הדבר, כי באמת התורה שהאדם לומד, צריכה להיחרט על לוח לבו, לא רק במוחו. וכפי שמתפללים תמיד שהקב"ה

יכול להגיע לבדו ללב נקי לגמרי, לב שאין בו שום קנאה ושנאה, ורק הקב"ה יכול להביאו לידי כך, כמו שאמרו חז"ל (קידושין ל, ב) "אלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו. ולכן צריך להתפלל תמיד: לב טהור ברא לי אלוקים וגו' וטהר לבנו לעבדך באמת.

נקוט לך כלל זה בידך בכל המצוות, כל כמה שיוסיף להכיר שאינו יכול לקיים המצוה בכוחות עצמו, כך יצליח בה יותר, וכמו שכתב בעל חובת הלבבות בתחילת שער הבטחון שהבטחון מיוסד על כך שהאדם מבין שלבדו אינו יכול, ושאם יפנה להקב"ה והקב"ה יבוא לעזרתו, יוכל גם יוכל.

הרי מפני כך הקב"ה מביא את האדם למצבים שהוא מרגיש בהם אובד עצות, בין בגשמיות ובין ברוחניות. אך הטיפש מתיימש מפני כך, כי יאמר: "אם אין מה לעשות, אשלים עם המצב... למה לי להתהלך זעוף פנים?". אבל החכם יקום ויאמר: "אדרבה, אם אין לי מה לעשות במצב הזה, הלא אני קרוב יותר אל האמת. אדבר עם הקב"ה והקב"ה הלא כל יכול הוא".

הן גם כשהאדם עוסק בעבודת ה' של חינוך הבנים, קורה הרבה שהוא מרגיש אובד עצות - "כבר השתדלתי, כבר שילמתי כסף, כבר דיברתי, כבר עשיתי, כבר קיימתי שמאל דוחה וכבר קיימתי ימין מקרבת. אין יותר מה לעשות". הפלא ופלא! עכשיו שאתה מרגיש כך, אתה יכול להתפלל עם לב נקי ונשבר, ואתה יכול להיות תוך כדי כך בשמחה, כי זה שאין האדם יכול לעשות כלום לשיפור מצבו, אינו סיבה לעצב, אלא להיפך, שהרי הוא יכול להשליך את יהבו אל ה' בשלמות.

נמשך לדברים אחרים. הרי שלב נקי מקנאה ושנאה, תחרות ומשטמה, הוא לב שעליו נבנית הצלחה בכל התורה כולה במצוות עשה ובמצוות לא תעשה.

וכן איתא במדרש שמואל: "כמו שקיום כל התורה כולה תלוי במה שאמר הכתוב ואהבת לרעך כמוך, כך שנאת הבריות היא סיבה לעבור על כל התורה". והיינו כאמור, כי שנאת הבריות מחליאה את הלב, וכשהלב חולה, ממילא נמשך האדם לעבור על כל העבירות.

לב מלכים ושרים

והדבר מעורר התפעלות כשאנו רואים שאחד מהגורמים הראשונים למיתת בני אדם, הוא מחלות הקשורות ללב. זו היא המציאות, כשהלב נעשה טעון בדברים שאינם שייכים אליו, אין הוא יכול לעשות את מלאכתו. וכן הוא הדבר לגבי הרובד הרוחני, כידוע מה שכתב האוה"ח הק' (פרשת בא) שהקב"ה ברא דברים גשמיים כדי שנבין מהם פעולת הדברים הרוחניים שאינם נראים לעין.

אילו היה הלב נקי, היינו בריאים בתורה ומצוות. אך היצר הרע יושב בין מפתחי הלב כפי שאמרו חז"ל (ברכות סא, א), ולכן אין לבנו נקי. אם נתבונן היטב, נראה שהקנאה והשנאה שבלב, הם שורש כל החטאים. אמנם בעולם של ימינו אין מתייחסים לקנאה כאל רעה חולה, אלא אם כן הקנאה חזקה כל-כך עד שמורידה את האדם מדעתו ואי אפשר לעמוד לידו. אבל אם האדם יודע להסתדר עם בני אדם ומצליח להתפרנס, לא יאמרו עליו שהוא סובל מקנאה. אבל מבט זה הוא מבט של העולם הגויי, כי בעולם הגויי אין צריך אלא להצליח בכסף ובכבוד, וכיון שהאדם מצליח בשני אלה, אין שאר הדברים נחשבים אצלו

יפתח את לבנו בתורתו. לומד האוה"ח הק' שכאשר האדם מתפלל "לב טהור ברא לי אלוקים", לא רק שלבו יהיה נקי מקנאה ושנאה הוא מתפלל, אלא גם שייקלטו בו דברי התורה, כי זה יוצא מזה. כשהלב נקי מקנאה ושנאה, ממילא נקלטים בו דברי תורה.

הדברים נפלאים, כי הנה בעולם הגשמי מקובל שכדי שהאדם יצליח בתורה, הוא זקוק לתפיסה מהירה, מוח חריף וכישרונות חזקים. והאמת שאין הדבר תלוי אלא בלב, כפי שרואים שבכל מקום שהתורה מדברת על הצלחה בתורה, היא מדברת על הלב. והנה כל יהודי יש לו לב הראוי לקלוט דברי תורה, אך כולנו יודעים כמה הלב טעון במרעין בישין.

על כן צריך האדם להתפלל לה' שיהיה לו לב נקי, ולא רק יתפלל, אלא אף יבין את משמעותו, ויעשה את ההשתדלות מצדו לנקות את לבו, זאת על-ידי שישנן מאמרי חז"ל ומאמרי הצדיקים בענין הקנאה שהיא שקר וכזב, ויזכור תוך כדי כך שאם יוסרו הקנאה והשנאה מלבו, יצליח בכל התורה כולה, לא רק בקיום התורה והמצוות בקום ועשה, אלא גם בקיום כל המצוות לא תעשה. והסיבה פשוטה, כי מי שלבו נקי מכל קנאה ושנאה, הוא אדם שמח ומאושר, ואין חסר לו כלום, לא כבוד ולא מעמד, לא כסף ולא תענוג.

הן כך כתב הרה"ק מפיאסצנה זיע"א בספרו "צו וזירוז" (אות ט) שהאדם חייב להתרגש ולא יתן האדם ללבו להתרגש מהדברים הנכונים, יקרה אחד מהשנים, או שיתרגש מדברים אחרים, כגון קנאה ותאוה וכבוד, או שיחלה לבו. אכן כשהאדם מנקה את לבו, נותן הוא ללבו להתרגש מקרבת אלוקים, מאמירת תהלים, מעזרה לזולת ומכל הדברים הטובים, וממילא אין הוא

עד שאינם יכולים להרדם בלילה עד שלא יפרסמו דברי לעג על אחרים.

אכן **כיהודים אנו צריכים לעבוד כל ימינו על ניקוי הלב מקנאה ושנאה**. עלינו לזכור שגם כשאנו מצליחים לחיות בין אנשים ואנו שמחים בהצלחתם של אחרים, עדיין לבנו מלא בקנאה ושנאה, וכפי שכתב האוה"ח הק' שמדובר בדבר עדין מאוד. והמודד הוא קרבת אלוקים. **ככל שנסיר מלבנו עוד ועוד מהקנאה והשנאה, נרגיש יותר ויותר תענוג של קרבת אלוקים**.

כחולי עד שיכנוהו חולה לב. אכן יכולים לשמוע בעלי מעמדות גבוהים, שרים ומלכים המנהלים ממשלות גדולות, שמדברים והקנאה והשנאה יוקדות מפיהם. כולם נהנים מהם - "איזה חכם גדול הוא שיודע להתלוצץ מאחרים ולהתכבד בקלונם". אף אחד אינו מבין שיש להם לב חולה.

התבוננו נא! מאין נובע הצורך להתכבד בקלון אחרים הבולט אצל כל אלה שאינם מתנהגים על פי התורה? הלא זה נובע מקנאה ושנאה. חולאת לבם חמורה כל-כך

מדור הילולא דצדיקיא

נלמד לזכות דוד בן פיגא ומשפחתו
פטרון מדור הילולא דצדיקיא

יום שישי פרשת ואתחנן יד אב תשפ"א

הרה"ק רבי צבי הירש (בהרה"ק רבי אהרן) מליסקא זיע"א

י"ד מנ"א תרל"ד

וגם דלה דלה לנו

רבינו היה נוסע אל הצדיקים: הישמח משה' מאוהעל, רבי מאיר מפרמישלאן, רבי ישראל מרוז'ין, ה'שר שלום' מבעלזא וה'דברי חיים' מצאנז זיע"א. מהם שאב את תורתו תורת החסידות והביאה אל היושבים בהונגריה. אמנם הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאליב זיע"א כבר התחיל לפניו להפיץ שם את תורת החסידות, אבל אז היא היתה רק לבני העליה, ועכשיו היא התפשטה על ידי רבינו אף אצל פשוטי העם, ואלפים התחילו נוהרים אליו מרחבי הונגריה ואף מחוצה לה לקבל עצה וברכה.

משיראה את חבירו ויכירנו

גאון הגאונים היה, אך הקדיש את כל כולו לאהבת ישראל וממנה הגיע למדרגותיו הרמות. הגה"צ רבי שלמה זלמן עהרנרייך זצ"ל אב"ד שמלואי הביא בספרו "לחם ושמלה" ששמע מזקנו הגה"ק רבי אברהם יהודה הכהן שווארטץ זצ"ל בעל "קול אריה", שרבינו אמר לו שזכה לכל מדרגותיו על-ידי מצות צדקה. כן אמר לו

שנולד עם מידת הקמצנות, אך יגע כדי מידתו וזכה להפכה מן הקצה אל הקצה (יש לציין שאף רבו הדברי חיים מצאנז היה כזה, כידוע שאף הוא העיד על עצמו שנולד עם מידת הקמצנות והפכה).

פעם אמר רבינו שכאשר הוא רואה מחלון ביתו עני ההולך יחף או ילד עם בגדים קרועים, אינו יכול להמשיך בלימודו. לבו כואב לו כל-כך עד שהוא מוכרח לסגור את ספרי לימודו ולצאת לעזור להם.

מפרש היה לשון הברייתא (ברכות ט, ב) בענין זמן ק"ש של שחרית: "אחרים אומרים משיראה את חברו רחוק ארבע אמות ויכירנו", שאין היהודי יכול לגשת לעבודת המקום ולומר שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד, עד שיראה את חבירו העומד רחוק ממנו ארבע אמות ויכיר מה חסר לו.

איש חסיד היה בלי מזון ומחיה

רבינו בצעירותו היה סובל מעניות גדולה. הגה"ק מסאטמאר זיע"א סיפר שכאשר רבינו התגורר באוהעל, היה יושב

בן שרה... הרה"ק מרוז'ין קרא את הקוויטלעך וכשהגיע לקוויטל של רבינו, עצר ושאל: "מי זה?". אח"כ כשרבינו שמע על זה, אמר שכפי הנראה הרה"ק מרוז'ין הרגיש שנשמה זו משתוקקת להגיע אליו.

לאחר זמן עלה בידי רבינו לנסוע לסאדיגורה, כשהגיע לבית רבו, עוד לפני שנכנס פנימה, ראה לפניו את אחיו ר' יהודה לייבוש [שהיה מחסידי רוז'ין בחייו] שלא היה כבר בין החיים. התפלא מאוד. כשנכנס אל רבו, הביע בפניו את פליאתו - "ראיתי את אחי ז"ל בחוץ, היתכן?". מיד הפסיק אותו רבו ואמר: "אתה מתכוון לזה שהיה אצלי עכשיו? הוא הגיע להודיעני שאתה מגיע אלי ושקבל אותך בסבר פנים יפות".

בהיותו במעון הקודש, הושיט קוויטל לרבו ובו רשום: "צבי הירש בן שרה לפרנסה". הרה"ק מרוז'ין עיין בקוויטל ואז אמר: "סערצע! פֶּאַר א ביסל" - יקירי! סע עוד קצת. נתכוון לומר לו שימשיך כך כי עדיין לא הגיע הזמן, וסוף הכבוד לבוא...

אחת דיבר שתיים שמעתי

בספר "דרכי הישר והטוב" מובא הסיפור הבא: פעם הגיע לרבינו יהודי חשוך בנים. אמר לו רבינו: "אם תתן לי חמישים רייניש, אוכל לעזור לך". השיב הלה: "אין לי". אמר לו רבינו: "תמשכן את תכשיטי אשתך". אולם כשהגיע לביתו לא היה לו העוז לבקש זאת מאשתו. וכשחלפו הימים, התחילה אשתו לדחוק בו שיסע שוב לרבינו לבקש על זרע של קיימא. נסע שוב בחשבו שרבינו בוודאי לא יזכור, שהרי רבים באים אצלו לעצה ולברכה, והוא הלא איש זר הוא שאינו נמנה על חסידיו. נדחף האיש שוב בין ההמון ונכנס אל רבינו, ושוב אמר לו רבינו כפי שאמר לו בראשונה: "אם תתן לי

בבית המדרש ולומד תורה מתוך הדחק, פעם עברו עליו יום ועוד יום שלא היה לו במה לקנות לחם לביתו. ביום השלישי אירע הדבר שהיתה איזו מקשה לילד באוהעל, ואז הגיעה אם רבינו אל אמה של המקשה לילד בחלומה ואמרה לה: "בני לא הכניס שום מאכל לפיו זה כמה ימים; אם תלכי אליו ותתני לו 'פערציגער' (מטבע קטן), תבוא הישועה לבתך". האם התעוררה מיד משנתה, נחפזה אל רבינו והושיטה לה 'פערציגער' בספרה לו את חלומה, ומיד באה השמועה כי הלידה עברה בשלום, שלום לאם ושלום לזולד.

אמר הגה"ק מסאטמאר שרבינו התבטא באזני מקורביו: יכולים אתם לראות שמן השמים אין רוצים שאלמד תורה מתוך הרחבת הדעת, כי אילו היו רוצים בכך, היתה אמי פוקדת עליה בחלומה שתתן לי מאה זהובים ובוודאי היתה נותנת ככל אשר ישיתו עליה בשביל הצלת בתה. מדוע אמרה לה ליתן לי רק מטבע קטן? אין זה אלא שנגזר עלי מן השמים לעבוד את ה' מתוך הדחק, כי זהו מזלי וזהו תיקוני בעולמי.

אח"כ כשכבר הנהיג את עדתו, הסביר שאחת מהסיבות לחיי העניות שהיו לו בצעירותו היתה **כדי שיוכל להבין את העני ומתוך כך לעלות במדרגות האהבה והנתינה** לאחיו מישראל.

אצל הרה"ק מרוז'ין

בענין עניותו בצעירותו יש לנו גם הסיפור דלהלן: רבינו השתוקק מאוד לנסוע אל רבו הרה"ק מרוז'ין זיע"א אך לא היה לו הכסף לכך. פעם כשהייטב לב' נסע לסאדיגורא מקום מושבו של הרה"ק מרוז'ין וכולם שלחו עמו את הקוויטלעך שלהם, צירף גם רבינו את הקוויטל שלו, צבי הירש

האברך שלצידו ואמר לרבינו: "אשתו של אברך זה מקשה לילד והרופא אמר שהאם והוולד מסוכנים". והוסיף: "מפציר אני רבי שיפנה לבית האברך ויברך את האשה". אמר לו רבינו: "אם אכנס לעיר הלא יבואו כולם להתברך אצלי ויעכבוני ולא אספיק לבוא למנחה אל מורי ורבי הגה"ק מצאנו. אך זאת אעשה, אשלח את משמשי שלבוש עכשיו במעילי העליון אשר בכיסו יש קצת סוכר משלי. הוא יתן מהסוכר לאשה לאכול ותבוא ישועתה". נכנס המשמש ר' ישעיה, נתן לאשה כמה גרגירי סוכר בפיה ותיכף ומיד הגיע המזל טוב. מיד יצא ר' ישעיה את העיר, שם בשערי העיר מצא את רבינו שהמתין לחזרתו ויחד המשיכו בדרכם לצאנו.

כעבור תקופה קצרה הופיע הדיין של בארדיוב בצאנו. הגה"ק מצאנו שאל אותו מה הביאו אליו באמצע השנה. אמר לו הדיין: "באתי להתלונן על תלמידכם ר' צבי הירש, שמראה מופתים מעין מופתי הבעש"ט. היתה אצלנו מקשה לילד וכשבקשו את עזרתו, הוא לא התפלל, רק שלח להכניס לה לפה כמה גרגירי סוכר והישועה באה..." נענה אחריו **הגה"ק מצאנו**: "היתכן שאתה תשאל שאלות כאלה?! הרי אומרים עליך שחכם אתה! **על איש כזה שהודרך ונעשה כאדם הראשון קודם החטא אתה מתפלל?!**" והפטיר: "על איש כזה נאמר ותגזור אומר ויקם לך".

היתר היציאה לרחוב

הגה"ק מסאטמאר זיע"א אמר בשם רבינו: היציאה לרחוב הלא היא סכנה גדולה ברוחניות. איך אם כן רשאים אנו לצאת אל הרחוב? התשובה היא שאין לנו ברירה, שהרי אנו צריכים ללכת למקוה וכן צריכים ללכת לבית המדרש להתפלל וללמוד תורה, וכיון **שהולכים לצרכי מצוה, זוכים**

חמישים רייניש, אוכל לעזור לך". וכשאמר אין לי, אמר לו: "תמשכן את תכשיטי אשתך". ושוב לא היה לו העוז לבקש זאת מאשתו. אולם כשחזר הדבר בשלישית, לא היתה לו ברירה. הוא פנה לאשתו ומסר לה את דברי הרבי, והיא מצדה מיד נתנה לו את רשותה למשכן את תכשיטיה. משכן האיש את התכשיטים והגיע עם חמישים רייניש אל רבינו. הוא מסר את הסכום לרבינו, ובתמורה בירכו רבינו בן זכר.

חזר האיש לביתו ושימח את אשתו עם ברכת הרבי. אך הימים חלפו וטרם נושעו, והאיש התפלל - "הלא הבאתי את כל הסכום שהצדיק ביקש ואף משכנתי בשביל זה את תכשיטי אשתי, מדוע הישועה מתמהמהת?". חזר עוד הפעם אל הצדיק להביע בפניו את תמיהתו, והצדיק השיב לו: "חכה עוד מעט, הישועה בוא תבוא".

כעבור ימים מועטים תקפה את האיש מחלה קשה ומצבו הלך והתדרדר עד שהרגיש שעליו להכין את עצמו לקראת המעבר לעולם האמת. אולם בשכבו על מיטתו, נזכר בברכת הצדיק שיזכה לבן זכר, וזה הפיח בו רוח חיות, כי אמר: "איך אוכל לזכות לבן זכר אם אני עובר מן העולם". ואכן מאותו רגע ואילך התחיל מצבו להשתפר, כעבור זמן קצר הבריא לגמרי ואז זכה לבן זכר. או אז הבין שהצדיק בעיניו הפקוחות, לא רק פקד אותו בן זכר, אלא אף הצילו מן המות.

ותגזור אומר ויקם לך

פעם נסע רבינו לרבו הגה"ק מצאנו זיע"א ולקח עמו את משמשו ר' ישעיה שטיינער, לימים הצדיק מקערעסטיר זיע"א. בדרך, חלפו על פני העיר בארדיוב, שם עצרו אותם שני אנשים, הדיין של בארדיוב ועוד אחד עמו. הדיין הראה באצבעו על

לאכילת הסוסים".

על השולחן היה אז ערימה גדולה של כסף. הראה עליה הרבי מרוז'ין באצבעו ואמר: "ליסקער רב! אתם רואים את ערימת הכסף? מכולה אין לי אפילו כדי סעודה אחת". לימים נהג אף רבינו כמותו והיה זורק כסף רב מהכסף שהביא לו לבית הכסא.

מקור למנהג השיריים

הגאון **רבי דוד שיק** זצ"ל אב"ד טאקאיי היה פעם אצל רבינו בשבת. כשרבינו חילק שיריים לסומכי שולחנו, דילג עליו באמרו בלבו: "הרי אינו בקי במנהגי החסידות ולא יידע מה לעשות עם השיריים". שאל הגר"ד את רבינו: "איה המקור בש"ס ופוסקים למנהג השיריים?". השיב לו רבינו: **במסכת הוריות** (יג, ב) למדנו שהאוכל ממה שאוכל עכבר וממה שאוכל חתול משכח את תלמודו. הא לך שכאשר חיה טמאה אוכלת מאיזה מאכל, היא משאירה עליו רוח טומאה. ומידה טובה מרובה, שכאשר צדיק וירא ה' אוכל מאיזה מאכל, הוא משאיר עליו רוח קדושה. כשהסביר זאת, האריך בדיבורו: **"ירא שמים זה שידיו טהורות ועיניו טהורות וכל כולו טהור**, ואכל מהמאכל, התוכל לשער כמה קדושה שורה נכנסת למאכל! **הלא אפשר לזכות לכל-כך הרבה מידות טובות ויראת שמים כשאוכלים ממנו!**" כיון ששמע זאת הגר"ד, התקרב בריצה אל קערת רבינו שכבר היה ריק לגמרי, וניגב את הלחלוחית בעשר אצבעותיו...

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

לסייעתא דשמיא כי שלוחי מצוה אינם ניוזקים, אך לא כן כשהולכים לתיאטרון, כי אז אין זוכים לסייעתא דשמיא.

התכוון שכאשר האדם יוצא לרחוב סתם, בלי שום מטרה קדושה, אין לו סייעתא דשמיא והרי הוא שרוי בסכנה גדולה להכשל ח"ו. והוסיף הגה"ק מסאטמאר: "הרחוב של היום גרוע מהתיאטרון של תקופתם".

כסף הוא בלתי טהור

כשרבינו היה אצל הרה"ק מרוז'ין זיע"א, ראה שכאשר מאכילים את הסוסים תבן, מערבים את התבן עם סוכר, והדבר עורר את פליאתו, כי הוא עצמו עני ואביון היה באותה תקופה, כפי שתואר לעיל, והתפלא איך זה שלוקחים סוכר שהוא מאכל אדם יקר ונותנים אותו לסוסים, והרי יכולים להאכיל בהם עניי ישראל.

ביקש להיכנס אל רבו ולהביע בפניו את פליאתו, התחיל לפסוע לעבר חדרו, וכיון שהגיע אל הדלת, עצר וחשב בלבו: "מי אני שאשאל שאלות על הרבי?", והנה הוא שומע את רבו קורא: "ליסקער רב! מחר כבר איישוב לכם את הכל". למחרת כשנכנס אל רבו, אמר לו רבו: "אנשים באים אלי להתברך ונותנים לי כסף לפדיון, ויש מהכספים המגיעים אלי שאיני יכול להשתמש בהם כי הם מגיעים ממקור בלתי טהור, והרי הם ראויים למאכל בהמה בלבד, והיות שאני רוצה שיתכלו מהר, אני מצווה שיקנו בהם סוכר ויערבוו בתבן המוכן

בשורה משמחת

מוקדים להשיג את הקונטרס 'הבינני'

ארה"ק

חדר ארונות, ארון מס 76	מרכז בעלזא	ירושלים
רח' אוהל יהושע 8	מקוה יד כהן	בית שמש
רמה ב'	מקווה רחוב דובר שלום	
רח' רב חנן 4 רמה ד' 2	ביהמ"ד בעלזא	
רחוב בן איש חי 10 שכונת חפציבה	מקווה שע"י בית המדרש המרכזי	
רחוב הרב גרוסמן רמת אברהם	מקווה השכונתי	
רמה ב טל: 053-317-0944	ביהמ"ד בית גדליה	
קרית נדבורנא	בית המדרש הגדול 'נדבורנא'	בני ברק
רחוב הרב שך	חנות 'מול איצקוביץ'	
רחוב יואל	מקוה בית פנחס	
רחוב בעלזא 5	מקוה בעלזא	
רחוב בעל הנס רובע ז	בית המדרש בית שלום	אשדוד
רחוב ר' חנינא בן דוסא רובע ז	בית המדרש בית דוד שאול	
רחוב יהודה הנשיא רובע ז	בית המדרש בית נפתלי	
רחוב חטיבת הנגב רובע ג	בית מדרש בעלזא מרכזי	
רחוב אברהם שפירא	בית מדרש בעלזא	
רחוב פחד יצחק 5	בית המדרש 'בית אהרן'	ביתר עילית
רח' הרצוג 5	בית המדרש	חיפה
052-760-0162	שכונת הבעש"ט	פתח תקוה
מרכז מסחרי נחלת יצחק	חנות משקאות ישראל	אלעד

אם ברצונך לקחת חלק בזיכוי הרבים ולפתוח מוקד הפצה למכירת הקונטרס באזור מגוריך, ניתן לפנות ל'מכון הבינני' בכתובת מייל Info@machonhavineini.com

בשורה משמחת

מוקדים להשיג את הקונטרס 'הבינני'

ארצות הברית		
4615 14th Avenue	ביהמ"ד זכרון מרדכי טאהש	בארא פארק
5302 13th Ave	ביהמ"ד שומרי שבת	וויליאמסבורג
814 Bedford Ave.	סאטמאר בנין בראך	
553 Marcy Ave.	סאטמאר קעסקעידי	
690 Myrtle Ave.	סאטמאר מירטל	לעיקוואוד
44 Grove Spring Court	ביהמ"ד בית נפתלי בעלזא	
153 E 7th St.	ביהמ"ד קארלין סטאלין	
31 Arosa Hl	ביהמ"ד בית נחום - ברוקהיל BrookHill	
547 Park Ave.	ביהמ"ד סקולען	
2 Milano Dr.	ביהמ"ד שמן למנחה דינאדפאלא ברוקהיל	
608 E Kennedy Blvd.	ביהמ"ד סאטמאר - קענעדי Kennedy	לינדן
610 E County Line Rd	ביהמ"ד ראחמיסטריוקא	
2201 N. Wood Ave.	בית המדרש חסידי קאסאן	
52 Main Street 845-517-9722	ביהמ"ד קארלין סטאלין	מאנסי
25 Phyllis Terrace Monsey NY	כולל ויזניץ	מאנרא
ע"י המקוואות		
אירופה		
Lange leem straat 170A	בית המדרש אהל משה	אנטווערפן
Van spangen straat. 6	ביהמ"ד בעלזא מרכזי	
Lamorinierstraat. 118	ביהמ"ד בית אהרן ישיבה ווילרייק	
47 East Bank	בית המדרש סקווירא	אנגליה-לונדון
St Kildas Road	בית מסחר עולם הספר	

אויב ווילט איהר אנטייל נעמען אין די דעם זיכוי הרבים, סיי פארקויפן אין אייער שוהל \ מקוה א.ד.ג. אדער נעמען א חלק אין די הוצאות, ביטע רופט: 718.387.1122

7 27785 25652 0

727785256520